

## TARTALOM

|   |    |
|---|----|
| <b>Konjunktúraelemzések 2026 tavaszán</b>   | 3  |
| Budapesti Corvinus Egyetem – <b>Bod Péter Ákos</b> – <b>Cserháti Ilona</b> –<br><b>Keresztély Tibor</b> – <b>Takács Tibor</b> | 5  |
| CIB Bank – <b>Trippon Mariann</b>   | 25 |
| Kopint-Tárki Zrt. – <b>Nagy Katalin</b> – <b>Palócz Éva</b>   | 34 |
| Magyar Gazdaságfejlesztési Ügynökség Gazdaságelemzési Központ –<br><b>Horváth Diána</b> – <b>Molnár Dániel</b>                | 52 |
| Magyar Nemzeti Bank – <b>Kis Katalin</b>  | 64 |
| Makrogazdasági mutatók és előrejelzések   | 70 |
| <b>Buda Gergely:</b> Miért (nem) sikerül? A déli nyitás értékelése magyar<br>vállalkozások afrikai tapasztalatai alapján      | 72 |

## ÚJ KÖNYVEK

|  |     |
|--|-----|
| <b>Fertő Imre:</b> Kánon, tudomány és intézményi hatalom: a közgazdasági<br>Nobel-emlékdíj képe a <i>Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024</i><br>című kötetben | 103 |
|--|-----|

**A folyóirat példányonként megvásárolható  
a szerkesztőségben.**

**A Magyar Közgazdasági Társaság,  
valamint a Magyar Közgazdaságtudományi Egyesület tagjai számára  
a szerkesztőség előfizetés esetén 33 százalék kedvezményt ad.**

**A szerkesztőség címe: 1024 Budapest, Margit körút 47–49. 5. em. 4.  
1518 Budapest, Pf. 71**

**Telefon: 06-1-309-2695 • Fax: 06-1-309-2647**

**E-mail: [kulgzadasag@kopint-tarki.hu](mailto:kulgzadasag@kopint-tarki.hu)**

**Munkatársak elérhetősége:**

**Főszerkesztő: Losoncz Miklós** (e-mail: [Losoncz.Miklos@uni-bge.hu](mailto:Losoncz.Miklos@uni-bge.hu))

**Szerkesztők: Fáber Ágoston** (e-mail: [agostonfaber@gmail.com](mailto:agostonfaber@gmail.com))

**Farkas Zoltán** (e-mail: [zoltan.farkas@kopint-tarki.hu](mailto:zoltan.farkas@kopint-tarki.hu))

**Olvasószerkesztő: Zsámboki Péter**

**Szerkesztőségi titkár: Rózsás Erika** (e-mail: [erika.rozsas@kopint-tarki.hu](mailto:erika.rozsas@kopint-tarki.hu))

**A KOPINT Konjunktúra Kutatási Alapítvány  
Külgazdaság honlapja:**

**[www.kulgzadasag.eu](http://www.kulgzadasag.eu), illetve [www.kopintalapitvany.hu](http://www.kopintalapitvany.hu)**

A szerkesztésért felel: Losoncz Miklós. A szerkesztőség címe: 1024 Budapest, Margit körút 47–49. 5. em. 4. Tel.: 06-1-309-2642, 06-1-309-2695. E-mail: [kulgzadasag@kopint-tarki.hu](mailto:kulgzadasag@kopint-tarki.hu). Kiadja a Kopint Konjunktúra Kutatási Alapítvány, 1065 Budapest, Nagymező utca 37–39. A kiadásért felel: Palócz Éva, a Kuratórium elnöke.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt. Postacím: 1900 Budapest. Előfizetésben megrendelhető az ország bármely postáján, a hírlapot kézbesítőknél, [www.posta.hu](http://www.posta.hu) WEBSHOP-ban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>), e-mailen a [hirlapelofizetes@posta.hu](mailto:hirlapelofizetes@posta.hu) címen, telefonon 06-1-767-8262 számon, levélben a MP Zrt. 1900 Budapest címen.

Külföldre és külföldön előfizethető a Magyar Posta Zrt.-nél: [www.posta.hu](http://www.posta.hu) WEBSHOP-ban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>), 1900 Budapest, 06-1-767-8262, [hirlapelofizetes@posta.hu](mailto:hirlapelofizetes@posta.hu)

Külföldön terjeszti még a Batthyány Kultúr-Press Kft. 1014 Budapest, Szentháromság tér 6. Tel.: 201-8891, e-mail: [batthyany@kultur-press.hu](mailto:batthyany@kultur-press.hu). Belföldi előfizetési díjak: 1 évre: 15 600 Ft, fél évre 7800 Ft, összevont számok ára 2600 Ft.

Megjelenik kéthavonta összevont számok formájában. HU ISSN 0324-4202

Tördelés: Király és Társai Kkt.

Cégvezető: Király Ildikó

Készült a Prime Rate Zrt. nyomdájában

## Konjunktúraelemzések 2026 tavaszán

A *Külgazdaság* 2001 óta közli a gazdaságkutatók előrejelzéseit és elemzéseit, köztük a Magyar Nemzeti Bank kitekintését. A tavalyi évre a kormányzat a költségvetési törvényt 3,4 százalékos gazdasági növekedést, a fogyasztói árak 3,2 százalékos emelkedését, valamint a költségvetés 3,7 százalékos hiányát feltételezve állította össze. Ezzel szemben a hazai össztermék csupán 0,5 százalékkal bővült 2025-ben, az infláció leszorítása még az árakba történt intenzív beavatkozások révén sem sikerült, az év egészében 4,4 százalékos volt, az államháztartás uniós elszámolású hiánymutatója (ESA 2010) pedig az előzetes adatok alapján a hazai össztermék 4,7 százaléka lett. Az összképhez tartozik, hogy a magyar gazdaság több mint három éve stagnáláshoz közeli állapotban van, amit az államháztartás tartós hiánya és növekvő államadósság súlyosbít.

Az idei évre szóló költségvetési törvényben 4,1 százalékos növekedési, 3,6 százalékos inflációs és 3,7 százalékos GDP-arányos maastrichti hiánycél szerepel. Utóbbi viszonylag hamar feladta a kormány, amennyiben a védelmi kiadások korábbi növeléséből fakadó mozgásteret kihasználva 5 százalék körüli, annál nem nagyobb uniós hiánymutatót vett célba. Az első negyedévben a gazdaság az élénkülésnek kevés jelét adta, az infláció azonban az árakba történt kormányzati beavatkozások és a statisztikai bázishatás következtében két százalék alá esett. A kormányzati szektor hiánya viszont a költségvetésben nem szereplő, a választások elé időzített adócsökkentések bevételeket mérséklő, továbbá a béremelések és az újabb nyugdíjbónusz kiadásokat növelő hatása miatt az éves deficit négyötöde fölé ugrott. A Magyar Nemzeti Bank 2025 márciusában kinevezett új elnöke fenntartja a monetáris szigor, ami a forint jelentős, átlagosan tízszeres erősödésével járt. A 2026. április 12-i választáson pedig elvesztette hatalmát a 16 éve regnáló Orbán-kormány. Az utóbbi két tényező önmagában is nehezen kalkulálható új helyzetet teremtett. Ezt az Egyesült Államok Irán elleni háborúja tovább bonyolította, elsősorban azért, mert a Hormuzi-szoros lezárása újabb inflációs hullámmal fenyeget.

Ezek a körülmények különösen izgalmas olvasmánnyá teszik a mostani konjunktúrajelentéseket. Összeállításunkban a Magyar Nemzeti Bank szokás szerint

az idei első Inflációs jelentése alapján készült összefoglalóval vesz részt, amelyet március 25-én, a választások előtt publikált. A GKI Gazdaságkutató Zrt. pedig elküldte ugyan a számszerű prognózisát, de szöveges előrejelzést nem küldött, illet várhatóan nem is tesz közzé. Az elemzések 2025. április 10. és 28. között érkeztek szerkesztőségünkbe, a választás miatt a szokásosnál kissé később.

---

## Abstract

### Economic Analyses in Spring 2026

Since 2001, *Külgazdaság* has been publishing economic researchers' forecasts and analyses, including the Hungarian National Bank's outlook. Last year, the government drafted the budget law based on assumptions of 3.4 per cent economic growth, a 3.2 per cent rise in consumer prices, and a 3.7 per cent budget deficit. In contrast, GDP grew by only 0.5 per cent in 2025, and efforts to curb inflation failed even with intensive interventions in prices, standing at 4.4 per cent for the year as a whole, while the general government deficit according to EU accounting standards (ESA 2010) reached 4.7 per cent of GDP based on preliminary data. Part of the overall picture is that the Hungarian economy has been in a state of near-stagnation for more than three years, a situation exacerbated by the persistent general government deficit and rising public debt.

This year's budget law sets a 4.1 per cent growth target, a 3.6 per cent inflation target, and a Maastricht deficit target of 3.7 per cent of GDP. The government abandoned the latter relatively quickly, taking advantage of the leeway created by earlier increases in defence spending to set a target of an EU deficit ratio of around 5 per cent, but no higher. In the first quarter, the economy showed few signs of recovery, but inflation fell below 2 per cent due to government interventions in prices and base effects in the statistics. The general government deficit, however, jumped to over four-fifths of the annual deficit due to revenue-reducing tax cuts timed ahead of the elections that were not included in the budget, as well as the revenue-reducing impact of wage increases and the latest pension bonus. The new governor of the Hungarian National Bank, appointed in March 2025, maintained monetary tightening, which led to a significant, average 10 per cent appreciation of the forint. And in the election on April 12, 2026, the Orbán government, which had been in power for 16 years, lost its grip. These last two factors alone created a new situation that is difficult to predict. This was further complicated by the United States' war against Iran, primarily because the closure of the Strait of Hormuz threatens to trigger another wave of inflation.

These circumstances make the current economic reports particularly compelling reading. In our compilation, the Hungarian National Bank contributes, as usual, with a summary based on its first Inflation Report of the year, published on March 25, prior to the elections. GKI Economic Research Co., Ltd., meanwhile, sent its numerical forecast but did not provide a written forecast, and is not expected to publish one. The analyses arrived at our editorial office between April 10 and 28, 2025, slightly later than usual due to the elections.

---

## Budapesti Corvinus Egyetem: Politikai cezúra és konjunktúrafordulat

BOD PÉTER ÁKOS – CSERHÁTI ILONA –  
KERESZTÉLY TIBOR – TAKÁCS TIBOR\*

*A magyar gazdaság 2026. évi várható alakulását meghatározó legfőbb tényezők a korábbi években kialakult áthúzódo hatások, a politikai fordulatból, illetve a világ-gazdasági folyamatokat lényegesen befolyásoló geopolitikai, elsősorban a Közel-Keleten kialakult konfliktusokból fakadó következmények. A 2026-ra várt alappályának a karaktere azon alapul, hogy a reálkereset-emelkedés miatt a lakossági fogyasztás lendülete az év nagyobb részén kitart, majd a belső keresletet az év derekától az üzleti és lakossági beruházási aktivitás erősödése is növeli, ezzel együtt az éves gazdasági növekedés 2026-ban egyelőre mérsékelt marad. A bemutatott alappálya arra a hipotézisre épül, hogy az új kormány idén kihasználja a megemelkedett bizalmi szintből adódó mozgásterét, és nem törekszik erőteljes fiskális konszolidációra, a piactorzító árszabályozások fokozatosan megszűnnek. Az év végére a fogyasztói árindex érezhetően emelkedhet. A folyó fizetési mérleg várhatóan csekély negatív egyenlege mellett a tőkemérleg a külső egyensúlyt az uniós transferek újbóli hozzájárulásának köszönhetően pozitívba fordíthatja.*

JEL-kódok: E17, E62, E66, H68.

*Kulcsszavak:* makrogazdasági előrejelzés, fiskális politika, növekedési szerkezet, egyensúly.

\* *Bod Péter Ákos*, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a Budapesti Corvinus Egyetem professor emeritusa. E-mail: [petera.bod@uni-corvinus.hu](mailto:petera.bod@uni-corvinus.hu)

*Cserháti Ilona* egyetemi docens, Budapesti Corvinus Egyetem, Adatelemzés és Informatika Intézet, Statisztika Tanszék. E-mail: [ilona.cserhati@uni-corvinus.hu](mailto:ilona.cserhati@uni-corvinus.hu)

*Keresztély Tibor* egyetemi docens, Budapesti Corvinus Egyetem, Adatelemzés és Informatika Intézet, Statisztika Tanszék. E-mail: [tibor.keresztely@uni-corvinus.hu](mailto:tibor.keresztely@uni-corvinus.hu)

*Takács Tibor* habilitált egyetemi docens, Budapesti Corvinus Egyetem, Adatelemzés és Informatika Intézet, Statisztika Tanszék. E-mail: [takacs.tibor@uni-corvinus.hu](mailto:takacs.tibor@uni-corvinus.hu)

A kézirat 2026. április 22-én érkezett a *Külgazdaság* szerkesztőségébe.

<https://doi.org/10.47630/KULG.2026.70.3-4.5>

**Abstract**

**Corvinus University of Budapest**

**A political turning point and an economic turnaround**

PÉTER ÁKOS BOD – ILONA CSERHÁTI – TIBOR KERESZTÉLY –  
TIBOR TAKÁCS

The expected development of the Hungarian economy in 2026 is predominantly determined by carryover effects from previous years, the consequences of the radical political shift, and the impacts of geopolitical conflicts – primarily those in the Middle East – that significantly influence global economic trends. The baseline scenario for 2026 assumes that, due to rising real incomes, the momentum of household consumption will persist for most of the year, and that domestic demand will be further boosted by a strengthening of business and household investment activity starting in the middle of the year, yet annual economic growth will remain moderate in 2026. The new government is likely to use the room for manoeuvre resulting from the increased level of confidence this year, thus it will not seek strong fiscal consolidation, market-distorting price controls will be phased out gradually. The consumer price index may rise noticeably by the end of the year. With the current account balance expected to be slightly negative, the capital account may turn the external balance into a positive one thanks to the re-availability of EU transfers.

JEL-codes: E17, E62, E66, H68

*Keywords:* macroeconomic forecast, fiscal policy, structure of economic growth, economic equilibrium

---

**Az alappálya karaktere**

A magyar gazdaság 2026-os teljesítményére három nagy tényezőcsoport együttesen hat. Az első csoportba az utóbbi néhány évben kialakult és tartós, áthúzódó következményekkel járó makrogazdasági és szerkezeti adottságok sorolhatók. Ilyen az államadósság állománya, amely maga is a hosszabb időszakra visszavezethető deficithajlam és a fegyelmezetlen költségvetési politika öröksége. Ilyen a nyílt és elfojtott infláció, a konjunktúraciklusnak erősen kitett feldolgozóipar jelentős részaránya. Ilyen a demográfiai helyzet, és különösen a munkaképes korban levők számának folyamatos csökkenése, továbbá fontos ágazatok fejlesztési szükségleteinek elhanyagoltsága (egészségügy, bizonyos közmű- és infrastrukturális területek). Ezek a faktorok sokat megmagyaráznak abból a dinamikahiányból, amely 2022 közepétől mostanáig megkülönböztető jele a magyar gazdaságnak a kelet-közép-európai térségben. Következései tartósan velünk maradnak.

Másodszor, a GDP idej alakulására erőteljesen kihat Magyarország gyorsan változó külső környezete. 2025 elejétől különösen megnőtt a rizikószint a külkereskedelmi kapcsolatokban, a világ gazdasági blokkosodásból többletbizonytalanság és kényszerű alkalmazkodási költség fakad. 2026 február végétől az energia drágulása és az ellátás rizikója vet árnyat az európai fejlődésre, benne az energiaigényes és erősen importfüggő magyar gazdaság kilátásaira. A legfőbb külső bizonytalanság azonban a legutóbbi időkhöz az EU-hoz fűződő politikai és diplomáciai viszony volt, potenciálisan súlyosan hátrányos következményekkel. E vonatkozásban cezúrát hozott a 2026. áprilisi országgyűlési választás.

A gazdaságpolitikát és az üzleti működést kritikusan érintő harmadik tényezőcsoportba a hazai politikai vonatkozások tartoznak. A választásokat megelőző időszakban a gazdasági szereplőknél gyakori volt a kivárási, az üzleti tervek függővé tétele, az állami működés pedig nagymértékben a kampánynak volt alárendelve. A kormányoldal mindinkább a társadalomra leselkedő veszélyekre építette fel a kampányát, a gazdasági témák háttérbe kerültek. A Tisza Párt nagyarányú győzelme eltörölte az esetlegesen elhúzódó kormányváltással járó bizonytalanságokat. A győztes párt részéről elhangzott első megszólalások növelték a piaci optimizmust, javítottak az üzleti várakozásokon, ami azonnal meglátszott a forintárfolyam erősödésében, az ország iránti üzleti érdeklődés növekedésében.

Különösen fontos az euró átvételére vonatkozó választási programpontra, mivel a belépési feltételrendszer a monetáris és a költségvetési politika számára horgonyként szolgál. Az uniós kapcsolatrendszerben, a környező országokkal való viszonyban bekövetkező javulás erős esélye kihat az országkockázatra és az üzleti klímára, az pedig – nehezen beárazható mértékben – pozitív növekedési hatást fejt ki a továbbiakban. Részben már idén is képes valamelyest ellentételezni más tényezők lehúzó, visszafogó hatásait.

A magyar gazdasági pálya 2026-ban két szakaszra válik. Az év első négy-öt hónapjában még erősen érvényre jut a megelőző időszakra jellemző recessziós-lefojtott jelleg. Leginkább csak az év eleji nagy bérkiáramlás miatti fogyasztásnövekedés lesz képes hozzájárulni a makrokereslet növekedéséhez. Ezekre a hónapokra is jellemző a bruttó felhalmozás és különösen az állóeszköz-beruházás pangása; e területen a korábbi tartós visszaesést a nagy fokú gazdasági bizonytalanság, az eurós források elmaradása, legfőképp a kereslet gyengélkedése okozta. A magas nominális kamatszint vagy a hitelforrások korlátossága másodlagos tényező volt és maradt. Ezekben a makrogazdasági körülményekben 2026 első hónapjai nem hoztak változást.

Az év második felében viszont az üzleti szektorban gyors beruházásélénkülés várható, még úgy is, hogy a kapacitáskihasználás jelenleg sok ágazatban a korábbi szintek átlaga alatt van. Ugyanakkor az üzleti szereplők, akik látnak maguk előtt piaci lehetőségeket, a politikai rizikó csökkenését észlelve előlépnek a több éve elhasztott pótló-bővítő-fejlesztő projektekkal. Ahol viszont a gyenge kereslet ellenére eddig igyekeztek megtartani a munkaerőt, főleg annak képzett magját, szervezeti méretcsökkentéssel és termelésracionizálással alkalmazkodnak a munkaerő és az energiahordozók drágulása miatti költségviszonyokhoz, a forintárfolyam idén áprilissal kialakuló új szintjéhez. A munkaerőpiaci átrendeződések felgyorsulásának mérlegeként a munkanélküliségi ráta mérsékelt emelkedése várható.

A 2026-ra várt alappálya karaktere azon alapul, hogy a reálkereset-emelkedés miatt a lakossági fogyasztás lendülete az év nagyobb részében kitart, majd a belső keresletet az év derekától az üzleti és lakossági beruházási aktivitás erősödése is növeli. Másfelől a konjunktúravizonyokat a szükséges költségvetési konszolidáció érzékenyen érintheti. Az Orbán-kormány által korábban bejelentett adócsökkentő, azaz állami bevételmérséklő intézkedések tartósan rontják a költségvetési mérleget, emiatt erőteljes kiadáscsökkentés várható, ami az érintett területeken visszafogja a termelést és a foglalkoztatást. Szűkítő hatással jár az elhúzódó iráni háború miatti energiaár-növekedés is. A kőolaj és a gáz eddigi drágulása számos fontos termék és szolgáltatás költség szintjébe átgyűrűzik.

Nem zárható ki, hogy a korábbi preferált (NER-) cégek egy részénél a politikai háttér megszűnése nyomán, de főleg a vállalkozásból idén kivont osztalék, valamint menedzsment- és reputációs gondok miatt gazdálkodási bajok lépnek fel (mint a ki-fizetetlen alvállalkozók ügye, sokasodó jogviták, a banki finanszírozás leállása).

A folyamatban levő tendenciák elemzése, az új kormány várható politikájának prognosztizálása, a külső keresleti és pénzügyi folyamatok analízise, valamint a kockázati tényezők szakértői becslése alapján készült az a 2026-os (alap)pálya, amelynek főbb mutatói a 2. és a 3. táblázatban találhatók.

### **A magyar gazdaság várható alakulása 2026-ban**

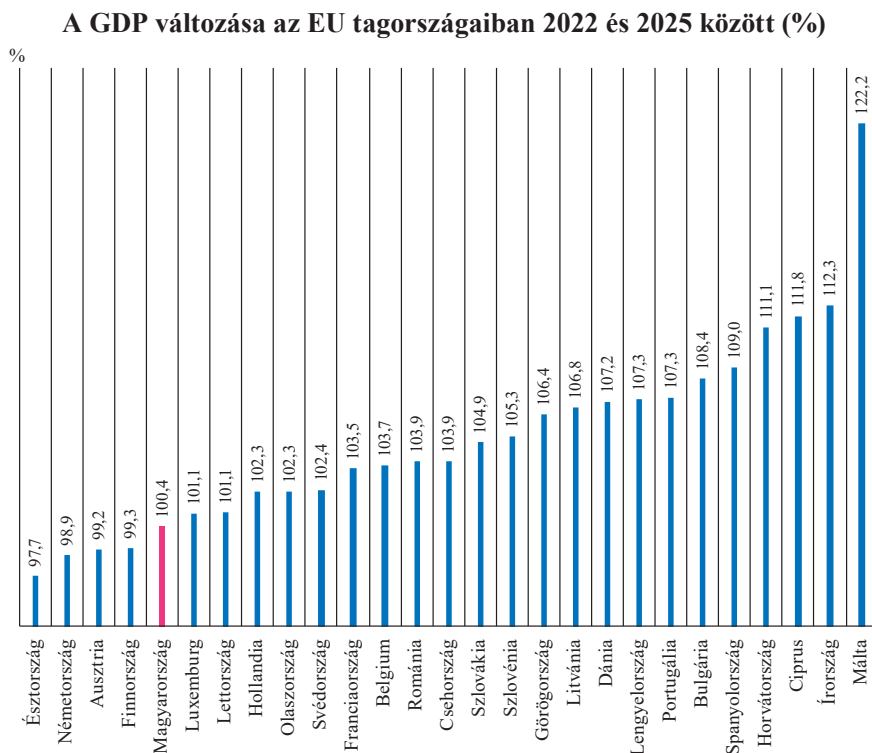
Csak rendkívüli bizonytalanság mellett jelezhető előre a magyar gazdaság 2026. évi folyamatai. Egyrészt a politikai rezsimváltás jelenlegi szakaszában még nehezen látható az előző kormányzattól örökölt fiskális hagyaték/szakadék nagysága és az emiatt esetlegesen szükségessé váló makrogazdasági stabilizáció mértéke és

lehetséges eszközei, másrészt nehezen becsülhető a gazdasági szabályozórendszer tervezett/strukturális átalakításának üteme is. A külső feltételrendszer általánosan hektikus jellege mellett döntő jelentőségű, hogy az uniós források bevonásának beruházásösztönző hatása mikorra válik érdemi növekedési faktorrá.

*A stagnálás évei*

A 2026-os kilátások megértéséhez elemezni kell az azt megelőző, három éve tartó stagnálást. Az Eurostat adatai alapján a magyar gazdaság 2022 és 2025 között mindössze 0,4 százalékos növekedést ért el. Ezzel a teljesítménnyel Magyarország megelőzött ugyan négy tagországot (ahol visszaesés volt tapasztalható), de az EU átlagos, három százalékos meghaladó (3,1 százalékos) teljesítménye mellett relatíve

1. ábra



*Forrás:* Eurostat, GDP, láncolt volumenindexek (2010 = 100), utolsó módosítás: 2026. 04. 20.

gyengén szerepelt (1. ábra). Ha a regionális uniós versenytársakhoz viszonyítjuk, a helyzet még egyértelműbb, mivel a magyar gazdaság ebben a körben a legkisebb ütemű növekedést érte el, az utolsó előtti helyezett Románia és Csehország ennél 3,5 százalékponttal jobb teljesítményt produkált. Ugyanebben az időszakban Lengyelország és Bulgária éves átlagos növekedése 2,5 százalék körül alakult, míg Horvátországé meghaladta a 3,5 százalékot is (1. táblázat).

1. táblázat

**Az EU-tagországok (bal oldal), valamint a visegrádi négyek és a regionális versenytársak (jobb oldal) összesített GDP-volumenváltozása 2022 és 2025 között (2022 = 100%)**

| 2025/2022       | Az országok száma | Ország              | 2025/2022     |
|-----------------|-------------------|---------------------|---------------|
| 100% alatt      | 4                 | <b>Magyarország</b> | <b>100,4%</b> |
| <b>100–102%</b> | <b>3</b>          | Románia             | 103,9%        |
| 102–104%        | 7                 | Csehország          | 103,9%        |
| 104–106%        | 2                 | Szlovákia           | 104,9%        |
| 106–108%        | 5                 | Szlovénia           | 105,3%        |
| 108–110%        | 2                 | Lengyelország       | 107,3%        |
| 110% felett     | 4                 | Bulgária            | 108,4%        |
| Összesen        | 27                | Horvátország        | 111,1%        |

*Forrás:* Eurostat, GDP, láncolt volumenindexek (2010 = 100), utolsó módosítás: 2026. 04. 20.

Összeségében ebben az időszakban egyértelműen megtorpant a magyar gazdaság felzárkózási folyamata, és mindez a fenntarthatóság határait feszegető expanzív fiskális politika, azaz nagyon magas GDP-arányos államháztartási hiányszámok mellett valósult meg (2023: 7 százalék, 2024: 5,1 százalék, 2025: 4,7 százalék). A jelenlegi legfontosabb gazdasági kérdés/feladat, hogy a fenyegető nemzetközi bizonytalansági tényezők és a súlyosbodó belső makrogazdasági egyensúlytalanság mellett hogyan érhető el mégis fordulat, hogyan indítható be a magyar gazdaság növekedése. Előrejelzésünkben ezeket a folyamatokat tekintjük át.

*2026: fordulat a stagnálás éveit követően?*

A 2026 első negyedévére vonatkozó rövid távú indikátorok alakulása nem mutat gyökeres fordulatot. Az év első két hónapjában a GDP előzetes indikátoraként

használt ipari és építőipari termelés volumene tovább csökkent, a külkereskedelmi mérleg jelentősen romlott, csupán a kiskereskedelmi forgalom élénkült tovább. Ez arra mutat, hogy az első negyedévben sem számíthatunk érezhető GDP-növekedésre, valamint arra, hogy továbbra is a fogyasztás járulhat hozzá leginkább a GDP növekedéséhez. A 2026. évi folyamatok előrejelzéséhez azt kell megfontolnunk, hogy az áprilisi rezsimváltást követő gazdaságpolitikai változások és az EU-források elérhető közelségbe kerülése éreztethetik-e hatásukat már ebben az évben, vagy a költségvetés stabilizálási kényszere és a külső bizonytalanság miatt a gazdasági élénkülés későbbre toódik.

*Előrejelzés 2026-ra – a felhasználási oldal*

A háztartások fogyasztási kiadása 2025-ben a GDP növekedési ütemét jelentősen meghaladva, 2,9 százalékkal bővült. Ez a fogyasztásbővülés a bruttó átlagkereset 9,0 százalékos, a nettó átlagkereset 9,4 százalékos növekedése mellett következett be (a kettő közötti eltérés a 2025. július 1-jétől bevezetett magasabb összegű családi kedvezmény, valamint október 1-jétől a három gyermeket nevelő anyák kedvezményének következménye). A reálkereset-index az éves 4,4 százalékos infláció alapján 4,8 százalékra becsülhető. 2026 első két hónapjában a dinamikus bériáramlás folytatódott: januárban a bruttó átlagkereset 26,3 százalékkal nőtt az előző év azonos időszakához képest, ami jelentős részben az úgynevezett fegyverpénz kifizetésének köszönhető. Ezért érdemes inkább a februári, az egész év szempontjából mérhetőbbnek tekinthető jövedelemkiáramlási adatokat alapul venni az éves kitekintéshez: ebben a hónapban a bruttó átlagkereset 9,7 százalékkal, a nettó átlagkereset 12 százalékkal emelkedett. Az olló a további adócsökkentő intézkedések következtében nyílik (a 40 év alatti, két gyermeket nevelő anyák szja-mentessége és a 30 év alatti anyák adókedvezményének bővülése). Összességében 2025-ben 4,8 százalékos reálkereset-növekedés mellett a vásárolt fogyasztás 2,9 százalékkal nőtt. A reálkeresetek 2026 januárjában (a fegyverpénz hatását kiszűrve) 8,1 százalékkal (2,1 százalékos fogyasztói áremelkedés mellett), míg februárban már 10,5 százalékkal (a csökkenő, 1,4 százalékos árdinamika következtében) nőttek.

Ez a választási jövedelempolitika a teljes évre vonatkozóan nyilvánvalóan nem tartható. Modellszámításaink éves átlagban a bruttó keresetek 8,8 százalékos bővülését valószínűsítik, a nettó keresetek a bővülő adókedvezmények miatt ennél várhatóan 2–2,5 százalékponttal nagyobb mértékben emelkednek, míg a reálkeresetek a 3,1 százalékos várható éves átlagos infláció mellett 7,5 százalék körüli mérték-

ben nőhetnek (2. táblázat). Mindezek alapján egyértelmű, hogy a növekedés motorja 2026-ban is a háztartások fogyasztása lesz. Előrejelzésünk szerint a fogyasztási kiadások az év egészében – bár a reáljövedelmek a keresetknél várhatóan kisebb mértékben nőnek – dinamikusan, 4,1 százalékos körüli mértékben bővülnek. A természetbeni társadalmi juttatások volumene a 2025. évihez hasonló mértékben nőhet, míg a közösségi fogyasztás ennél némileg szerényebb ütemű, kétszázalékos bővülését valószínűsítjük. Így a végső fogyasztás volumene összességében 3,4 százalékkal haladhatja meg az előző évet, ami továbbra is a GDP növekedését többszörösen meghaladó tempó. Ez egyrészt javíthatja a magyar háztartások nemzetközi összehasonlításban szerény jövedelmi pozícióit, másrészt viszont nehezítheti a költségvetés helyzetét, és konszolidációs lépések szükségességét is felvetheti.

2. táblázat

### A GDP végső felhasználásának volumenindexei 2025–2026-ban

(2021. évi átlagáron, előző év azonos időszaka = 100)

| Felhasználási tételek                              | 2025  | 2026  |
|--|-------|-------|
| Háztartások fogyasztási kiadása                    | 103,1 | 104,1 |
| Természetbeni társadalmi juttatás a kormányzattól  | 101,5 | 101,6 |
| Természetbeni társadalmi juttatás a nonprofit int. | 103,9 | 104,0 |
| Háztartások tényleges fogyasztása                  | 102,9 | 103,7 |
| Közösségi fogyasztás                               | 103,2 | 102,0 |
| Végső fogyasztás összesen                          | 102,9 | 103,4 |
| Bruttó állóeszköz-felhalmozás                      | 97,2  | 103,6 |
| Bruttó felhalmozás összesen                        | 100,5 | 103,6 |
| Belföldi felhasználás összesen                     | 102,3 | 103,5 |
| Export   | 98,9  | 100,8 |
| Import   | 101,2 | 103,5 |
| Bruttó hazai termék (GDP)                          | 100,5 | 101,5 |

*Forrás:* 2025: KSH STADAT (2026. 04. 01.), 2026: saját előrejelzés.

A magyar gazdaság hosszabb távú fejlődéséhez nélkülözhetetlen, hogy a beruházások ismételten érdemi növekedést mutassanak. A bruttó állóeszköz-felhalmozás

volumene 2025-ben 2,8 százalékkal tovább csökkent, ami azt jelenti, hogy több mint 20 százalékkal alacsonyabb volt a 2022. évi szintnél. Ezt a történelmi léptékű kapacitásvesztést meg kell állítani. Ehhez mindenképpen szükség volna az EU-források hatékony felhasználására. Csakhogy 2026 első félévére még nem látunk fordulatot, de azt feltételezzük, hogy a második félévben már élénkülnek a beruházások mind a vállalalkozói bizalom erősödése, mind pedig az ismét folyósítandó EU-források felhasználása következtében. Ezért azt valószínűsítjük 2026-ra, hogy a bruttó állóeszköz-felhalmozás volumene 3,6 százalékkal növekedhet.

A belföldi felhasználás volumene 3,5 százalékkal bővülhet. Az export a kedvezőtlen nemzetközi környezet és az erős forint következtében stagnálásközeli állapotban marad, míg a még mindig visszafogottnak tekinthető beruházási, de élénk fogyasztási kereslettel összhangban az import 3,5 százalékkal bővülhet.

*Külkereskedelem: romló szaldó*

A külkereskedelmi termékforgalom volumenváltozásai a 2025 októbere és 2026 februárja közti időszakban rendkívül kedvezőtlenül alakultak. Az éves visszatekintő index a kivitel esetében mindössze egyszer, decemberben tudott növekedni, de az importdinamika ekkor is több mint négy százalékponttal lett magasabb. Az export volumene 2026 első két hónapjában átlagosan több mint 6 százalékkal esett vissza, elsősorban a feldozott termékek kivitelének zsugorodása miatt. Ugyanebben a két hónapban a behozatal volumene 4,5 százalékkal nőtt, amit főleg a gépek és szállítóeszközök importjának jelentős emelkedése magyarázott.

A szolgáltatás-külkereskedelemről egyelőre csak 2025-re vonatkozóan vannak adatok. Az éves volumenindex az előző évihez képest némileg nagyobb ütemben, 2,6 százalékkal nőtt, míg a szolgáltatásimport gyakorlatilag szinten maradt (az előzetesen közölt volumenindex 99,9 százalék). A többletben ezúttal a turizmus hozzájárulása volt a legnagyobb tétel. Összességében azonban a külkereskedelmi forgalom egyenlege 1,5 százalékponttal lassította a gazdaság teljesítményét.

A termékforgalomban 2026-ban az év második felében várható enyhe fellendülés következtében továbbra is viszonylag magas, az év egészében 4,3 százalékos importdinamikára számítunk, míg a szolgáltatásimport az előző évi szinten maradhat. A termékexportban nem várható további visszaesés a forint erősödése ellenére sem,<sup>1</sup> itt mindössze 0,1 százalékos növekedést valószínűsítünk. A szolgáltatásexport

<sup>1</sup> Az országgyűlési választás után kialakult 361 HUF/EUR körüli árfolyam a 2022 februárjában kirobbant orosz–ukrán háború előtti szintnek felel meg.

ugyanakkor három százalék körül bővíthet. Az elhúzódó USA–Irán konfliktusnak a szolgáltatás-külkereskedelmünkre is közvetett hatása lehet. Az üzemanyag-drágulás, az esetleges üzemanyaghiány visszavetheti a beutazó turisták számát, de a külföldi kiutazások is visszaeshetnek. Kedvező hatása lehet ugyanakkor, ha az Öböl-térség helyett a turisták alternatív célpontokat választanak.

Össességében 2026-ban a külkereskedelem várhatóan negatívan járul hozzá a növekedéshez, így a GDP a belföldi felhasználásnál kisebb ütemben, várhatóan 1,5 százalékkal bővül.

### *Előrejelzés 2026-ra – a termelési oldal*

A növekedés motorját 2026-ban alapvetően a szolgáltatások bővülése adhatja. A mezőgazdaság a 2025. évi 4,3 százalékos visszaesését követően 2026-ban talán már kismértékben bővíthet. Az ipari GDP a 2025. évi 2,5 százalékos csökkenését követően 2026 második félévében élénkülésnek indulhat, de az év egészében még mindig csak stagnálásközeli teljesítményt várunk. Az építőipari termelés volumene 2026 első két hónapjában 5,7 százalékkal elmaradt az egy évvel korábbtól, ami 2021-hez képest már több mint 40 százalékos zsugorodást jelent. Ezen adatok alapján még az építőipar második félévi fellendülése esetén sem valószínűsítünk az ágazatban egy százaléknál nagyobb GDP-bővülést. A szolgáltatások iránti kereslet azonban a háztartások rendelkezésre álló jövedelmével együtt dinamikusabban bővíthet. Erőteljesebb növekedést várunk a kereskedelemben, a gépjárműjavításban, a szálláshely-szolgáltatásban és a vendéglátásban, valamint a pénzügyi és biztosítási tevékenységek területén. Így a szolgáltatások volumenének 2,1 százalékos bővülésével kalkulálunk.

Össességében a GDP 1,5 százalékos növekedését prognosztizáljuk 2026-ban.

### *3. táblázat*

#### **A GDP termelésének volumenindexei 2025–2026-ban**

(előző év azonos időszaka = 100)

| Időszak | A. Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat | B-E Ipar | F Építőipar | G-T Szolgáltatások összesen | GDP összesen (piaci besz. ár) |
|---------|--|----------|-------------|-----------------------------|-------------------------------|
| 2025    | 95,7                                       | 97,5     | 103         | 101,4                       | 100,5                         |
| 2026    | 101,5                                      | 100      | 101         | 102,1                       | 101,5                         |

*Forrás:* 2025: KSH STADAT (utolsó frissítés: 2026. április 1.), 2026: saját előrejelzés.

## A külső egyensúly és a Hormuz-infláció

2025-ben a gazdaság továbbra is stagnálásközeli állapotban volt, az előzetes adatok szerint a gazdasági növekedés mindössze 0,4 százalék lett. A 2025. évi fizetési-mérleg-adatokat egyelőre nem ismerjük, de a visszaeső bruttó állóeszköz-felhalmozás, a fogyasztási dinamikának az előző évihez viszonyított csökkenése, valamint a cserearány kedvező alakulása a külkereskedelmi termékforgalom értékegyenlegét javíthatta. Az egy évre visszatekintő cserearány-mutató 2025 első öt hónapjában átlagban közel egy százalékkal javult. Júniustól már látványos javulást tapasztalhattunk, az év hátralévő részében a javulás átlagosan 4 százalékra emelkedett. 2026 első két hónapjában a mutató kéthavi átlaga már meghaladta a 6 százalékot. A külkereskedelmi termékforgalom 2025-ben 8,3 milliárd euró többletet mutatott, ez az előző két év egyenlegéhez hasonló érték. Várakozásaink szerint 2026-ban az egyenleg romlani fog, a többlet 4,5 milliárd euró körül alakulhat. Az év második felében mérsékelt élénkülést tapasztalhatunk; ez a beruházási aktivitás csekély növekedésén keresztül az importigényt növeli, ugyanakkor a fogyasztás a reálbérek növekedése miatt tovább emelkedhet.

Az országgyűlési választás után a gazdasággal szembeni bizalom növekedését jelezte a forint látványos erősödése, ami lehetőséget teremthet a kamatok csökkentésére. Az év átlagában 375 forintos euróárfolyamot valószínűsítünk. A cserearány viszont elsősorban a kedvezőtlen és bizonytalan nemzetközi politikai helyzet miatt érezhetően romolhat. Az USA és Irán közti konfliktus a világgazdasági szempontból kulcsfontosságú Hormuzi-szoros csaknem teljes lezárásához vezetett. A nemzetközi szervezetek korábbi 2026–2027-es növekedési előrejelzéseiket egyelőre viszonylag csekély mértékben módosították (IMF 2026, OECD 2026). A szoroson keresztül szállítják vízi úton a kőolaj közel 30, a cseppfolyósított földgáz mintegy 20 százalékát, alternatív szállítási útvonalak a térségben (a háború miatt egyébként lezárt két, kis kapacitású Petroline- és ADCOP-hálózatot leszámítva) nincsenek. A lezárásra az energiaárak azonnal reagáltak. A Brent olajár 2026 februárjának közepéig a hordónkénti 60–70 dolláros tartományban ingadozott, április elején a hordónkénti ár már 110 dollár körül alakult. A holland TTF földgázár a korábbi, megawattorként 30–35 dollárral szemben április elején 50–55 dollár körül látszik stabilizálódni. Az energiahordozók áremelkedése átgyűrűzhet egyéb importtermékek árába is, amit a piaci elemzők már „Hormuz-inflációként” említenek. Az importárainkra való közvetett hatás a konfliktus elhúzódásától függ. Emelkedhetnek például a takarmány- és műtrágyaárak, az építőanyagok, sőt a fémvezetőkötet tartalmazó eszközök árai is, és

általában növekedhetnek a szállítással kapcsolatos költségek. A nemzetközi előrejelzők egyelőre nem számolnak tartósan magas energiaárakkal. Az U.S. Energy Information Administration a Brent hordónkénti átlagárát 2026-ban 79 dollárra becsüli, ami 2027-re visszatérhet a háború előtt jellemző tartományba. A Fitch Ratings 2026-ra csak 70 dolláros hordónkénti átlagárát, év végére 60 dolláros Brent-árat valószínűsít. A Goldman Sachs ugyanakkor elhúzódó konfliktusra számít, ennek megfelelően 2026-ban 85, 2027-ben 80 dolláros átlagárral számol, felfelé mutató kockázatokkal. A Magyar Nemzeti Bank 2026. márciusi Inflációs jelentése az utóbbihoz áll közelebb, 2026-ra 89,7, 2027-re 77,2 dolláros hordónkénti átlagárát valószínűsít. A 2026. évi átlagos TTF gázárakra vonatkozó előrejelzések viszonylag nagy szóródást mutatnak. Többen, köztük a Goldman Sachs szakértői úgy vélik, hogy az év második felében az újonnan belépő LNG-kapacitások visszacsökkentik az árszintet, amely éves átlagban megawattónként 37 euró lehet. A Morgan Stanley előrejelzése szerint viszont a háború elhúzódása, illetve a kínálat elégtelensége miatt az éves átlagár megközelítheti a 60 eurót. Az MNB várakozása 2026-ra megawattónként 44,4 euró. Mindkét fő energiahordozó vonatkozásában az MNB várakozásaival számolunk (MNB 2026).

A cserearány várható romlása mellett ugyanakkor a külső egyensúlyt kedvező irányban befolyásolhatják a bővülő autóiipari kapacitások, bár az autóiipari kereslet egyelőre nem mutat jelentős fellendülést. A magyarországi BMW 2026 első negyedévében kedvező eredményekről számolt be. A kecskeméti Mercedes-gyár a tervek szerint a teljes európai kapacitás 30 százalékát teszi ki, akár évi 400 ezer autóra növelve a kapacitást. A győri Audi-gyár ugyanakkor kisebb létszámmal tervezi a működést a jövőben a hatékonyság javítása és a fejlesztési tevékenységek bővítése mellett. A korábbi tervekhez képest jelentős csúszásban lévő szegedi BYD-üzem a termelést csak 2026 második felétől tudja érdemben beindítani. Erős kétségek vannak ugyanakkor az akkumulátoriparral kapcsolatban. A kereslet 2025. évi jelentős visszaesése, a gyárak működésével kapcsolatos környezeti és tisztázatlan jogi problémák, a társadalmi feszültségek ellenére további gyárak épülnek (a debreceni CATL és a nyíregyházi Sunwoda).

A szolgáltatás-külkereskedelem pozitív értékegyenlege 2025-ben érezhetően javult az egy évvel korábbihoz képest. A kivitel értéke 2,6 százalékkal (983 millió euróval) nőtt, a behozatalé 1,5 százalékkal (387 millió euróval) csökkent, az egyenleg 11,4 milliárd euró lett. A többlet legnagyobb mértékben a jól teljesítő turizmusnak volt köszönhető. Az iráni háború hatására várhatóan emelkednek az utazási költ-

ségek, ennek ellenére az európai turizmus élénkülhet; itthon a tavalyihoz hasonló kedvező egyenlegre számítunk.

Várakozásaink szerint az elsődleges jövedelmek egyenlegei 2026-ban nem változnak érdemben. Jelenleg 2025-re csak az első három negyedévre rendelkezünk adatokkal. A munkavállalói jövedelmek utalásainak többlete valamelyest elmaradt 2024 azonos időszakának egyenlegétől, miközben a profitutalások egyenlege gyakorlatilag stagnált, a másodlagos jövedelmek deficitje valamelyest javulni tudott. Összességében 2026-ban a folyó fizetési mérleg egyenlege becsléseink szerint GDP-arányosan mínusz egy százalék körül alakulhat.

### *Uniós transzferek*

A külső finanszírozási képességünket alapvetően befolyásolják a tőkemérlegben megjelenő uniós transzferek, amelyeket a jogállami aggályok miatt felfüggesztettek, illetve zárolnak, sőt 2024 és 2025 végén ezekből egy-egy milliárd euró Magyarország számára már el is vészett. A 2025. évi tőkemérlegben az év első kilenc hónapjában közel 1,2 milliárd eurós többlet keletkezett, jelentősen meghaladva a 2024. évi azonos időszaki egyenleget. Ennek magyarázata, hogy a felfüggesztésben nem érintett operatív programok keretében, illetve korábbi, már elszámolt beruházások után is érkehetnek kifizetések. A 2026. áprilisi választást követően megoldást kell találni elsősorban a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) keretében rendelkezésre álló források minél nagyobb mértékű lehívhatóságára, figyelembe véve az RRF-rendeletet, amely kimondja, hogy a támogatott projekteket 2026. augusztus 31-éig, az utolsó kifizetéseket pedig 2026. december 31-éig kell teljesíteni. A megoldást az jelentheti, hogy a kormány korábban már kétezermilliárd euró értékben hitelből támogatott RRF-projekteket, de a folyósítás megghiúsulása miatt ennek a harmadát a nem felfüggesztett operatív programokra rakta át. Az érintett projekteket újra RRF-projekteknek tekintve – esetleg további kohéziós projekteket is ide sorolva – lehetne a forrásokhoz hozzáférni. Ha az Európai Bizottság nyitott lesz erre a megoldásra, akkor is kérdéses, hogy a jogi akadályokat a határidők lejártáig el lehet-e hárítani (az úgynevezett mérföldköveket teljesíteni). Ha sikerül, akár 5–6 milliárd euró RRF-támogatás válna hozzáférhetővé (Magyari, 2026). Ebben az esetben a felülről számított finanszírozási képességünk (a folyó fizetési mérleg és a tőkemérleg egyenlegének összege) 2026-ban GDP-arányosan 1–1,5 százalék között alakulhat.

## Az infláció alakulása, 2025–2026

Az inflációs ráta 2025 elején hirtelen öt százalék fölé ugrott, ami számos egymást erősítő tényező együttes hatása miatt következett be. Az egyik ilyen faktor az volt, hogy a korábbi kedvező eredmények valójában egyszeri hatásokkal voltak magyarázhatók (például az üzemanyagárak lokális minimumra süllyedésével vagy a háztartási energia árának csökkenésével), így nem beszélhettünk tartós dezinflációról. Várható volt bizonyos mértékű visszapattanás. Az alacsony bázis tehát eleve predesztinálta az árindexek megugrását, és ezt erősítette a korábban elhalasztott áremelkedések hirtelen érvényesítése az amúgy szokásos év eleji átázások során. További muníciót szolgáltatott ehhez a globális tendenciák is: emelkedtek az élelmiszerárak, és gyengültek a feltörekvő országok devizái, így a forint is, ráadásul az automatikus adóemelések (dohánytermékek, szeszes italok, üzemanyagok) hatásai is épp ebben az időszakban épültek be a fogyasztói árakba.

Ezek a hatások 2025 folyamán fokozatosan gyengültek, és a dezinflációs folyamatot a kereskedelmi árrés korlátozásával (árrésstop) a kormányzat szintén erősítette. 2026 elejére a forint árfolyama jelentősen erősödött az egy évvel korábbihoz képest, ráadásul a kormány 2022 után 2026 márciusában újra bevezette az üzemanyagár-stopot. Mindezek eredményeként 2026 márciusára két százalék alá csökkent az infláció, azonban a helyzet kísértetiesen emlékeztet a 2024-es nyári–őszi állapotra. Egy némileg túlfűtött gazdaságban a mesterségesen alacsony árakat hosszú távon nem lehet fenntartani. Most annyiban jobb a helyzet, mint négy éve, hogy a monetáris politika iránti bizalom sokat javult, így reálisan számolhatunk az utóbbi hetek szintjén stabilizálódó árfolyammal.

A számításaink arra épülnek, hogy az új kormány fokozatosan szünteti meg a piactorzító árszabályozást, és az utóbbi hónapok állami pénzszerzése miatt kialakult túlkereslet csak fokozatosan mérséklődik. Mindez azt jelenti, hogy a fogyasztói árak átlagos szintje a nyár közepéig csekély mértékben emelkedik az előző év azonos időszakához viszonyítva, az év végére azonban 4,8 százalékra ugorhat a 12 havi ráta. Számításaink szerint az éves átlagos infláció 3,1 százalékos lehet az idei évben. Jövőre az ideivel ellentétes utat járhat be az infláció; az év elején magasabb értékek várhatók, és decemberben láthatunk újra 3 százalék alatti számokat. A fogyasztói árak növekedési üteme 2027 egészében négy százalék körül alakulhat.

## A potenciális növekedés és a GDP-gap

A középtávú gazdasági előrejelzések egyik fontos eleme a potenciális GDP becslése, amely a gazdaság hosszabb távú fejlődési lehetőségeit jobban jellemzi, mint a hagyományos GDP-mutató. Bár a potenciális GDP ötlete egyszerűnek tűnhet, a becslése általában igen nehézkes. Ennek legfőbb oka, hogy a potenciális GDP nem megfigyelhető, csak különböző módszerekkel kalkulálható, és nem alakult ki egyértelmű szakmai konszenzus arról, hogy melyik a legjobb eljárás. Elemzésünkben a HP-filter mellett döntöttünk, mert ez a legszélesebb körben alkalmazott módszer a potenciális GDP meghatározására.

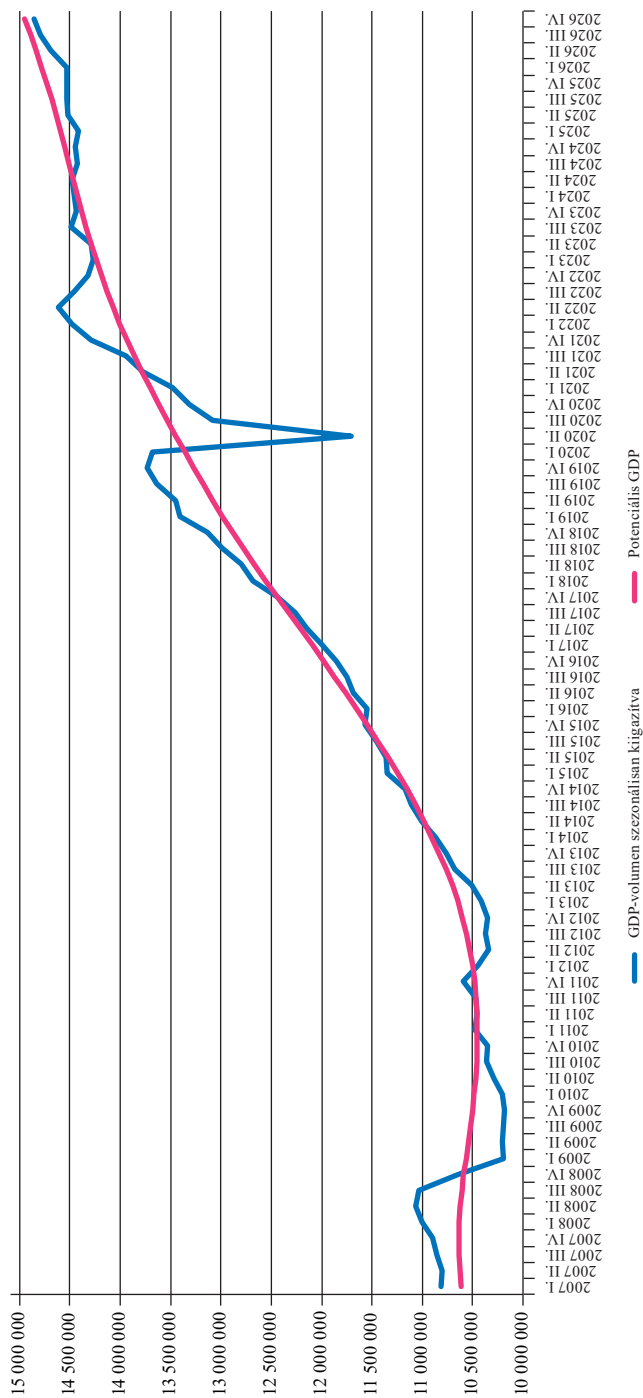
A költségvetési elemzések szempontjából kiemelten fontos a tényleges és a potenciális GDP különbségeként definiált GDP-rés (gap) megállapítása, vagyis az, hogy egy adott időszak gazdasági teljesítménye mennyivel van a hosszú távú növekedési pálya alatt, illetve felett. Ha a GDP-gap pozitív, az azt jelenti, hogy a gazdaság a hosszú távú trendjénél éppen jobban teljesít, amiből pedig az következik, hogy az államháztartás bevételei is magasabbak lesznek annál, mint ami a trend alapján várható. Az államháztartás strukturális egyenlegének kiszámítása során ezt az eltérést kell figyelembe venni, és ennek megfelelően korrigálni az eredeti hiánymutatót.

Kiindulási adatbázisként a GDP 2021. évi változatlan áron számított, szezonálisan és naptárhatással kiigazított és kiegyensúlyozott negyedéves idősorát használtuk. Az adatok az 1995. I. negyedév és 2025. IV. negyedév közötti időszakra vonatkoztak. Mivel a GDP-gap számításához a megfigyelési időszakon túli adatokra is szükségünk volt – hiszen kitekintésünk 2026 végéig tart –, előrejeleztük a negyedéves GDP-idősort. Az előrejelzés során a modellszámítások eredményeit és a szakértői becsléseket egyaránt figyelembe vettük. Az így kapott idősorra HP-filtert illesztettünk, aminek eredményeként megkaptuk a potenciális GDP-t a teljes időszakra (2026. IV. negyedévig). Utolsó lépésként kiszámítottuk a kibocsátási rést (GDP-gap), ami a tényleges GDP és a potenciális GDP különbségeként adódott. Ennek során a tényleges GDP-t a szezonálisan kiigazított formában szerepeltettük, hiszen ez jelentette a kiinduló adatbázisunkat.<sup>2</sup> A GDP-gap alakulását a potenciális GDP-hez viszonyított százalékos formában is kifejeztük. A 2. ábra a potenciális és a tényleges GDP alakulását mutatja, míg a 3. ábra a GDP-gap értékét ábrázolja a potenciális GDP százalékában. Az idősorok csak 2007-től kezdődnek: azért választottunk rövidebb időszakot, mert így az ábrázolt időszak tendenciái jobban áttekinthetők. Szintén az

<sup>2</sup> Egészen pontosan a KSH által közölt szezonálisan és naptárhatással kiigazított és kiegyensúlyozott negyedéves GDP-adatokat használtuk (STADAT 21.2.1.8. táblázat).

2. ábra

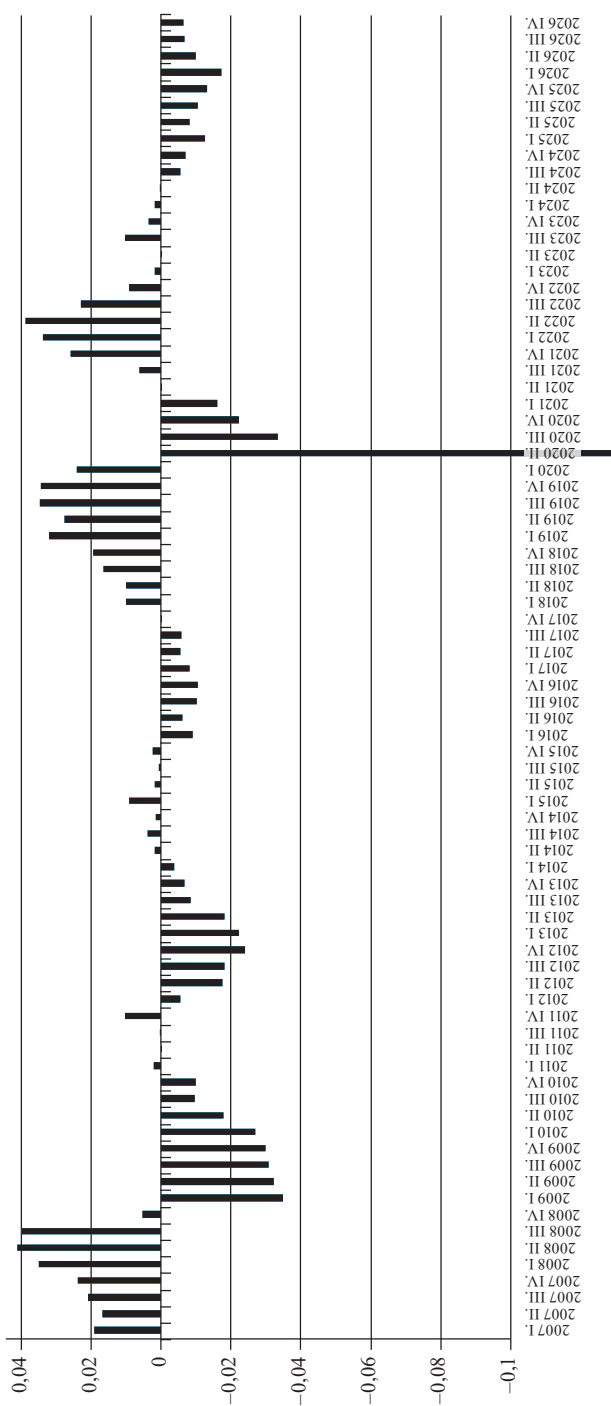
A szezonálisan kiigazított GDP és a potenciális GDP alakulása  
(millió Ft, 2021. évi áron)



Forrás: KSH, saját számítás és előrejelzés.

3. ábra

A GDP-gap alakulása (a potenciális GDP százalékában)



Forrás: KSH, saját számítás és előrejelzés.

áttekinthetőséget szeretnénk volna javítani azzal, hogy a GDP-gap ábrája esetében a függőleges tengely minimumpontja mínusz 10 százalék, amihez képest „kilóg” a 2020. II. negyedévi extrém alacsony érték (–12,97 százalék).

Számításaink szerint a koronavírus-járvány idején bekövetkezett nagy visszaesést követő felpattanás lényegében a 2022-es évre korlátozódott. A 2023-as energiaár-sokk gazdasági következményei gyakorlatilag eltüntették a pozitív GDP-rést, 2024 harmadik negyedétől pedig masszív dekonjunktúra alakult ki. A negatív gap 2026 végéig szinte biztosan fennmarad, ami azt jelenti, hogy a jelenlegi depresszió akár három évig eltarthat, azaz hosszabb lehet, mint a 2008–2009-es visszaesési időszak.

### **A költségvetés helyzete**

Ha valaki eddig úgy érezte, hogy a „fiskális alkoholizmus” kifejezés kissé keresett megfogalmazás, akkor 2025 decemberében meggyőződhetett róla, mennyire találó ez a szókapcsolat. A tavalyi év első három negyedének együttes hiánya ugyanis csak a GDP 1,9 százalékát tette ki, és a november végi deficit is 4070 milliárd forinton állt. Ekkor azonban a kormány úgy érezte, hogy ennél magasabb hiányt is megúszhat leminősítés nélkül. Az alkoholista meglátta a teli poharat az asztalon, és azonnal ki is ürítette. Decemberben 1700 milliárd forinttal haladták meg a bevételeket a kiadások, így az éves ESA-deficit a GDP 4,7 százaléka lett. Mindezt akár még kedvező fejleménynek is tekinthetnénk, hiszen legutóbb 2019-ben volt ennél alacsonyabb ez a mutató, azonban a reális interpretáció az, hogy hatodik éve lépjük át a háromszázalékos határértéket, és csak minimális mértékben sikerült közelebb kerülni hozzá (2024-ben 4,9 százalék volt a hiány). Ami ennél is lehangolóbb, hogy ezúttal lett volna lehetőség a javításra, de a kormányzati szándék nyilvánvalóan hiányzott hozzá. A kormány korábban sem csinált titkot abból, hogy a választások előtt nagy költsékezésre készül, és ezt a tervét maradéktalanul meg is valósította. Márciusban 1300 milliárd forintos hiányt sikerült összehozni, ami bő másfélszerese az eddig mért legmagasabb márciusi adatnak. Így három hónap alatt 3400 milliárdos deficit alakult ki, ami 40 százalékkal magasabb a tavalyi rekordnál, és a 2026-os év egészére tervezett hiány bő 80 százaléknak felel meg. A nagy költsékezés ezúttal sem transzparens módon történt, a legnagyobb mértékben a „Költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok” tétel ugrott meg, amely szinte bármilyen típusú kiadást tartalmazhat. Ez annyiban nem meglepetés, hogy ez a feketedoboz-jellegű gyűjtőtétel évek óta az államháztartás legjelentősebb eleme, a kiadások bő harma-

dát teszi ki. Kedvező fejlemény ugyanakkor, hogy a gazdaság stagnálása ellenére az idei első két hónap adatai alapján a bevételi oldal nagyobb tételei közül csak a társasági adó marad el számottevően az időarányos tervtől. A többi nagy tétel (áfa, szja, szocho) eddig nem mutat érdemi elmaradást, várhatóan az év egészében is teljesülnek majd a bevételi tervek.

Várakozásaink szerint az új kormány idén még kihasználja a megemelkedett bizalmi szintből adódó mozgásterét, vagyis nem fog erőteljes fiskális konszolidációra törekedni – pedig az első három hónap adatai alapján ez nagyon is indokolt volna –, csúnyábban fogalmazva, elengedi az idei hiányt. Amennyiben sikerül érdemben felpörgetni az uniós pénzek beáramlását, akkor azokkal együtt a deficit növekedése mérsékelt lehet. Összességében 2026-ra 5,7 százalékos ESA-hiányt prognosztizálunk, ami érezhető romlás lenne a tavalyihoz képest.

### **Alakulhat jobban? Záró megjegyzések**

A felvázolt gazdasági pálya a sokféle kockázatot óvatos-realista módon veszi figyelembe. A külső környezetben természetesen előfordulhatnak eddig nem detektált veszélyhelyzetek, és a szakmai konszenzusnál előnytelenebb folyamatok is felléphetnek, azonban a főbb ismert rizikóforrásokat kellő óvatossággal kalibráltuk. Az alappálya lényeges környezeti tényezői között viszont potenciálisan pozitív kockázatúak is találhatók, mind az orosz–ukrán háború menetét, mind a közel-keleti konfliktus alakulását, mind pedig az Egyesült Államok kereskedelmi-geopolitikai irányvonalának belpolitikai okok miatti módosulását illetően. Ezek együttes hatására a magyar gazdaság külső kondíciói kereskedelmi és pénzügyi vonatkozásokban is javulhatnak a 2026 eleji kilátásokhoz képest.

A belső kockázatok felettébb sokrétűek. A politikai cezúra nyomán átalakul a kormányzati szerkezet, intenzív törvényhozási munka veszi kezdetét, a kormányváltásból és az európai intézményekhez való újrakapcsolódásból adódó teendők miatt rendkívüli munkateher hárul az állami intézményekre. A korábbi rezsiváltó esetek alapján számolni kell a szándékolt kormányzati változtatások implementációs késedelmével, a befogadó közegből adódó súrlódásokkal és hatásromlásokkal; ezek következtében számos intézkedés tényleges gazdasági-pénzügyi következményei a következő évre húzódnak át.

Nehezen prognosztizálható, hogy az uniós kapcsolatrendszerben bekövetkező minőségi javulás tényleges anyagi hozamai mikortól és milyen mértékben jelennek

meg a gazdasági növekedés, a költségvetés és a fizetési mérleg alakulásában. Ugyanakkor annak is jó esélyei vannak, hogy a magyar társadalom többsége, valamint a releváns üzleti-politikai környezet számára fontos első eredmények számottevően javítják a várakozásokat. A politikai rizikó 2026 áprilisa utáni drasztikus csökkenése javít az országgokozati minősítés (rating) intézményi komponensének megítélésén. Erősíti a tőkevonzó és tőkemegtartó képességet, mérsékli a kamatterheket, új vagy átkonvertálható hitelekkel segíti a magyar vállalkozások bekapcsolódását az uniós projektekbe. Ezek a tényezők a statisztikai mutatórendszerben döntően 2027-ben és azt követően jelennek meg. Hatásuk, részben már konjunktúraélenkítő módon, a 2026-os évben is érződhet, ha csak részlegesen is.

A lehetséges pozitív hatások következtében a GDP-növekedés az alapváltozatnál erősebb fogyasztási és felhalmozási komponensek révén a másfél-két százalék közötti sávba kerülhet. Ehhez a termelési oldalon főként a szolgáltatások és az építőipari teljesítmények vártnál nagyobb növekedése szükségeltetik. A nagyobb dinamika következtében azonban a behozatal volumene is nagyobb lehet a prognosztizáltnál, ami viszont a nettó export révén bizonyos fokig mérsékli a GDP-növekményt. Ez utóbbi – optimistának vagy pozitív visszacsatolásosnak nevezhető – pályaváltozat esetén a GDP-arányos mutatók az alapváltozatnál némileg kedvezőbben alakulhatnak. Ugyanakkor a bevezetőben említett szerkezeti és az örökölt makrogazdasági adottságok miatt az évkezdet karaktere rányomja bélyegét a 2026-os esztendőre. Azok az új folyamatok, amelyek az új kormány programjában szereplő korrekciókkal kezdetüket veszik, a rákövetkező esztendőben válnak meghatározó módon érezhetővé. A gazdasági növekedési pálya, amelynek esélyei nagyot javultak, a maga teljességében a 2027-es évben és azt követően tud kibontakozni.

#### Hivatkozások

- IMF (2026). *Global economy in the shadow of war*. World Economic Outlook, április. <https://www.imf.org/-/media/files/publications/weo/2026/april/english/text.pdf>
- Magyari, P. (2026). *A Tisza-kormány tényleg kinyitja az EU-s ezermilliárdokat elzáró ördögglakatot*. Válasz Online, április 15. <https://www.valaszonline.hu/2026/04/15/penz-eu-tisza-kormany-rrf-koltsegvetes-tamogatas/>
- MNB (2026). *Inflációs jelentés*. Március <https://www.mnb.hu/letoltes/hun-ir-digitalis-32.pdf>
- OECD (2026). *Testing resilience*. Economic Outlook Interim Report, 2026 március. [https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2026/03/oecd-economic-outlook-interim-report-march-2026\\_254a8d56/d4623013-en.pdf](https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2026/03/oecd-economic-outlook-interim-report-march-2026_254a8d56/d4623013-en.pdf)

## **CIB Bank: Egy hiteles program erős horgonyként funkcionálhat**

TRIPPON MARIANN\*

*A magyar gazdaság makropályáját a 2026-os kormányváltás csak mérsékelten írja felül: 2026-ban 1,8 százalékos GDP-növekedést, az év végére négy százalék körüli, kissé e szint feletti, éves átlagban 3,1–3,3 százalék közötti inflációt várunk. Alap-forgatókönyvünk 2027-re 2,6 százalékos növekedést tartalmaz, itt azonban érzékelünk felfele mutató kockázatokat. Az MNB irányadó kamata alap-előrejelzésünk szerint az év végére 5,75 százalékra süllyedhet. Megítélésünk szerint a jó hírek már teljes egészében beépültek a forint árfolyamába és az állampapírpiazi hozamokba, rövid távon konszolidációra, kis visszarendeződésre számítunk, illetve arra, hogy a forintalapú eszközök kilengéseire a külső kockázati környezet hatása ismét erőteljesebb lehet. Az iráni háború kitörése után frissített, de még a választások előtti forgatókönyvünk az év végére 6,9 százalékos tízéves hozamot tartalmazott, ezt az előrejelzést lefele módosítottuk. A választás eredményének ismeretében az év végére 375 forintos euróárfolyamra számítunk.*

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: E00, E31, E43, E61.

*Kulcsszavak:* gazdasági előrejelzés, GDP-dinamika, infláció, kamatok.

---

### **Abstract**

#### **CIB Bank:**

**A credible program can serve as a strong anchor**

MARIANN TRIPPON

The macro trajectory of the Hungarian economy will be only moderately overwritten by the change of government in 2026: we expect GDP growth of 1.8 percent in 2026, and inflation of around four percent by the end of the year, slightly above this level, with an annual average of 3.1–3.3 percent. Our baseline scenario includes GDP growth of 2.6 percent by 2027, but we perceive upside risks here. According to our baseline forecast, the key interest rate of the National Bank of Hungary could fall to 5.75 percent by the end of the year. In our opinion, the good news

\* *Trippon Mariann*, a CIB Bank vezető elemzője. E-mail: [trippon.mariann@cib.hu](mailto:trippon.mariann@cib.hu)

A kézirat 2026. április 24-én érkezett a *Külgazdaság* szerkesztőségébe.

<https://doi.org/10.47630/KULG.2026.70.3-4.25>

has already been fully incorporated into the forint exchange rate and government bond market yields, and we expect consolidation and a small reversal in the short term, and the impact of the external risk environment on the fluctuations of forint-based assets may once again be stronger. Our scenario, updated after the outbreak of the Iranian war, but still before the elections, included a ten-year yield of 6.9 percent by the end of the year; now we expect a lower ten-year yield. Given the election results, we expect a euro exchange rate of 375 forints by the end of the year.

Journal of Economic Literature (JEL) codes: E00, E31, E43, E61.

*Keywords:* economic forecast, GDP growth, inflation, interest rates.

---

A hazai gazdaság külső környezete továbbra sem támogató. Az iráni háború alapjaiban írta át az energiaárakra vonatkozó év eleji prognózisokat, a háború direkt és indirekt hatásait tükrözve a nagy gazdaságok növekedésére és inflációs pályájára vonatkozó előrejelzéseinket módosítanunk kellett.

A megemelkedett bizonytalanság, a magasabb energiaárak, a kitermelési és szállítási zavarok, illetve a háztartások reáljövedelmének lassabb ütemű emelkedése miatt a globális GDP-növekedésre vonatkozó előrejelzésünk 0,3 százalékponttal, 2,4 százalékra süllyedt. Az iráni fegyverszünet, illetve a két fél között megindult tárgyalások csökkentik, de nem szüntetik meg teljesen a súlyos eszkaláció kockázatát. Ugyanakkor még egy időben közeli, tartós tűzszünet vagy béke esetén is több negyedévet, utóbbi esetben több évet vehet igénybe a közel-keleti szállítási útvonalak, illetve a sérült kitermelési kapacitások teljes helyreállítása.

Alap-forgatókönyvünk május végétől a Hormuzi-szoros forgalmának fokozatos helyreállításával számol, a háború előtti állapot azonban csak 2027 elejére állhat vissza. Az energiaárak a második negyedévben tetőznek, majd fokozatosan mérséklődnek, de a háború kitörése előtti szinteket legkorábban 2027 végén érhetik el újra. Aktuális előrejelzésünk a Brent típusú kőolaj esetében a második negyedévre 110 dollár/hordó feletti átlagos árat tartalmaz, ami az év végére 80–90 dollár közé süllyedhet. Éves átlagban azonban a tavalyi hordónként 70 dolláros, illetve a háború előtti 65 dolláros előrejelzésünkhöz képest 35 százalékkal, illetve 45 százalékkal magasabb árral kalkulálunk.

Előrejelzésünk a gáz-, a műtrágya- és a mezőgazdasági nyersanyagárakra vonatkozóan is emelkedett. A háború miatt a globális infláció a második negyedévben négy százalék fölé ugrik. Fontos azonban megjegyezni, hogy ez a gyorsulás mértékében érezhetően elmarad a 2022-es sokk inflációs hatásától. Az iráni háború okozta feszültségek azonban megerősítik azt a vélekedést, amely szerint az átalakuló világ-gazdaságban a megemelkedett geopolitikai feszültségek, a klímaváltozás és egyéb

tényezők következtében gyakoribbá válnak a kínálat oldali inflációs sokkok, amelyek középtávon változékonyabb (és magasabb) inflációs környezetet eredményeznek.

Természetesen a közel-keleti háború az egyes régiókat eltérő mértékben érinti. A negatív hatásokat az ázsiai gazdaságok szenvedik meg a leginkább, ebben a vonatkozásban az USA-t a legkevésbé sérülékeny gazdaságnak tekintjük, míg az európai gazdaságok a két véglet között helyezkednek el.

A hazai gazdaság szempontjából az európai növekedési kilátások változása a legfontosabb. Az euróövezet 2026-os GDP-növekedési ütemére vonatkozó előrejelzésünket a háború hatására lefele korrigáltuk. Jelenleg a tavalyi 1,5 százalékkal szemben 0,9 százalékos bővülési ütemet várunk.

Az euróövezet inflációjára vonatkozó prognózisunk ennél erőteljesebben módosult. A harmonizált fogyasztói árindex az őszi hónapokban négy százalék feletti növekedéssel tetőzhet, éves átlagban pedig 3,3 százalékra gyorsulhat a pénzromlási ütem. Az infláció csak 2027 második felében térhet vissza az Európai Központi Bank középtávú céljához.

Az egyszerre romló növekedési és inflációs kilátások a nagy jegybankok számára is dilemmát okoznak. A jegybanki reakciók előrejelzésünk szerint az adott gazdaság kiinduló állapotától és a sokk erősségétől függően eltérőek lesznek. Elméletileg a jegybankoknak egy egyszeri kínálatoldali sokkra nem kell automatikusan reagálniuk, a világjárvány és az orosz–ukrán háború azonban azt bizonyította, hogy egy egyszerinek tűnő sokk is okozhat a vártnál nagyobb és tartósabb gyorsulást az inflációban. A megkésett jegybanki reakció pedig később erőteljesebb szigorító lépéseket tehet szükségessé. A nagy jegybankok döntéshozói a következő hónapokban kiemelten figyelhetik az inflációs ugrás tovaggyűrűző hatásait, valamint az inflációs várakozások alakulását.

Az amerikai jegybank szerepét betöltő Fed és az EKB esetében eltérő irányú monetáris politikai lépésekre számítunk; ez egyrészt a különböző kiindulópályák, másrészt az energiaársokk eltérő hatásait tükrözi. A háború kitörése előtt az EKB irányadó kamata már egyensúlyi szinten állt, miközben az euróövezet gazdaságaiban az energiaársokk inflációs hatása erősebb lehet, mint a tengerentúlon. Így az EKB esetében a korábbi változatlan kamatszinttel szemben idén két, összesen 50 bázispontnyi monetáris szigorítást várunk. A Fed irányadó kamata a háború kitörése előtt enyhén restriktív tartományban volt, miközben az energiaársokk az USA gazdaságát kevésbé sújtja. Így a Fed rövid távon nem kényszerül a kamatok kiigazítására, alap-előrejelzésünk pedig decemberre még mindig tartalmaz egy 25 bázispontos lazító lépést.

## Hazai makrogazdasági kilátások

Lanyha növekedés, három százaléke feletti infláció, kissé romló külső egyensúlyi pozíció, magas költségvetési hiány és emelkedő adósságráta jellemezheti a magyar gazdaságot 2026-ban. Az év első felében a munkaerőpiac feszessége tovább oldódott, az év közepétől azonban stabilizálódásra számítunk. A Magyar Nemzeti Bank a második félévben folytathatja a fokozatos monetáris normalizálást. A megalakuló kormány kétharmados többsége érdemi bizalomerősítő tényező, ami a forint árfolyamában és az állampapír-piaci hozamokban azonnal lecsapódott, az év további részében pedig a beruházásokra és a fogyasztásra is jótékonyan hathat. A választás eredményének ismeretében a korábrinál erősebb forintárfolyamot és alacsonyabb hozamokat prognosztizálunk.

A Tisza-kormány fő gazdaságpolitikai irányai ismertek, a következő időszak tényleges döntéseit azonban csak fokozatosan, megismerésük ütemében tudjuk beépíteni az előrejelzésünkbe. Így a következő negyedévekben a megszokottnál több felülvizsgálatra is szükség lehet.

A kormányváltás a 2026-os makrogazdasági pályát csak mérsékelten írja felül, így az idei évre vonatkozó makrogazdasági előrejelzéseink érdemben nem módosultak. 2026-ban 1,8 százalékos GDP-növekedést, az év végére négy százalék körüli, kissé e szint feletti, éves átlagban 3,1–3,3 százalékos közötti inflációt várunk. Alap-forgatókönyvünk 2027-re 2,6 százalékos növekedést tartalmaz, itt azonban érzékelünk a pozitív, felfelé mutató kockázatokat. Az MNB irányadó kamata alap-előrejelzésünk szerint az év végére 5,75 százalékra süllyedhet. Megítélésünk szerint a jó hírek már teljes egészében beépültek a forint árfolyamába és az állampapírpiaci hozamokba, rövid távon konszolidációra, kis visszarendezésre számítunk, illetve arra, hogy a forintalapú eszközök kilengéseire a külső kockázati környezet hatása ismét erőteljesebb lehet. Az iráni háború kitörése után frissített, de még a választások előtti forgatókönyvünk az év végére 6,9 százalékos tízéves hozamot és 388-as EUR/HUF-keresztárfolyamot tartalmazott. A választás eredményének ismeretében az év végi EUR/HUF-prognózisunkat 375-re korrigáltuk.

Az erős kormányzati felhatalmazás esélyt adhat arra, hogy középtávon a hazai gazdaság magasabb növekedési pályára álljon. Ez azonban egyelőre csak lehetőség, az átfogó szerkezeti reformok esetében az implementációs kockázatokról nem tekinthetünk el.

A makrogazdasági kilátásokat tekintve fontos leszögezni, hogy az új kormány egyrészt nehéz kiindulópályából indul el, másrészt a bejelentett és tervezett in-

tézkedések pozitív növekedési hatása rövid távon még alig lesz érzékelhető. A gazdasági növekedés három éve stagnál, az államháztartási hiány tartósan magas (idén a GDP hat százalékát is elérheti), az államadósság pedig emelkedő pályán mozog. A gazdaság külső környezete sem támogató. Az iráni háború az energiaársokkon keresztül rontja a növekedési és inflációs kilátásokat az euróövezetben. A fő exportpiacunknak számító Németországban idén még nem számíthatunk érdemi dinamizálódásra.

A növekedés szerkezetében idén még nem készülünk drasztikus változásra, felhasználási oldalon a háztartások fogyasztása húzhatja azt. Bár a munkaerőpiac lazul, az idei évben a reálkeresetek kimagasló mértékben, közel hét százalékkal nőhetnek, miközben a leköszönő kormány választások előtti intézkedései, illetve az új kormány tervezett lépései (többek között a családi pótlék emelése, az iskolakezdési támogatás, a nyugdíjasokat érintő döntések) tovább növelik a háztartások elkölthető jövedelmét. A háztartások fogyasztása 2026-ban 3,4 százalékkal nőhet.

A három éve folyamatosan zsugorodó beruházások esetében idén stabilizációt, alacsony, egy számjegyű növekedést várunk. Az állami beruházások a költségvetési mozgástér hiánya miatt még idén is csökkenhetnek, nemzetgazdasági szinten a pozitív növekedési ráta a vállalati beruházások mérsékelt élénkülésétől várható. Bár a választások után megnőtt az esélye annak, hogy a jövőben a vállalatok jóval kiszámíthatóbb gazdálkodási környezetben működhetnek, ami beruházási szándékaikra jótékonyan hathat, kirobbanó bővülés azonban természetesen nem várható. A külső kereslet lanyha, az EU-források pedig legkorábban az őszi hónapoktól, de még inkább 2027-től kezdődően segíthetik a beruházási aktivitást.

A kormány előtt álló feladatok közül az egyik legsürgetőbb az EU-források kiszabadítása, illetve egy hiteles, reális makrogazdasági pályán alapuló, intézkedésekkel alátámasztott középtávú, fokozatos költségvetési konszolidációs pálya felvázolása a piacok és a nemzetközi hitelminősítők megnyugtatása végett.

A befagyasztott EU-forrásokkal kapcsolatban a kétharmados felhatalmazás birtokában viszonylag gyors haladásra számíthatunk. Egyrészt a szükséges törvényalkotási folyamat (ami a 27 szupermércföldkő és a horizontális feljogosító feltételek teljesítését jelenti) gyorsan lezárható, másrészt az erős felhatalmazás miatt az EU-tól is pozitív hozzáállást várunk. A blokkolás összesen közel 16 milliárd euró vissza nem térítendő felzárkóztatási támogatást, valamint 3,9 milliárd euró hitelt érint a Helyreállítási és ellenálló képességi eszköz, az RRF keretében. A helyzet az utóbbi esetben sürgetőbb. Jelenleg azzal kalkulálunk, hogy az RRF-pénzek nem vesznek el, illetve az év végére a kohéziós források is hozzáférhetővé válhatnak. Az uniós

források beáramlása 2027-től kezdődően fokozatosan fejt ki pozitív növekedési és költségvetési hatását.

Az új kormány kifejezetten rossz állapotú költségvetést örököl. Az első negyedévben a deficit az éves terv közel 83 százalékát érte el, a 12 havi gördülőegyenleg a GDP 7,5 százaléka körül alakult. A vártnál magasabb első negyedéves hiány és a Tisza-kormány eddig bejelentett, tervezett intézkedései a CIB Bank által korábban vártnál magasabb 2026-os deficit irányába mutatnak. Az év egészében a költségvetési hiány hat százalék körül, akár kismértékben e szint felett alakulhat, ami tovább emelkedő adósságrátát vetít előre. Az emelkedő hiány többek között a tervezettnél alacsonyabb növekedésnek és a választások előtti, valamint az új kormány által tervezett fiskális intézkedéseknek köszönhető.

A választási programból megismert intézkedések rövid távon szintén a hiány emelkedésének irányába mutatnak. Az EU-források nagyobb mértékű beáramlása és a következő években magasabb növekedés azonban erősítheti a bevételi oldalt, csakúgy, mint a tervezett vagyoadó. Az azonban kérdéses, hogy utóbbi milyen extrabevételeket fog hozni (a nemzetközi tapasztalatok e téren nem kifejezetten kedvezőek).

Mindeközben kiadási oldalon a közbeszerzések reformja, az állami támogatások, állami kiadások felülvizsgálata, a presztízsbereházások törlése és általánosságban a pazarlás megszüntetése növeli a mozgásteret. Az alacsonyabb hozamkörnyezet – amennyiben tartósnak bizonyul – mérsékelheti az adósságfinanszírozás költségeit. Összességükben ezeknek az intézkedéseknek, piaci folyamatoknak a mozgástérnövelő hatása csak időben elnyújtva, fokozatosan érződik.

Az idei évi magasabb hiányt azonban minden bizonnyal a piac és a hitelminősítők is tolerálni fogják. Nem számítunk arra, hogy az idei évben az ország adósságbesorolása romlana. A három nagy hitelminősítő közül az S&P esetében egy leminősítés már a befektetésre nem ajánlott, bővli kategóriába tolná az országot.

A költségvetés bevételi oldalát az elmúlt években komolyan támogató különféle ágazati különadók azonnali kivezetését nem tartjuk reálisnak, arra számíthatunk, hogy ez a fajta terhelés a piaci szereplőkkel egyeztetve középtávon, a költségvetés egyensúlyát nem veszélyeztető módon, fokozatosan mérséklődhet. Arra sem számítunk, hogy az új kormány azonnal, nagymértékben átalakítaná a támogatott hitelek rendszerét, középtávon azonban e téren reális forgatókönyv az észszerűsítés, egyszerűsítés.

Az új kormány célul tűzte ki, hogy az ország belátható időn belül csatlakozik az euróövezethez. A választást követő nemzetközi sajtótájékoztatón a miniszterelnök-jelölt 2030–2031-es céldátumot emlegetett, amit a gazdasági tárca várományo-

sa is megerősített. Nemzetközi tapasztalatok alapján ez nem irreális forgatókönyv, a konvergenciakritériumok optimális esetben 4–5 év alatt teljesíthetőek. Jelenleg a gazdasági és piaci folyamatok szempontjából viszont nem az a legfontosabb, hogy pontosan melyik évben (kicsit hamarabb, kicsit később) váltja fel a forintot az euró. Egy hiteles program, amely mellett elkötelezett a kormány, nagyon erős horgonyként funkcionálhat, támogatva a növekedést és a büdzsét is.

Az energiaársokk kifejezetten kedvező kiindulól helyzetben érte a hazai gazdaságot, hiszen az éves fogyasztói árindex februárban többéves mélypontra, 1,4 százalékra esett. Bár márciusban innen 1,8 százalékra kapaszkodott vissza, az első negyedév átlagában így is két százalék alatt, évek óta nem látott alacsony szinten állt a pénzromlási ütem. A 2025-ös magas bázis, az idei év elején elhalasztott adóemelések, az árrepasszok fenntartása, illetve a januári szokatlan hidegre adott kormányzati válasz technikailag drasztikusan fékezte az inflációt. Ugyanakkor az év eleji átárzások mértéke, a Központi Statisztikai Hivatal maginflációs indexe, illetve az MNB alapfolyamatokat megragadó mutatói is mérséklődő inflációs nyomást jeleztek. Az üzemanyagár-sapka szintén tompítja átmenetileg az energiaár sokkinflációs hatását.

Az eddigi jelzések alapján és várakozásunknak megfelelően az új kormány nem fogja azonnal és egy lépésben kivezetni az árakat érintő különféle korlátozásokat, az élelmiszerek esetében nem kizárt, hogy ezt csak 2027-ben teszi meg. Az üzemanyagár-sapka tartósabb fenntarthatósága azonban kérdéses. Az új kormány valószínűleg játszani próbál az időzítéssel, hogy az árkorlátozás kivezetése minél kisebb egyszeri drágulást okozzon.

További bizonytalanságot jelent a 2026-os inflációs folyamatok szempontjából a jövedéki adó elhalasztott emelése és a bankszektor, valamint a távközlési szektor szintén halasztott, infláció követő áremeléseinek az időzítése.

Az energiaársokk indirekt hatásai a második félévben emelhetik a pénzromlási ütemet, az erősebb forintárfolyam viszont mérsékli ezt a hatást. Prognózisunk szerint az év végére a teljes fogyasztói árindex a jelenlegi 1,8 százalékos növekedési szintről kissé négy százalék fölé emelkedik, az éves átlagos infláció pedig 3,2 százalékon alakulhat.

A 2025-ös év egyik fontos hazai eseménye az MNB vezetésében bekövetkezett váltás volt. Az újonnan felálló jegybanki vezetés hivatalba lépése óta elsődleges mandátumát, az árstabilitás elérését és fenntartását helyezte a fókuszba. A korábbi időszakokkal összehasonlítva kiszámíthatóbb monetáris politika és világos, transzparens kommunikáció érdemben erősítette a jegybanki hitelességet, ezzel hozzájárulva többek között a pénzpiaci stabilitáshoz.

A Monetáris Tanács a tavalyi évben nem nyúlt az irányadó kamathoz. 2026 februárjában végrehajtott egy 25 bázispontos monetáris lazítást, amit azonban márciusban nem követett újabb kamatcsökkentés. A márciusi ülést követő közleményben a tartás melletti érvként az iráni háború miatt megnövekedett inflációs kockázatokat, a forint gyengülő árfolyamát, a magasabb piaci volatilitást és összességében a makrogazdasági kilátásokkal kapcsolatos nagyobb bizonytalanságot jelölte meg.

Az MNB „adatvezérelt” üzemmódra váltott, semmilyen jövőbeli kamatpálya mellett nem kötelezte el magát. A jelenleg érvényes előretekintő iránymutatás szerint a „Tanács folyamatosan értékeli a beérkező makrogazdasági adatok és a pénzügyi piaci fejlemények inflációs kilátásokra gyakorolt hatásait, amelyek alapján körültekintően és adatvezérelten dönt az alapkamat mértékéről.”

Az iráni háború kitörése, majd a hazai választási eredmény a piaci kamatvárakozásokban komoly hullámzást keltett. A háború kitörése előtt a határidős jegyzések az idei év további részére összesen 75 bázispontnyi lazítást áraztak, később volt olyan pillanat, amikor a piac közel öt szigorító lépést is reálisnak tartott. A kissé nyugodtabb külső környezet, illetve hangsúlyosabban a választási eredmény után, prognózisunk írásakor az év végéig közel százszázalékos valószínűséggel be van árazva két, egyenként 25-25 bázispontos lazítás. Az elemzői előrejelzések ennél jóval kisebb kilengéseket mutattak. A nagyobb mértékű lazításra vonatkozó prognózisok az energiaárak megugrása után eltűntek, a választás után azonban megítélésünk szerint valamelyest nőtt az MNB mozgástere.

Az egyidejű reálkamat masszívan pozitív tartományban áll, a kamatkondíciók pedig még a vártnál valamivel magasabb inflációs pálya mellett is szigorúnak tekinthetők. Amennyiben a külső kockázati hangulat nem romlik – vagy nem javul –, és a zárt EU-forrásokkal kapcsolatban pozitív előrelépés történik, illetve a hazai pénzügyi piacok stabilitása is fennmarad, az év további részében tér nyílhat fokozatos monetáris lazításra. Decemberig egy-két negyed százalékpontos kamatcsökkentést reálisnak tartunk, így az MNB irányadó kamata 5,75–6 százalék között zárhatja az évet.

A forint 2025-ben jelentős erősödést mutatott az euróval szemben, az EUR/HUF-keresztárfolyam a 2025 eleji 410–415-ös sávból az év végére 385 körüli szintre esett vissza. Ez több mint 7,0 százalékos éves felértékelődést jelentett az euróval szemben. Tavaly a dollár gyengülése általánosságban segítette a feltörekvő piacokat, míg a forint erősödését támogató legfontosabb belső tényező az MNB szigorú monetáris politikája és ennek folyamányaként a magas kamatkülönbözet volt.

Az MNB vezetésében történt változások a tavalyi évben egyúttal árfolyamrezsím-váltást is magukkal hoztak. A hosszú ideje fennálló, a forint folyamatos nominális leértékelődését előtérbe helyező gazdaságpolitikát az árfolyam stabilitását középpontba helyező hozzáállás váltotta fel.

Az idei év elején a választási eredménnyel kapcsolatos pozitív várakozások a továbbra is magas kamatkülönbséggel megtámogatva további nominális felértékelődést okoztak, majd a választási eredmények még egy újabb lökést adtak a forint erősödésének. Az EUR/HUF-keresztárfolyam április közepén a 360-as szintet is tesztelte. Az év hátralévő részében a 360-as lokális mélypontnál magasabb EUR/HUF-kurzusra számítunk. A belföldi pozitív hírek beárazódását követően az árfolyam alakulásban a külső kockázati hangulat alakulása ismét nagyobb szerepet kaphat. A korábbi 400-as szintek újbóli elérése azonban alap-forgatókönyvünkben nem szerepel. A kiszámíthatóbb gazdaságpolitika, külső kapcsolataink normalizálódása, a blokkolt EU-forrásokhoz való hozzáférés, a lehetséges euróbevezetés mind olyan tényezők, amelyek csökkenthetik a kockázati prémiumot. Emellett a jegybanktól továbbra is óvatos, körültekintő, az árfolyam stabilitását nem veszélyeztető monetáris politikai lépésekre számítunk.

Amíg azonban az inflációs célkövetés rendszerében működő MNB számára az árfolyam nominális felértékelődése kifejezetten kedvező, a túlzott (reál-) felértékelődés komoly megpróbáltatások elé állítja a gyenge külső kereslettel küzdő exportszektor. A forint reáleffektív árfolyama 2024 decembere és 2026 februárja között – a versenyképességet jelentősen rombolva – 10 százalékkal értékelődött fel. Modellünk szerint a forint egyensúlyi nominális árfolyama 380–390 között lehet, szemben a jelenlegi 365 körüli szinttel. Az előttünk álló időszakban várakozásunk szerint a gazdaságpolitika különböző ágai között a korábbiaknál sokkal erősebb lesz az együttműködés, ami olyan árfolyampálya megcélzásában is megjelenhet, amely egyrészt támogatja a dezinflációt, másrészt nem rombolja a versenyképességet. Ennek megfelelően az év végén eurónkénti 375-ös forintkurzusra számítunk.

## **Kopint-Tárki Zrt.: A lefagyott gazdaság olvadáspontja?**

NAGY KATALIN – PALÓCZ ÉVA\*

*Az áprilisi parlamenti választás győztese által szerveződő kormány gazdaságpolitikai programja célul tűzte ki, hogy a három éve tartó stagnálásból kihúzza a magyar gazdaságot. Ennek eléréséhez elsősorban arra lenne szükség, hogy megállítsák a beruházások több éve tartó csökkenését, sőt növekedésbe fordítsák azt. Ezt egyrészt az európai uniós források újraéledő folyósításától, azok felhasználásától, másrészt az üzleti közösségen belüli beruházási dinamizmus újbóli megjelenésétől várják. Mindezek alapján a Kopint-Tárki 2026-ra kétszázalékos gazdasági növekedést jelez előre. Ugyanakkor az amerikai–izraeli–iráni konfliktus továbbra is komoly kockázatot jelent a magyar gazdaság számára is.*

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: F01, E50, E60, F10.

*Kulcsszavak:* világgazdasági trendek, gazdasági előrejelzések, gazdasági növekedés, infláció.

---

### **Abstract**

#### **Kopint-Tárki Ltd.**

#### **The melting point of a frozen economy?**

KATALIN NAGY – ÉVA PALÓCZ

The economic policy program of the new government, which won the April parliamentary election, has set the goal of pulling the Hungarian economy out of the stagnation that has lasted for three years. To achieve this, it would be necessary, first and foremost, to halt the multi-year decline in investments and even turn it into growth. This can be supported, on the one hand, by the recovery of European Union funds and, on the other hand, by a revival of investment dynam-

\* Nagy Katalin, a Kopint Konjunktúrakutatási Alapítvány ügyvezető igazgatója.

E-mail: [katalin.nagy@kopint-tarki.hu](mailto:katalin.nagy@kopint-tarki.hu)

Palócz Éva, a Kopint-Tárki vezérigazgatója. E-mail: [eva.palocz@kopint-tarki.hu](mailto:eva.palocz@kopint-tarki.hu)

Az elemzés a Kopint-Tárki Zrt. A világgazdaság és a magyar gazdaság helyzete és kilátásai 2026 tavaszán című konjunktúrajelentése alapján készült. A kiadvány szerzői: Bogóné Jehoda Rozália, Matheika Zoltán, Nagy Katalin, Oblath Gábor, Palócz Éva, Pénzes Petra és Vakhai Péter. Szerkesztette: Nagy Katalin és Palócz Éva.

A kézirat 2026. április 21-én érkezett a *Külgazdaság* szerkesztőségébe.

<https://doi.org/10.47630/KULG.2026.70.3-4.34>

ism within the business community. Based on all this, Kopint-Tárki forecasts 2 percent economic growth by 2026. At the same time, the U.S.-Israeli-Iranian conflict continues to pose a serious risk to the Hungarian economy as well.

Journal of Economic Literature (JEL) codes: F01, E50, E60, F10.

*Keywords:* global trends, economic forecast, economic growth, inflation.

---

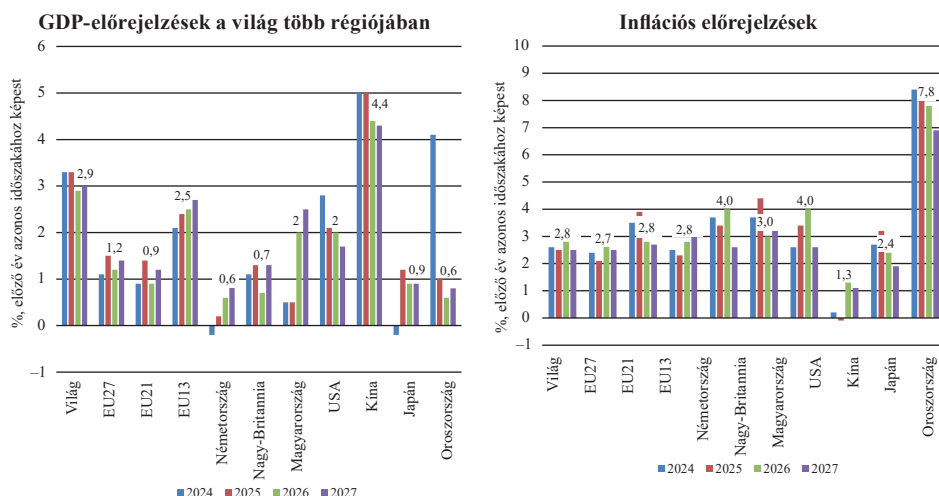
## **Nemzetközi gazdaság: az iráni háború felülírt minden forgatókönyvet**

A világgazdasági kilátások meglehetősen borúsak. Az iráni háború, a tartós energiaválság veszélye minden korábbi prognózist felülírt. A Nemzetközi Valutaalap arra hívta fel a figyelmet, hogy a világ ma jóval kevésbé felkészült egy komolyabb gazdasági visszaesés kezelésére, mint a koronavírus-járvány előtt volt. A pandémia és az ukrajnai háború után a legtöbb kormány gazdaságpolitikai mozgásteret beszűkült, miközben az államadósság szintje érdemben sehol sem csökkent. A különböző nagyhatalmi feszültségek pedig megnehezítik a válságkezeléshez elengedhetetlen nemzetközi együttműködést. Az energiaválság újraélesztheti a már legyőzöttnek hitt inflációt, ami viszont a monetáris politika újabb szigorodását hozhatja magával. A bizonytalanság, a konfliktusok kimenetelének kiszámíthatatlansága a növekedési előrejelzések lefelé fordulásával jár majd együtt. Az OECD előrejelzése szerint *az idén 2,9 százalékos, jövőre 3 százalékos globális növekedés várható (1. ábra)*. Ez az előrejelzés azonban azon alapul, hogy az iráni háború gyorsan véget ér, az energiaárak megnyugszanak, a szállítási láncok helyreállnak. Mindennek azonban a jelenlegi információk birtokában egyre csökken az esélye. A védelmi kiadások mindenütt tervezett növelése hozzájárulhat ugyan a globális növekedéshez, de mivel együtt jár majd az egyes országok adósságállományának emelkedésével is, újabb kockázatot jelent a jövő szempontjából.

Jelenleg a világgazdaságot egyszerre jellemzi a geopolitikai bizonytalanság és az alkalmazkodási kényszer. A világkereskedelemben *nem a kereslet összeomlása, hanem a szállítási útvonalak, a biztosítási feltételek és a szabályozási környezet romlása okoz gondot*, különösen a Hormuzi-szoros körüli feszültségek miatt, ami megemeli a logisztikai költségeket és visszafogja a kereskedelem bővülését. Mindez jól tükrözi, hogy a világkereskedelemben az ellátásbiztonság nem kizárólag termelési, hanem legalább ennyire logisztikai és kockázatkezelési kérdés is. A késések önmagukban biztonsági készletépítést is indukálhatnak, ami átmenetileg akár a ren-

delési volument is felhúzhatja. A tartós, makroszinten is érezhető gazdasági kár ott kezdődik, amikor a késésből strukturális kapacitáskorlát lesz: ha a fordulóidők romlása egyre fokozódó torlódást generál, emiatt a szolgáltatók kapacitásokat vonnak ki, vagy ha a partnerek olyan mértékben bizonytalanodnak el, hogy a megrendelő már nem is meri vállalni a tranzakciót. Mindez *óriási ársokkot okoz* a logisztikai szolgáltatásokban. Megjelennek a rendkívüli díjak, a pótdíjak, a konténereket kényszerből távoli kikötőkben rakják ki, ezek következménye a költségek átterhelése a megrendelőkre.

1. ábra



Forrás: OECD, Kopint-Tárki

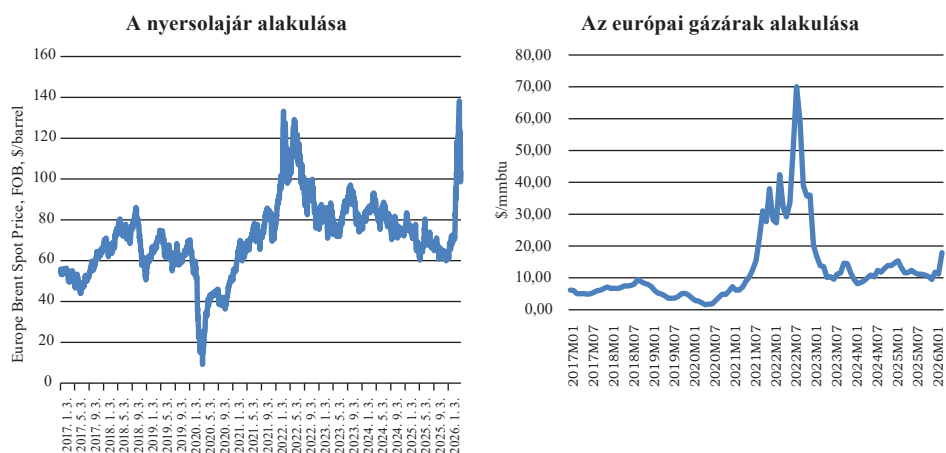
A Brent nyersolaj árára vonatkozóan jelenleg nehéz, szinte lehetetlen megbízható prognózt adni. A közel-keleti konfliktus eszkalálódása, az Iránnal folytatott háború, a végkifejlet bizonytalanságai, a Hormuzi-szoros lezárása az egekig hajtották fel az árakat. A piacok idegesek, minden változásra nagy kilengésekkel reagálnak, egyre nagyobb a félelem, hogy olajhiány következik be – beláthatatlan következményekkel. Épp olyan esélye van annak, hogy a konfliktus elülésével csökkennek az árak, mint annak, hogy még jó ideig marad a magas olajár.

A Nemzetközi Energiaügynökség (IEA) áprilisi jelentése szerint az idén az olajkereslet napi 80 ezer hordóval lesz kevesebb, mint tavaly volt. A 2026 második negyedévére prognosztizált napi 1,5 millió hordós csökkenés a Covid-19 miatti le-

állások óta a legnagyobb mértékű visszaesés lenne. A globális olajkínálat márciusban 10,1 millió hordóval 97 millió hordóra zuhant, mivel a közel-keleti energiainfrastruktúra elleni folyamatos támadások és a Hormuzi-szoroson átkelő tartályhajók mozgásának folyamatos korlátozása a történelem legnagyobb zavarához vezetett.

Hasonlóan nagy a bizonytalanság a gázárak esetében is. Az Egyesült Államok és Irán között két hétre megkötött tűzszünet hatására a gázárak meredek zuhanásba kezdtek, az újabb blokád viszont felfelé lökte az árakat. Normál esetben a Hormuzi-szoroson halad át a világ kőolaj- és LNG-forgalmának mintegy az ötöde. A különböző spekulatív szereplők hektikus pozícióváltásai pedig csak fokozzák az európai gázpiac volatilitását. A helyzetet nehezíti, hogy az európai gáztározók telítettsége harminc százalékon van, s az Európai Bizottság arra szólította fel a tagállamokat, hogy a szokásosnál korábban kezdjék meg a feltöltést, ami szintén felfelé nyomja az árakat (2. ábra).

2. ábra



Forrás: International American Energy Administration, Worldbank Commodity Prices

Íránnal a béketárgyalások megindultak ugyan, azonban folyton megtorpannak, és kimenetelük meglehetősen kétséges. Attól függően, hogy milyen hírek látnak napvilágot, fel-le ugrálnak az olaj- és gázárak. Tehát a bizonytalanság megmaradt.

A nem energiahordozó nyersanyagok piacán szintén a logisztikai és kínálati kockázatok dominálnak: a műtrágya, az ipari fémek és bizonyos élelmiszerek ára nem klasszikus keresleti boom, hanem szűk keresztmetszetek és geopolitikai kockázatok miatt mozdul el kedvezőtlen irányba. Tavaly a vámháborús környezet készletezé-

si hullámot váltott ki, ami átmenetileg felverte több nyersanyag árát, de mára ez a pánikszerű felhalmozás érezhetően alábbhagyott, miközben a kereslet sok termékcsoport esetében lanyhulni kezdett. Ezzel párhuzamosan a Hormuzi-szoros lezárása olyan szűk keresztmetszetet okozott, ami közvetlenül átárazza a műtrágya-, élelmiszer- és több ipari nyersanyag esetében is az ellátás kockázati prémiumát. Idén ezért a nyersanyagpiaci árak alakulásában sok esetben nem annyira a globális konjunktúra a mértékadó, hanem az, hogy mennyire működőképesek a szállítási útvonalak.

Várhatóan *a korábban megindult monetáris lazítás a világ vezető jegybankjainál megtorpan*. A közel-keleti események minden korábbi forgatókönyvet felülírnak. Az energiaárak emelkedése, az olaj- és gázellátási zavaroktól való félelem, a műtrágya és egyes egyéb nyersanyagok esetében fellépő szállítási zavarok a Hormuzi-szoros lezárása következtében az árakat közvetlenül és közvetetten is felfelé nyomják, és amennyiben a konfliktus elhúzódik, többkörös árhatások várhatók. Növekvő inflációs nyomás, romló növekedési kilátások, fokozódó eladósodás feltételei között lavíroznak a jegybankok, amelyek egyelőre inkább kivárnak, és nem kötelezik el magukat semmilyen kamatpálya mellett. A legnagyobb problémát számukra is a bizonytalanság jelenti. A Fed márciusban nem nyúlt a kamatokhoz. Kommunikációjában a Fed monetáris testülete jelezte, hogy a vártnál erősebb infláció és a munkaerőpiaci adatok befolyásolhatják a következő döntést. Az Európai Központi Bank pedig már 2025 júniusa óta nem nyúlt a kamatokhoz, és nem kötelezte el magát semmilyen kamatpálya mellett sem. A legközelebbi kamatdöntés áprilisban várható, de már most vannak olyan hangok, amelyek szigorodásra utalnak, különösen ha az energiaárak drágulása tartósan bizonyul, s hatással lesz a középtávú inflációs várakozásokra és a bérek alakulására.

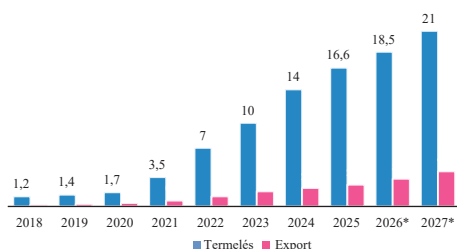
Az euró márciusban valamelyest gyengült, majd április elején ismét erősödött, az árfolyam jelenleg 1,16–1,17 EUR/USD. A nemzetközi események és különösen az energiaárak alakulása jelentősen megmozgatják az árfolyamot. Azt az EKB és a Fed kamatdöntései szintén jelentősen befolyásolják, a piacok most főleg az EKB-ra várnak. A várakozások szerint marad a viszonylag erős euró, ám hektikus mozgások sem kizártak. A kiszámíthatatlan amerikai politika, az USA egyensúlyi problémái, a felhalmozott magas adósságállomány és a tartósan magas költségvetési hiány következtében romlik a bizalom az amerikai dollár mint tartalékeszköz iránt. Ugyanakkor az amerikai devizával szemben nem látszik valódi alternatíva.

*Az Európai Unió* nemzetközi környezete szokás szerint vegyes képet mutat. Az idei évre vonatkozó növekedési kilátásokat az iráni háború és az energiaválság jelentősen rontotta, a prognózisokat lefelé korrigálták, s a tavalyinál mindenütt lassabb

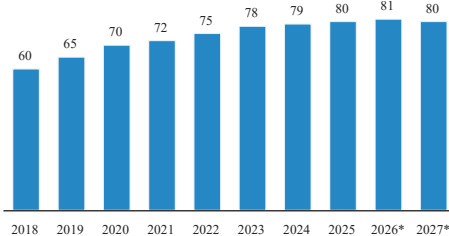
növekedés várható. Az *Egyesült Államok* növekedése szintén fékeződik az idén, sőt az OECD előrejelzése szerint jövőre két százalék alá, 1,7 százalékra mérséklődhet. Sok jel arra mutat, hogy a tavaly elindított kereskedelmi protekcionizmus elsősorban az amerikai gazdaságra üt vissza. *Japánban* a tavaly megindult élénkülés alábbhagyott. Az idén az export alig bővül, a beruházásokat elsősorban a belső kereslet fűti. Az infláció is mérséklődni kezdett, ezt a folyamatot azonban az energiaválság megtörte, ami továbbra is monetáris szigorítást indokol. Így *Japánban* mind az idén, mind jövőre a tavalyinál lassúbb, egy százalék alatti növekedés várható. Az *Egyesült Királyságban* az elmúlt időszak lanyha növekedését követően a prognózisidőszakban sem lehet nagyobb élénkülésre számítani. Az expanzív fiskális politika különböző infrastrukturális beruházások elindításával igyekszik pozitív impulzusokat adni a konjunktúrának, azonban csak mérsékelt eredmények tapasztalhatók. A külső környezet rosszabbodása, az energiaválság a brit gazdaságot is fékezi. Így az idén a tavalyinál lassúbb, egy százalék alatti GDP-bővülés várható.

3. ábra

Kína elektromosgépjármű-gyártása és -exportja (millió db)



Kína exportja a napelemek világtermeléséből (százalék)



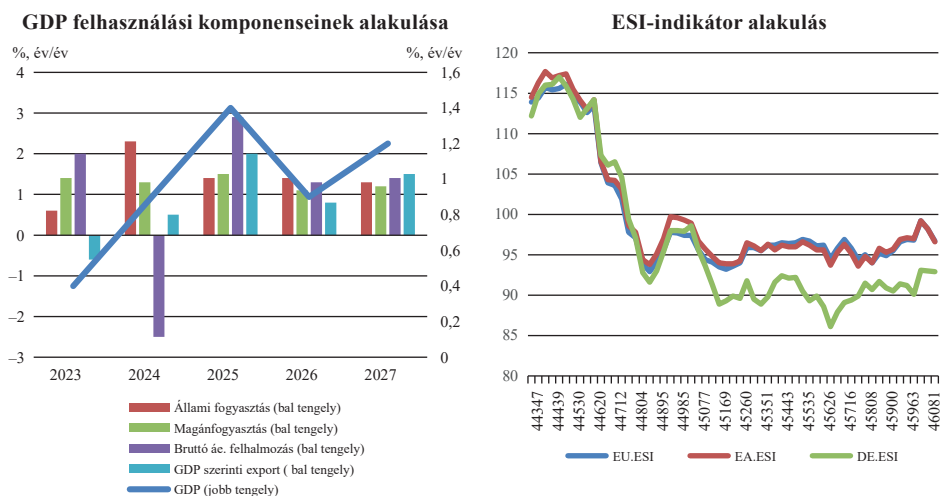
Forrás: EIU

\* előrejelzés

A 2026-os év *Kínában* egy új, immár a 15. ötéves terv nyitóéve: a növekedés 4,5 százalék körül alakulhat az idén, jövőre viszont némi lassulás várható. A terv egyik legfontosabb üzenete, hogy már nem a gyors, hanem a minőségi, reziliens növekedés a cél. A fő hangsúly a stabilitáson, az ellenálló képességen és a fenntarthatóságon van. Fontos cél a technológiai önellátás elérése, a nyugati technológiától való függőség felszámolása a félvezetők, a mesterséges intelligenciához kapcsolódó ágazatok, a kvantumtechnológia és az úgynevezett zöldipar területén. Kína a jövőben nemcsak gyártó, hanem technológiai versenytárs és szabványalkotó kíván lenni

(3. ábra). A Hormuzi-szoros lezárása az energiahordozók árának ugrásszerű emelkedése és energiaellátási gondok mellett a kínai termékek exportja számára is óriási logisztikai kockázatot hordoz.

4. ábra



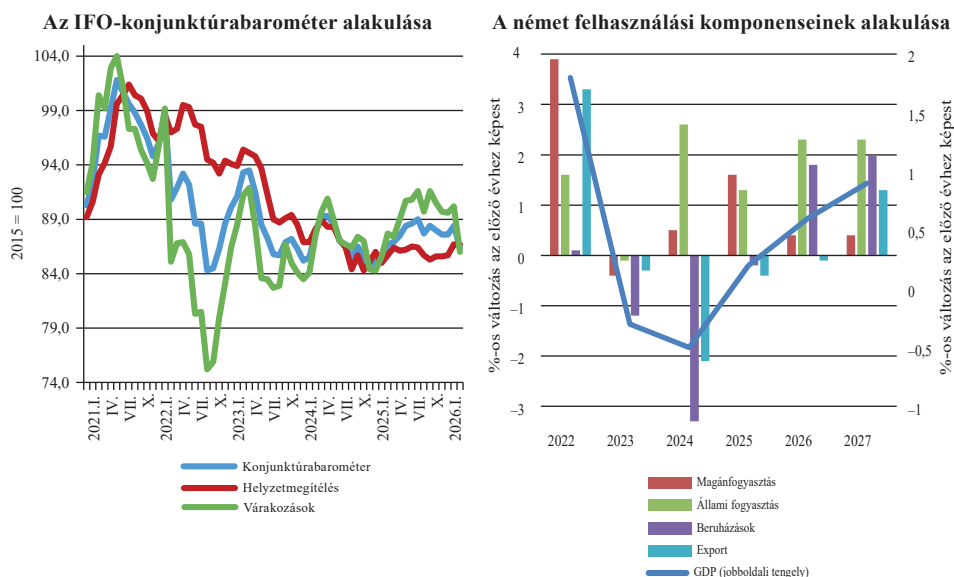
Forrás: Eurostat, Kopint-Tárki

2025 második felében mérsékelt növekedés volt jellemző az euróövezetben, az év egészében az EU21 GDP-je 1,4 százalékkal bővült. Ebben a rendkívül dinamikus ír növekedési mutatók játszottak szerepet, amelyek mögött a gyógyszeripari és technológiai cégek aktivitása húzódott meg, ami uniós szinten részben ellensúlyozta a gyenge német teljesítményt. Az idei év kezdetben pozitívabb kilátásait az iráni háború kitörése és az annak következtében fellépő energiasokk jelentősen rontotta. A gazdasági hangulatindex (ESI) javuló trendje megtört, az év további részében várható trend azon múlik, hogy mennyire sikerül az iráni konfliktus megoldása, mennyire húzódik el a válság, meddig akadályozza a Hormuzi-szoros blokkolása az áruszállításokat, milyen hiányjelenségek lépnek fel a piacokon, illetve az olaj- és gázáremelkedések mennyire lesznek tartósak, mennyire épülnek be az árakba.

A jelenlegi információk alapján a korábbi előrejelzésünket lefelé korrigáltuk: az idei évre az euróövezet GDP-jének növekedését 0,9 százalékra jelezzük előre, míg jövőre 1,2 százalékos bővülést várunk (4. ábra). Az idén az export csak kismértékű élénkülést mutathat, mivel az amerikai vámintézkedések ugyan már nem jelentenek

olyan fékezőerőt, mint tavaly, de a külpiazi helyzet bizonytalanságai visszafogják a növekedést. Ugyanakkor a magánfogyasztás valamelyest lassabb ütemben bővül, mint korábban, amiben a bizonytalan kilátások, az inflációs várakozások erősödése is szerepet játszhat. A beruházások alakulására az expanzív fiskális intézkedések és a NextGenerationEU (NGEU) forrásai egyaránt pozitívan hatnak, a külpiazi környezet bizonytalanságai azonban tompítják ezt a hatást. Így nem csoda, hogy összességében a beruházások valamivel lassabban bővülnek az idén, mint tavaly. Az állami fogyasztás változatlanul élénk marad. Az idei évben a különböző infrastrukturális fejlesztések és a védelmi kiadások bővítése miatt a legtöbb országban az államháztartási hiány bővülni fog.

5. ábra



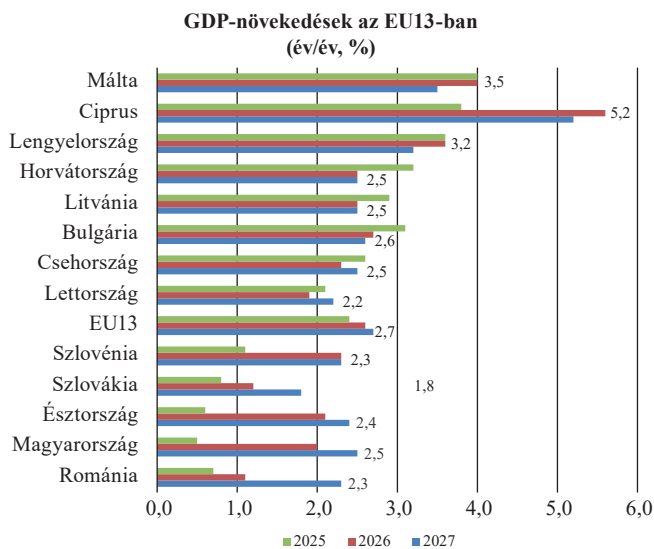
Forrás: Eurostat, IFO, Kopint-Tárki

Németország gazdasági kilátásait az energiaválság és a közel-keleti konfliktus következményei jelentősen rontották. A tavalyi 0,2 százalékos mininövekedés után az idei évre sem várható sokkal jobb gazdasági teljesítmény. A vezető német intézetek legfrissebb tavaszi prognózisa az idei évre 0,6 százalékos és jövőre is csak 0,9 százalékos növekedést jelez előre, lefelé korrigálva év eleji várakozásaikat. A német kormány még borúlátóbb: idén már csak 0,5 százalékos GDP-bővülést vár a korábbi

1 százalékos prognózissal szemben. Az energiasokk negatív hatásait az expanzív fiskális politika valamelyest kompenzálni tudja, enélkül újra negatív lenne a növekedés. A kiadások főleg a védelmi ipar, a környezetvédelem és az infrastruktúra fejlesztése terén fejtik ki hatásukat. A feldolgozóipari vállalatok helyzete továbbra sem rózsás, amit az IFO-index legutóbbi esése is jól mutat (5. ábra). A bizonytalanság változatlanul visszafogja a magánberuházásokat, és az amerikai vámok, valamint a szállítási szűk keresztmetszetek következtében az export az idén is visszaesik. Mindez most már a munkaerőpiacon is érezteti hatását. A foglalkoztatás visszaesése várható az idén, s jövőre is csak mérsékelt javulás lehetséges.

A kelet-közép-európai régió összességében mérsékelt, de differenciált növekedést mutat. Lengyelországban és Csehországban a belső kereslet és a beruházások húzzák felfelé a teljesítményt, míg Magyarország, Románia és Szlovákia gyengébben szerepel. Az EU13 GDP-növekedése a prognózisidőszakban 2,6–2,7 százalék körül alakul. A régió belüli strukturális különbségek továbbra is meghatározók (6. ábra).

6. ábra



Forrás: Eurostat, Kopint-Tárki

Az euró bevezetésével Bulgáriában hétre bővült az euróövezethez tartozó kelet-közép-európai országok száma. Bulgáriában az euró bevezetését alapvetően az tette lehetővé, hogy az országban már 1997-től az IMF által támogatott valutatanács-

rendszer működött, a levát előbb a német márkához, majd az euróhoz rögzítették. A 2000-es évek elején végrehajtott strukturális reformok és a reálgazdasági alkalmazkodás (különösen az EU-csatlakozás 2007-ben, amely erősítette a kereskedelmi és tőkepiaci integrációt) érdemben támogatta a konvergenciát, annak ellenére, hogy az ország továbbra is a legszegényebb uniós tagállam maradt. Bulgária 2020-ban beléphetett az ERM II-be. A bolgár infláció 2022-ben az euróövezeti átlag fölé emelkedett, amit nagyrészt kínálati tényezők<sup>1</sup> magyaráztak. A pénzügyi integráció mélyülése (banki szabályozási környezet, végső hitelezői háttér, tartalékráta csökkenése) és az ennek nyomán erősödő befektetői bizalom olyan „kísérő” feltételrendszert teremtett, amely elősegítette a zökkenőmentes átállást. Nem meglepő tehát, hogy a bolgár GDP 2025 utolsó negyedévében három százalékkal nőtt. 2025 egészében pedig 3,1 százalékkal, előre beáravza az euró bevezetését. Az idén a bolgár növekedés némileg lassulhat, amiben a külső környezet alakulása is szerepet játszik.

*Lengyelországban* a növekedés gerincét a belső kereslet adta: 2025 negyedik negyedévében is a hazai kereslet (magánfogyasztás és beruházás) adott lendületet a konjunkturális élénkülésnek. A háztartások fogyasztása továbbra is az egyik legerősebb a régióban, ami stabil támaszt ad a belföldi keresletnek. A lengyel konjunktúra másik nagy támasza az élénk beruházási tevékenység: az állóeszköz-beruházások kifejezetten robusztusak voltak tavaly is, 2026-ban pedig még dinamikusabbak lehetnek, döntően az uniós Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) forrása-  
inak hatékony felhasználása következtében.

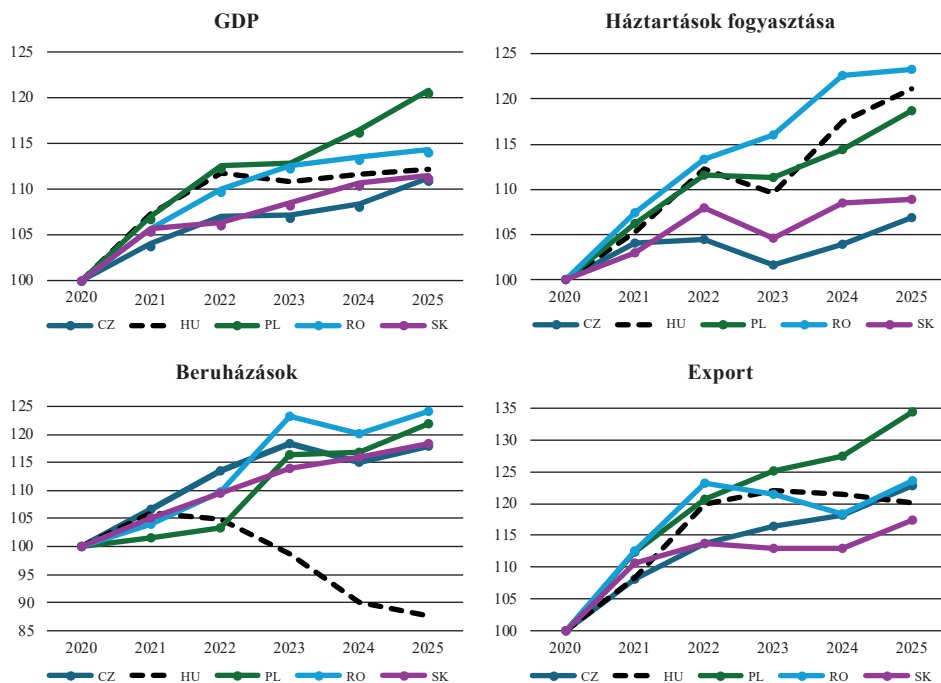
### **Magyar gazdaság – új lehetőségek (és új veszélyek) a láthatáron**

Az elmúlt három évben a magyar gazdaság stagnálását csak részben okozta a német gazdaság gyengélkedése, illetve a nemzetközi dekonjunktúra, amire a kormány gyakran hivatkozott a növekedésképtelenség okaként. Ezt bizonyítja, hogy a régió más országai, amelyek legalább annyira hozzá vannak kötve a német gazdasághoz, mint a magyar, mind képesek voltak valamilyen – gyorsabb (Lengyelország) vagy lassabb (Szlovákia) – növekedésre az elmúlt három évben.

Az adatok azt bizonyítják, hogy a magyar növekedést egyértelműen a beruházások folyamatos zsugorodása húzta le. 2025 utolsó negyedévében a beruházások volumene több mint 20 százalékkal volt alacsonyabb, mint 2021. átlagában (7. ábra).

<sup>1</sup> Például az orosz energiaimportnak való nagyobb kitettség és az orosz importról való leválás.

7. ábra



Forrás: Eurostat

Mindez nem választható el az európai uniós támogatások elmaradásától. Ez nem az egyetlen, de számottevő oka a gazdaság lefagyásának.

*A kormányváltás új gazdaságpolitikai keretrendszert teremt.* Az új feltételrendszernek vannak közép- és hosszabb távú növekedésösztönző hatásai (a gazdaságirányítás szerkezetének átalakítása, a korrupció kiiktatása, a versenygazdaság körülményeinek helyreállítása, az erőszakos állami beavatkozás és centralizáció mérséklése stb.) és rövid távú hatásai. Ami az idei évre vonatkozó hatásokat illeti, a legfontosabb tényező az európai uniós támogatások beruházásösztönző hatása. E téren nagy a bizonytalanság, mivel a támogatás feltételeinek (az úgynevezett szupermértéköknek) a teljesítése, a támogatás megítélésének az uniós procedúrája, valamint a projektek előkészítése (közbeszerzés) időt vesz igénybe. Főként az Újjáépítési és Ellenállóképességi Eszköz (RFF) forrásainak felhasználása lenne sürgető, mivel ezt a programot 2026 augusztus végéig le kell bonyolítani és 2026 végéig

elszámolni. Különbösen az összesen 10 milliárd eurónyi forrás (támogatás és alacsony kamatozású hitel) végképp elvész.

A hírek szerint létezik olyan kompromisszumos megoldás is, amely a források felhasználását a Magyar Fejlesztési Bank feltőkésítésével későbbre halasztaná. Ez pénzügyileg kedvező, ugyanakkor az idei évben nem fejtené ki pozitív hatást a gazdaság teljesítményére. A GDP-t ugyanis csak a ténylegesen elvégzett fejlesztések növelik. Az is kérdés, milyen állapotban van a tervezett projektek előkészítése. Ezért az európai támogatási források felhasználásának növekedést generáló hatásával jórészt az utolsó negyedévben számolunk.

*A 2026. évi kétszázalékos növekedési előrejelzésünk lefelé és felfelé mutató kockázatokat egyaránt rejt magában.* Ez a prognózis ugyanis az EU-források már idei felhasználásának lehetőségén nyugszik, valamint azon a feltételezésen, hogy nemcsak az új magyar kormány, hanem az EU-nak is érdeke azok minél gyorsabb odaítélése. Amennyiben mégsem sikerülne elérni idén az uniós források felhasználását, és még az iráni háború is súlyosabbra fordul, akkor a növekedés alacsonyabb lehet. Nem zárható ki azonban, hogy *a kormányváltás hatására a gazdaságpolitika stabilitásába és átláthatóságába vetett bizalom javulása révén a magánszektor beruházási hajlandósága is erősödik.* Ez nem csak rövid, hanem középtávon is növekvő pályára állíthatja a magyar gazdaságot.

### **Makrogazdasági helyzetkép: illúziók nélkül**

Mire a tavalyi negyedik negyedévre vonatkozó GDP-adatot publikálták, az elemzők már nemigen tápláltak illúziókat az év végi és tavalyi éves növekedési teljesítményt illetően. Habár a revideált éves növekedési szám – 0,5 százalék – valamivel még magasabb is volt, mint az előrejelzők körében tavaly decemberben kialakult konszenzus, egészében véve a GDP-adat alátámasztotta a borús összképet. Habár a harmadik és negyedik negyedévben egyaránt 0,8 százalékos volt az éves növekedési ütem, és a GDP szezonálisan kiigazított negyedéves volumene az év nagy részében megközelítette a 2022 második negyedévében mért korábbi csúcst, továbbra sem rajzolódott ki egyértelmű emelkedő trend. Kétségessé vált, hogy a gazdaság 2026-ban rá tud-e állni a növekedési pályára.

A felhasználási oldalon a növekedés szerkezete 2025-ben sem változott jelentősen. *Az egyetlen húzóerő továbbra is a belföldi felhasználás.* Ez azonban még mindig féloldalas, miután a magánfogyasztás érdemi növekedésével szemben a beruhá-

zások volumene még 2025-ben is csökkent. A háztartások fogyasztási kiadásának év/éves dinamikája a reálkereset-emelkedés lefékeződése nyomán tavaly lassult, majd az éven belül nem gyorsult konzekvensen együtt a reálkeresetek megugráásával. A negyedik negyedévben a vásárolt fogyasztás és a tényleges magánfogyasztás is közel 2,9 százalékkal bővült, ami jelentősen elmarad a reálkereset-tömeg egyidejű emelkedésétől. Ebben valamelyest közrejátszhatott a munkapiac fokozatos lazulásából adódó bizonytalanság.

A bruttó állóeszköz-felhalmozás 2025-ben 4,3 százalékkal tovább zsugorodott, habár az év folyamán a visszaesés mértéke csökkent, az utolsó negyedében már „csak” 1,3 százalék volt. Az állami beruházások visszaesése továbbra is nagyobb mértékű volt (6,8 százalék), mint a magánvállalati beruházásoké (4,9 százalék). Az utóbbi terén különösen aggasztó a feldolgozóipari beruházások zuhanása, ami összefügghet a kedvezőtlen külgazdasági feltételekkel is. A belföldi irányultságú szektorok többségében (építőipar, szállítás, pénzügyek) nőttek a beruházások, de számos egyéb szolgáltatászektorban az év folyamán töretlen volt a csökkenés.

A teljes belföldi felhasználás dinamikája a magánfogyasztás számottevő bővülésével a dinamikus közösségi fogyasztással és a növekedést ismét felfelé húzó készletekkel együtt 2025-ben 2,3, ezen belül a negyedik negyedévben 3,2 százalékra gyorsult. Az utóbbi több mint négy éve a leggyorsabb ütem. Ugyanakkor *a nettó export folyamatosan lehúzta a GDP növekedését*, mivel a kivitel valamennyi negyedévben csökkent, miközben a behozatal ütemesen nőtt. 2025 utolsó negyedévében a nettó export 2021 óta nem látott mértékben húzta le az össznövekedés ütemét. Az áruexport az egész évben csökkent, de a negyedik negyedévben ennek üteme 2,6 százalékra gyorsult, miközben az áruimport növekedési üteme kismértékben lassult ugyan, de továbbra is meghaladta a 3 százalékot. Az áruexport és -import dinamikája közti negatív olló rekordméretűre nyílt, amit a szolgáltatásexport növekedésbe fordulása távolról sem tudott ellensúlyozni.

A termelési oldalon *a mezőgazdaság és az ipar visszaesése* 2025-ben folytatódott. Figyelemre méltó, hogy az ipar belföldi értékesítése nagyobb mértékben csökkent, mint az export értékesítése, ami a belföldi kereslet elégtelenségére utal. A nemzetközi keresleti viszonyok továbbra is kedvezőtlenek maradtak, de a belföldi eladások dinamikája még az exportértékesítésnél is vigasztalanabb. Egyedül a kis súlyú építőipar tudta növelni a teljesítményét, három százalékkal.

A szolgáltatások volumene 2025-ben nőtt ugyan, ez a bővülés azonban igen halvány volt, mindössze 1,4 százalékos, ami különösen annak fényében gyenge, hogy ebben a szektorban jelentős a reáljövedelem-növekedéssel rendelkező háztartások

fogyasztásának az aránya. Ráadásul a negyedik negyedévben a növekedés további lassulása történt (1,2 százalék), ami – kisebb-nagyobb mértékben – kiterjedt a szolgáltatási ágak nagy többségére, például a kereskedelemre, a turizmusra, az infokommunikációs szektorra stb.

### **2026. évi kilátások: új lehetőségek a kormányváltás után**

A 2026-os esztendő, az előző három évhez hasonlóan, rosszul indult. Az ipar termelése az első két hónapban tovább csökkent, az építőipar pedig, a 2025. évi fel lendülés után, ismét visszaesett. Februárban az új építőipari megrendelések az előző évinek a felére zuhantak. Ez pedig aggasztó indikátor a beruházásokra vonatkozóan, mivel a beruházások több mint fele (55-60 százaléka) jellemzően építőipari jellegű.

Az első kéthavi kiskereskedelmi adatok sem kifejezetten biztatók, különösen a parlamenti választás előtti jelentős jövedelemkiáramlás (például a februárban kifizetett fegyverpénz) tükrében. Bár a kiskereskedelmi forgalom emelkedett, de korántsem a jövedelemkiáramlással arányosan. A háztartási jövedelmek és fogyasztás közötti diszkrepancia tehát tovább tágult.

Az első kéthavi külkereskedelmi mérleg is romlást mutat: a kivitel volumene tovább csökkent, miközben az importé jelentősen nőtt. A külkereskedelmi mérleg-többlet az előző évnek alig több mint a felére esett vissza.

A rendelkezésre álló részinformációk tehát arra engednek következtetni, hogy 2026 első negyedévében folytatódott a gazdaságnak az a stagnálása, amely az elmúlt három évet jellemezte. Az év hátralévő időszakában a magánfogyasztás némi élénkülésére lehet számítani. Egyrészt élénkítő hatású a tavalyinál valamivel erőteljesebb minimálbér-emelés és a tavalyival megegyező mértékű bérminimum-emelés, miközben az idei évre várt infláció alacsonyabb a 2025. évinél. Másrészt a családi adókedvezmény tavaly bekövetkezett évközi és idei növelésének, valamint az adómentességek kiterjesztésének a halmozott hatása is lökést ad az idén a fogyasztásnak. Mindez *a tavalyinál gyorsabb fogyasztásnövekedést* valószínűsít.

Ugyanakkor az évek óta tartó stagnálásközeli állapot korlátozóan hat a vállalkozások béremelési hajlandóságára, és ennek tükröződése lehet a foglalkoztatottak számának gyorsuló csökkenése.

A másik döntő tényező a külső kereslet, hiszen az új növekedési pályához kulcsfontosságú lenne a nemzetközi gazdasági konjunktúra javulása, a kereskedelem-

politikai feszültségek enyhülése, és ennek nyomán az exportnövekedés új hulláma, aminek bekövetkeztét évek óta hiába várják-remélik az elemzők. Az új autó- és akkumulátoripari kapacitások beindítása lökést adhat az ipari és exportteljesítménynek, de az általános külpiaci helyzet javulása nélkül az összgazdasági hatása korlátozott lehet.

Az előbbi két pont figyelembevétele mellett (inkább választási célzatú kormányzati intézkedés, mint a gazdaság belső dinamikájából fakadó kereset- és jövedelembővülés, illetve bizonytalan nemzetközi kilátások) a beruházások, különösen az exportorientált beruházások közeljövőbeli fellendülését illetően sem tűnik indokoltnak nagy fokú optimizmus.

A geopolitikai feszültségek további kockázatot rejtenek az ideai előrejelzésünkben. Az USA Irán elleni támadása és a Hormuzi-szoros lezárása immár jó esetben is több hónapon át tartó globális nyersanyagkínálati sokkot okozhat, amely drasztikus áremelkedésben, esetenként pedig effektív, a gazdasági tevékenységet szó szerint megakasztó hiányokban nyilvánulhat meg. A fentiek alapján az általunk előrejelzett 2 százalékos ütemnél alacsonyabb növekedés is indokolható lenne. Ugyanakkor arra számítunk, hogy a kormányváltás révén megnyíló új lehetőségek, *az európai uniós források folyósításának beruházásokat dinamizáló hatása* és a küszöbön álló intézményi-szabályozási változások a vállalati szektor egyes szegmenseiben is pezsgést indíthatnak el, ami a veszélyekkel teli nemzetközi környezetben is képes lehet a 2 százalékos ütemhez elegendő többletnövekedést generálni.

## **2026. március vége: összeomlott költségvetés**

A 2026. évi költségvetési törvény 4168,7 milliárd forintos államháztartási deficitet irányzott elő, ami a tervezett 95 747 ezermilliárd forintos GDP 4,4 százaléka. A törvény ugyanis 2026-ban 4,1 százalékos gazdasági növekedést rögzített.

A 2025 májusában elfogadott 2026. évi költségvetési törvény már az őszi hónapokban megdőlt, mivel világossá vált, hogy a 4,1 százalékos növekedési előrejelzés messze túlbecsült. A deficit-előrejelzés is hamarosan érvénytelenné vált; a pénzügyekért is felelős nemzetgazdasági miniszter – szintén ősszel – bejelentette, hogy az államháztartás GDP-arányos hiánya 2026-ban 5 százalék lesz.

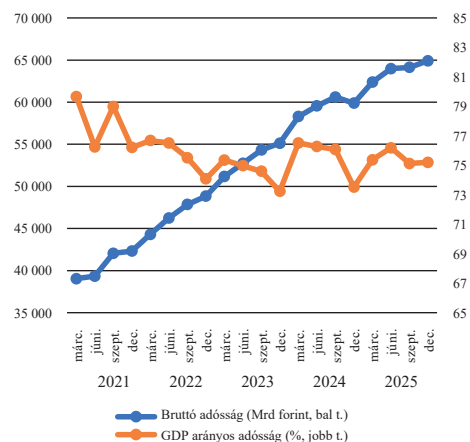
Az első negyedévben azután a pénzforgalmi hiány minden korábbi szintet meghaladott: az első három hónapban az egész évre tervezett hiány 82 százaléka meg-

valósult – annak ellenére, hogy a bevételek lényegében a tervezettnek megfelelően folytak be. *Az óriáshiány a kiadásoknak a költségvetési jelentésekből nem azonosítható elfutásából következett.*

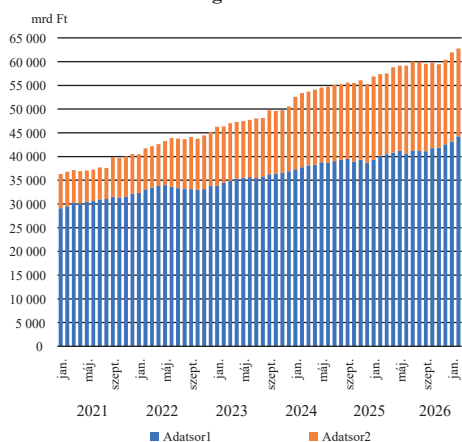
Új költségvetésre van tehát szükség: a kormányzati kiadások részletes áttekintése alapján és reális reálgazdasági feltételekkel. Át kell tekinteni és alapjaiban átalakítani a kiadások szerkezetét, a felesleges, pazarló tételeket ki kell iktatni. Kétségtelen, hogy az állami intézmények átszervezése, számos felesleges intézmény leépítése és a takarékosabb működtetés elérése időt vesz igénybe, ezért az idejű költségvetésben ezeknek csak egy része érvényesülhet. Emellett a beépített determinációk is jelentősök: a gyermekes anyák személyi jövedelemadó-mentessége, az otthonteremtési és a vállalati kamattámogatások.

8. ábra

Az államháztartás bruttó adóssága mrd Forint és a GDP százalékában



A központi költségvetés adósságának megoszlása



Forrás: Eurostat

Az első háromhavi óriási deficit alapján azonban még *a legészszerűbb gazdálkodás mellett sem látszik esély arra, hogy a 2026-os évet 5 százalékos államháztartási hiánnyal meg lehet úszni.* Kérdés, hogy erre a hitelminősítők hogyan fognak reagálni. Ilyen mértékű hiány nem lenne példátlan a régióban, hiszen Lengyelországban és Romániában is hat százalék feletti GDP-arányos államháztartási hiány várható 2026-ban. Lengyelországnak azonban lényegesen jobb a jelenlegi szuverén adóbsorolása, Románia pedig 2025-ben jelentős konszolidációs lépésekbe kezdett.

A Magyar Nemzeti Bank adatai szerint 2025-ben az államháztartás úgynevezett maastrichti adóssága 5 ezermilliárd forinttal emelkedett, december végén 64,91 ezermilliárd forintot tett ki. Ezzel a bruttó államadósság az év végén a GDP 74,9 százaléka volt, a 2024 december végi

73,5 százalékkal szemben (8. ábra). A nettó hitelfelvétel 5624 milliárd forinttal járult hozzá az adósság növekedéséhez, a forint árfolyam-erősödése miatti átértékelődés pedig 1336 forinttal csökkentette az állományt.

Az Államadósság Kezelő Központ adatai szerint a központi kormányzat adóssága 2026 első két hónapjában 2380 milliárd forinttal emelkedett, azaz gyorsuló ütemben. Az év végi adósságráta nem jelezhető előre, mivel a tervezett Vagyonviszszaszerezési Hivatal működése következtében az államháztartásba esetlegesen visszafolyó összegek a folyó hiányt nem, de az államadósságot csökkenthetik.

### **Inflációs bizonytalanságok, erősödő forintárfolyam, csökkenő hozamok**

A 2026 első háromhavi átlagos árindexe mindössze 1,8 százalékos növekedést mutatott, ami jócskán alulmúlta az elemzői várakozásokat. Az év eleji átárzások rendkívül visszafogottak voltak: a fogyasztói árak 2,1 százalékos januári növekedését az előző év azonos időszakához viszonyítva legutóbb 2018-ban mérte a Központi Statisztikai Hivatal. Az ezt követő két hónapban is két százalék alatt maradt a havi év/éves infláció. Az első háromhavi alacsony árindexet az előző év megfelelő időszakában mért magas, öt százalék feletti bázisa is támogatta, de a hó/hó típusú indexek is mérsékeltek voltak.

2026-ban az élelmiszerárak első háromhavi átlagos áremelkedése mindössze 0,5 százalék volt, márciusban pedig éppenséggel csökkentek az élelmiszerárak az előző hónaphoz képest. Legnagyobb mértékben az élvezeti cikkek (5,9 százalékkal), a háztartási energia (4,9 százalékkal), valamint a szolgáltatások ára (4,4 százalékkal) emelkedett év/éves alapon. Az alacsony árindexben kétségtelenül szerepet játszott az árrésstop és a védett üzemanyagár, azaz az *infláció elfojtása*. Emellett a visszafogott árindexet a termelői árindexek csökkenése is támogatta.

Az év hátralévő részében várható árindex nehezen jelezhető előre, mivel nem tudható, hogy az árrésstop és a védett üzemanyagár az év folyamán milyen ütemben és mértékben szűnik meg. A megválasztott kormányfő április 17-én tett nyilatkozata az árszabályozás bizonytalan időre történő meghosszabbításáról szólt. Ennek alapján 3–3,5 százalék közötti éves árszínvonal-növekedést jelzünk előre.

A forint árfolyama a választások eredményére jelentős erősődéssel reagált: az euróárfolyam április közepére 360 forint közelébe esett vissza. A befektetők bizalmának az erősödésére utal az *állampapírpiazi hozamok csökkenése* is, a tízéves papírok esetében hat százalék alá, amire 2022 eleje óta nem volt példa. Ennek *alapján nem zárjuk ki a jegybanki alapkamat februárban megkezdett, majd márciusban megakadt csökkentésének a folytatását* a következő hónapokban.

Természetesen amennyiben az iráni konfliktus eszkalálódna, pályát kell váltani. Ez azonban ma még beláthatatlan.

# Magyar Gazdaságfejlesztési Ügynökség Gazdaságelemzési Központ: Mindig hajnal előtt van a legsötétebb

HORVÁTH DIÁNA – MOLNÁR DÁNIEL\*

*Az új állandó a bizonytalanság. A tavalyi évben sem érkezett el a várt fordulat, így a gazdasági teljesítmény is visszafogott maradt. Bár az inflációt sikerült megfékezni és a bérek dinamikus emelkedése is folytatódott, de a tartós bizonytalanság a növekedésben és a munkaerőpiaci folyamatokban is megjelent. A korábbi kockázati tényezők változatlanul fennállnak: a német gazdaság és az Európai Unió versenyképességi problémái nem oldódtak meg, az orosz–ukrán háború sem zárult le, és még Donald Trump vámháborújának hatásai is realizálódtak. Ezt tetőzendő, az idei év elején kibontakozott közel-keleti konfliktus, ami az energiapiacra érezteti a hatását, ismételten átírja a korábbi forgatókönyveket. A fentiek nyomán központunk az idei évre 1,7, míg jövőre – kedvező esetben – 3,1 százalékos növekedést vetít előre, azonban jelentős lefelé mutató kockázatok mellett. A gazdaság teljesítményének hajtóerejét továbbra is a fogyasztás adja majd, de az idei évben már a beruházások is emelkedhetnek. A nettó export ezzel szemben csak 2027-től támogathatja a növekedést, feltéve hogy a külső környezet ezt lehetővé teszi.*

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: E00, E31, E32

*Kulcsszavak:* gazdasági helyzet, gazdasági folyamatok, gazdasági előrejelzés, infláció

\* Horváth Diána, az MGFÜ Gazdaságelemzési Központ senior elemzője.

E-mail: horvath.diana@mgfu.hu

Molnár Dániel, az MGFÜ Gazdaságelemzési Központ vezető elemzője.

E-mail: molnar.daniel@mgfu.hu

Az előrejelzést 2026. április 8-án zárták le, az addig beérkező adatok felhasználásával.

A kézirat 2026. április 14-én érkezett a *Külgazdaság* szerkesztőségébe.

<https://doi.org/10.47630/KULG.2026.70.3-4.52>

**Abstract**

**Hungarian Economic Development Agency, Economic  
Analysis Centre:**

**It's always darkest before dawn**

DIÁNA HORVÁTH – DÁNIEL MOLNÁR

Uncertainty is the new normal. The expected turnaround did not materialise last year either, so economic performance remained subdued. Although inflation was successfully curbed and wages continued to rise, persistent uncertainty emerged about both growth and labour market trends. The previous risk factors remain unchanged: the competitiveness issues facing the German economy and the European Union have not been resolved, the Russian-Ukrainian war has not ended, and the effects of Donald Trump's tariff war have now materialised. To top it all off, the conflict in the Middle East that unfolded at the beginning of this year – which is having an impact on the energy market – is once again rewriting previous scenarios. In light of the above, our centre forecasts 1.7 per cent growth for this year and, in a favourable scenario, 3.1 per cent for next year, though with significant downside risks. Consumption will remain the driving force behind economic performance, but investments may also rise this year. Net exports, on the other hand, will only support growth starting in 2027, provided the external environment permits it.

Journal of Economic Literature (JEL) codes: E00, E31, E32.

*Keywords:* economic situation, economic trends, economic forecasts, inflation.

---

**Bevezetés**

2025 könnyen lehetett volna a fordulat éve, azonban a gazdasági folyamatok összességükben inkább csalódottsággal tölthetnek el minket. A növekedés ismét alulmúlta előzetes várakozásainkat, a külső kereslet nem élénkült, a kulcsterületeken – mint az orosz–ukrán háború vagy az uniós versenyképesség erodálódása – nem következett be változás, miközben legfontosabb külpiacaink teljesítményét az amerikai vámok is rontották. A reálbérek emelkedése, a családtámogatások bővítése révén erősödő fogyasztás ismét csak arra volt elegendő, hogy ellensúlyozza a külső kereslet hatását, így a magyar gazdaság elkerülje a recessziót. Pozitív változás azon a területen érkezett, amire talán a legkevésbé számítottunk: a forint 180 fokos fordulatot véve erősödésnek indult. A szigorú monetáris politika, a folyó fizetési mérleg többlete és a dollár gyengülése letörte a többéves gyengülő trendet, amelynek hatása az év végére az inflációs folyamatokban is megjelent. Az árfolyam és annak révén az infláció lett tehát tavaly az öröm az ürömben.

Számszerű előrejelzést adni talán az elemzők legnehezebb feladata (nem csupán a számonkérhetőség okán). Gazdasági, társadalmi, politikai folyamatok sokaságát kell nemcsak átlátni, hanem azokból levonni a megfelelő következtetéseket, és ha ez nem lenne elegendő, az elmúlt évek trendjévé vált a nem várt események bekövetkezése, amelyek alapvetően írják át a gazdaságról alkotott képet. Nincs ez idén sem másként, amikor is az iráni háború borította fel a számításokat. Habár az első hetekben még annak gyors lefolyására lehetett számítani, hasonlóan az elmúlt évek összecsapásaihoz, most már világosan látszik, hogy a közel-keleti események alapvető átrendeződéseket hoznak majd, és nem utal semmi sem arra, hogy az Európai Unió és benne Magyarország győztesen kerülne ki ebből. Reménykedtünk benne, hogy az idei év talán más lesz, kedvezőbb irányba mennek a dolgok, a jelenlegi folyamatok alapján azonban nehéz ezt a várakozást fenntartani. Így csak a XVII. századi angol teológus, Thomas Fuller híres, újabban gyakran idézett vagy átfogalmazott mondásába lehet kapaszkodni: mindig hajnal előtt van a legsötétebb.

### **Gazdasági helyzetkép**

Tavaly az USA gazdasági növekedése 2,1 százalékra lassult. A bővülést a fogyasztás és a beruházások húzták, miközben a nettó export lassította. Utóbbit az év elején a vámok bejelentéséhez kötődő készletezési hatás befolyásolta, a nettó export hozzájárulása az év végén már pozitív volt. Nem váltak valóra tehát azok a várakozások, hogy a vámpolitika visszaveti majd az USA gazdaságát, az alkalmazkodás hosszabb távon inkább kedvező következményekkel járhat. Az Európai Unió gazdasági növekedése tavaly 1,5 százalékra gyorsult ugyan, azonban ezt úgy sikerült elérni, hogy a legnagyobb gazdaságok szenvedtek: a német 0,2, a francia 0,8, míg az olasz 0,5 százalékkal nőtt csupán. A növekedés motorja Európában is kisebb részben a fogyasztás, nagyobb részben a beruházások voltak, amelyeket a jegybanki kamatsökkentések és az uniós helyreállítási és ellenálló képességi (RRF) források hajtottak, miközben az import az exportnál gyorsabb ütemben bővült (3,7, illetve 2,3 százalék). A régiós országok közül a cseh gazdaság 2,6, a lengyel 3,6, a román 0,7, míg a szlovák 0,8 százalékkal növekedett. Utóbbiakat a kormányzati megszorítások húzták vissza, miközben Lengyelországban a költségvetési hiányból finanszírozott haderőfejlesztés szerepe volt jelentős.

Az infláció az USA-ban tavaly április és szeptember között 3,0 százalékgig gyorsult, azóta lassul a trend, idén februárban már csak 2,4 százalékkal nőttek az árak.

Az áremelkedést a rezsiköltségek, az egészségügyi szolgáltatások, valamint az élelmiszerek húzzák felfelé. Az eurózónában tavaly az Európai Központi Bank céljához közeli, 2,1 százalékos volt az infláció. Bár januárra 1,7 százalékra esett, márciusig 2,5 százalékra gyorsult. A márciusi árszínvonal-növekedést a feldolgozatlan élelmiszerek, a szolgáltatások és az energia ára érdemben felfelé húzta, utóbbi az iráni háború nyomán egy hónap alatt 6,8 százalékkal drágult. Márciusban 2,0 százalék alatti infláció csak Franciaországban, Cipruson és Olaszországban volt, miközben Horvátországban és Litvániában 4,0 százalék feletti, Írországban, Lettországban, Szlovákiában és Luxemburgban pedig ahhoz közeli volt a pénzromlás üteme.

Az EKB tavaly júniusban csökkentette legutóbb az irányadó kamatot. A Fed ezzel szemben a tavalyi három utolsó ülésén egyaránt 25 bázispontos lazítást hajtott végre, amit a cél feletti infláció ellenére a munkanélküliségi rátát övező, felfelé mutató kockázatokkal indokolt. Az idei év során mindkét jegybank tartotta a kamatszintet, amit a kilátásokkal kapcsolatos bizonytalanság magyaráz. Az iráni háború kitörése az EKB és a Fed esetében is alapjaiban írta át a korábbi várakozásokat. A piacok a jegybanki kommunikációt is értelmezve már a kamatemelést kezdték el árazni, a Fed esetében az év végéig egy, az EKB vonatkozásában pedig három szigorításra számítanak a befektetők. A kéthetes tűzszünet hírére viszont ezek a várakozások jelentősen enyhültek, ami jól mutatja a piaci bizonytalanság mértékét. A Fed esetében tovább bonyolítja a képet, hogy májustól Kevin Warsh kerül a kormányzótanács élére. Ez merőben más, potenciálisan lazább monetáris politikát hozhat a világ legnagyobb gazdaságában.

A tavalyi év egészét tekintve a magyar GDP 0,5 százalékkal nőtt. A negyedik negyedévet negyedéves alapon 0,1, éves alapon 0,8 százalékos bővülés jellemezte, amely az áthúzódó hatások nyomán kedvezőtlen kiindulópontot jelent. A növekedést döntő részben a reálbérek emelkedése és a családtámogatások bővítése nyomán a háztartások fogyasztása húzta, de az év végén a közösségi fogyasztás hozzájárulása is pozitív volt. A teljesítményt ellenben visszafogták a beruházások, amelyek éves alapú zsugorodása az állami támogatások és a nagyberuházások ellenére tovább folytatódott – bár a második félév ezen a téren is kedvezőbb folyamatokat hozott. A növekedést leginkább a nettó export fogta vissza: a külső kereslet gyengélkedése nyomán a termélexport csökkent, miközben az importot a fogyasztás és a nagyberuházásokhoz kapcsolódó készletezés erősítette.

A foglalkoztatottak száma a tavalyi év során kismértékben, 4,67 millió főre mérésről, ugyanakkor a visszaesés üteme éven belül felerősödött. Habár érdemben csökkent a gyermekgondozási ellátás miatt tartósan távol lévők száma és emelkedett

a közfoglalkoztatás keretében dolgozók létszáma is, a munkaerőpiaci folyamatok fő mozzanata az elsődleges munkaerőpiacon a munkaerő-kereslet mérséklődése volt. A vártnál gyengébb gazdasági növekedés felülírta a vállalatok létszám bővítési terveit, miközben, bár nem voltak széles körben elbocsátások, a munkaerőpiaci fluktuáció (felmondások, nyugdíjba vonulások) a létszámkeret csökkentésével járt. Kedvező viszont, hogy a munkaerő-kereslet mérséklődése nem okozott inaktivitást; az aktívák számának változása a korosztály statisztikai létszámának csökkenéséhez kötődött. A munkanélküliségi ráta minimálisan még mérséklődött is, 4,4 százalékra. A bruttó átlagkereset 9,0 százalékkal nőtt a tavalyi év során, amit a minimálbér és a garantált bérminimum 9,0, illetve 7,0 százalékos emelése mellett a közszféra bérrendezései húztak felfelé. A versenyszférában a bérdinamikát az egyes ágazatok gazdasági folyamatai is erősen befolyásolták. A családtámogatások bővítése nyomán a nettó kereset gyorsabban, 9,4 százalékos mértékben emelkedett tavaly, ami az infláció hatását is figyelembe véve 4,8 százalékos reálbér-növekedést jelent.

A tavalyi év elejét kiemelkedő mértékű átárazás jellemezte, amire a kormány árrésstopokkal és az egyes szektorokkal (bank, telekommunikáció, gyógyszer) kötött, árrésstopértékű megállapodásokkal reagált. Ezek az intézkedések megfékeztek a februárig 5,6 százalékra gyorsult inflációt. A pozitív fordulat az év utolsó hónapjaiban következett be, amikor is az árfolyam erősödésének és az üzemanyagárak alakulásának együttes hatására az áremelkedési ütem a jegybanki toleranciasávba esett. A kedvező folyamatok az idei év elején is folytatódtak. A szokásos év eleji vállalati átárazások mértéke január–februárban historikusan is alacsony volt, amiben az árfolyam erősödése, az üzemanyagárak csökkenése és a termelői árak alakulása nyomán kialakult alacsony árnyomás játszott a legnagyobb szerepet. Az iráni háború hatása a márciusi adatban az üzemanyagokra bevezetett védett árak miatt csak kis részben jelent meg, a vállalatok széles köre nem kezdte el a kockázatokat azonnal beárazni, hanem még kivártak. Azonban ez a folyamat hosszabb távon elkerülhetetlen.

A jegybank új vezetése a monetáris politikában is fordulatot hozott. A kommunikáció a korábbi időszakhoz képest jelentősen letisztult, előtérbe került a stabilitás és a kiszámíthatóság. A jegybank hitelessége a tavalyi év során érdemben javult. Így, habár az év végét már kedvezőbb inflációs folyamatok jellemezték, a Monetáris Tanács csak a februári ülésen, az év eleji átárazások ismeretében és a kedvezőbb külső környezetben mérsékelte az alapkamatot. A jegybank sikeresen kommunikálta, hogy a lépés nem jelenti a kamatcsökkentési ciklus elkezdését. Az az üzenet hozzájárulhatott, hogy az iráni háború kitörése – az elmúlt évek válságaival szemben – sokkal kisebb árfolyamgyengülést hozott.

A várt fordulat elmaradása a költségvetésre is rányomta ugyan a bélyegét, azonban az adatok alapján a tavalyi évet jellemző pesszimizmus sem igazolódott be: az eredményszemléletű hiány a GDP 4,7 százalékára mérséklődött a megelőző évi 5,1 százalékról. Ezzel elmaradt ugyan a tervezettől, de az év során megemelt hiánycélt nem érte el. A tavalyi évet a bizonytalanság fennmaradása, a lakhatási válság erősödése jellemezte, ugyanakkor az infláció stabilizálódása, valamint a forint árfolyamának erősödése pozitívan hatott. Jelentős forrásokat mozgósított a kormány a mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének fokozására, miközben az uniós források csak csörgedeztek. A fentiek nyomán az államadósság rátája kismértékben növekedett, a 2024-es 73,5 százalékról a GDP 74,6 százalékára.

A főbb adónemek a tavalyi év során is változatosan alakultak. Míg társasági és jövedéki adóból nagyságrendileg ugyanannyi folyt be, mint az előző év során, személyi jövedelemadóból, szociális hozzájárulási adóból és általános forgalmi adóból érdemben több bevétel keletkezett. Kiemelendő, hogy az szja esetében ez a kedvezmények kibővítése mellett valósult meg, hiszen a harmadik negyedévtől a csed és a gyed, a negyedik negyedévtől a háromgyermekes édesanyák jövedelme vált szja-mentessé. Az extraprofitadókból együttesen kevesebb bevételhez jutott a költségvetés, mint 2024-ben, ami főleg egyes adónemek kivezetéséhez köthető. Ezen belül azonban a pénzügyi szervezetek befizetései, a tranzakciós illetékből származó összegek és a kiskereskedelmi adóból befolyt bevételek jelentősen magasabban teljesültek, míg bányajáradékból, az energetika ágazat befizetéseiből, a gyógyszergyártói, a távközlési és a biztosítási adóból, valamint a légitársaságok hozzájárulásaiból érdemben kevesebb folyt be. Számottevően emelkedtek az egyéb központosított bevételek, és nőtt a turizmusfejlesztési hozzájárulás is. 2025-ben az uniós programokhoz köthető bevételek mindössze a tervezett érték 36,5 százalékán alakultak, még a megelőző évi szintjüktől is elmaradtak, amiben a források befagyasztása mellett a decemberről az idei évre átcsúszó folyósítás is közrejátszott.

Pénzforgalmi szemléletben a kiadások a tavalyi év során kissé gyorsabban emelkedtek, mint a bevételek. Ezt elsődlegesen az állami közlekedési és közüzemi szolgáltatásokkal, a költségvetési szervekkel és fejezeti kezelésű előirányzatokkal, valamint az állami vagyonnal kapcsolatos ráfordítások magyarázták, de nőttek a közszolgálati médiaszolgáltatás támogatásai, a lakástámogatások, az állami beruházások kifizetései és az egyéb kiadások is. A kiadások emelkedésének háttérében az Otthon Start Program és a Demjén Sándor Program elindítása, az uniós programok hazai finanszírozásának fokozódása, a családtámogatások bővítése, a nyugellátásra fordított összegek növekedése és a nyugdíjasoknak juttatott élelmiszer-utalványok

álltak. Éves alapon a kamatkidadások szintén meghaladták előző évi szintjüket, ezt főleg a lakosságnak az év elején az állampapírokra kifizetett jelentős összegű kamatok magyarázták – ugyanakkor az eredményszemléletű mérlegben a kamatfizetések könyvelése eltér a pénzforgalmi szemléletútól.

Idén február végéig az államháztartás központi alrendszerének a hiánya 2106,8 milliárd forinton zárt, amit a közsféra bérfeljesztései és az év eleji minimálbér-, illetve garantáltbérminimum-emelés mellett a 14. havi nyugdíj bevezetésének megkezdése, a családtámogatások körének bővítése (a családi adókedvezmény növelése, a 40 év alatti kétgyermekes anyák szja-mentessége), valamint az otthonteremtési támogatások folyósításai indokoltak. Az adó- és járulékbévételek az év első két hónapjában 8,8 százalékkal nőttek éves alapon, a legdinamikusabb növekedés a jövedéki adónál, a személyi jövedelemadónál, a szociális hozzájárulási adónál és a kisvállalati adónál következett be.

### **Várható gazdasági folyamatok**

A korábbi várakozásokkal szemben a gazdasági növekedés várt dinamizálódása tavaly sem következett be. A külső kereslet, illetve a geopolitikai konfliktusok nyomán felmerülő problémák (az export visszaesése, a gyenge beruházási hajlandóság) az év egészében éreztették hatásukat, amit a belső kereslet élénkülése csak részben ellensúlyozott. Jó lenne, ha azt mondhatnánk, hogy megszűnt a bizonytalanság, azonban sokkal inkább ennek az ellenkezőjéről beszélhetünk. Habár a január–februári gazdasági folyamatok a korábbinál már kedvezőbb képet mutattak, az iráni háború kitörése ismételten átírta a várakozásokat. A korábbi, 2 százalékos feletti növekedési előrejelzésünket, a konfliktus átmeneti hatásait is feltételezve, 1,7 százalékos növekedésre rontottuk, amit jövőre – kedvezőbb geopolitikai környezetben – 3,1 százalékos bővülés követhet.

A növekedés fő motorja idén is a fogyasztás lehet. A reálbér-dinamika várhatóan gyorsul, de a jövedelmi helyzet javulását emellett a kormányzati juttatások bővítése is támogatja majd: a 40 év alatti kétgyermekes édesanyák szja-mentessége, a 14. havi nyugdíj első részletének kifizetése, a családi adókedvezmény emelése, a fegyverpénz, valamint az otthonteremtési támogatás egyaránt jelentős részben a fogyasztást fűtheti. Ugyanakkor a lakáscél, a saját otthon megszerzése idén még inkább előtérbe kerülhet, ami viszont a megtakarításokon, valamint a hiteltörlesztéseken keresztül fékezheti ezt a hatást. Várakozásaink szerint a háztartások fogyasztási kiadása ezzel

együtt is idén 3,5 százalékkal, jövőre pedig – a bázishatások miatt is – 2,5 százalékkal nőhet.

A bruttó állóeszköz-felhalmozás a tavalyi évben már csak 2,8 százalékkal mérséklődött. Az éven belüli lefutás kedvezőbben alakult, a második félévet már negyedéves alapon is bővülés jellemezte. Ebben szerepe lehetett a nagyberuházások hatásának, valamint a Demján Sándor Program beruházásösztönző támogatásainak is, ugyanakkor a vállalati szférában továbbra is érzékelhető volt az óvatosság, a gazdasági kilátások körüli bizonytalanság. Idén a tavalyi kedvező folyamatok fennmaradását várjuk, a bruttó állóeszköz-felhalmozás 2,3 százalékkal emelkedhet. Ez az ütem jövőre az uniós források fokozódó felhasználásával 3,9 százalékra gyorsulhat.

A nettó export a tavalyi év során 1,7 százalékponttal vetette vissza a gazdasági növekedést, az import exportnál gyorsabb bővülése különösen az év második felében vált erőteljessé. Idén az exportban már fordulatot várunk, annak volumene 2,3 százalékkal nőhet. Habár a külső kereslet továbbra is visszafogott, és a háborúk (orosz–ukrán, iráni) változatlanul kockázati tényezőkként jelennek meg, a belépő új exportkapacitások (BYD, CATL, BMW) érdemi támaszt jelentenek a kivitel bővülésének. A kedvező folyamatok fennmaradása és a külpiacok rendeződése nyomán az exportdinamika jövőre 4,0 százalékra gyorsulhat. Ugyanakkor a fogyasztás, a beruházások és az export növekedése egyaránt importigényt támaszt, ennek következtében a behozatal volumene 2026-ban és a következő esztendőben is 3,5–3,5 százalékkal haladhatja meg a megelőző évi szintet. Vagyis várakozásaink szerint az elmúlt két évhez hasonlóan a nettó export idén sem tudja majd támogatni a GDP bővülését, azonban jövőre visszatérhet a kiegyensúlyozott növekedési szerkezet.

Azt követően, hogy a tavalyi év elején a nagy mértékű átárazások határozták meg a hazai inflációs folyamatokat, az év végét már pozitív meglepetések jellemezték, amit az idei év elején historikus összevetésben is alacsony átárazási mintázat követett. Habár az infláció letörésében jelentős szerepet játszottak az árresztopok és a kormányzati megállapodások a bank-, illetve a telekommunikációs szektor szereplőivel, a visszafogott év eleji átárazásban az alacsony arányomás tükröződött. Az elmúlt időszakban a forintárfolyam erősödése, az üzemanyagárak csökkenése is támogatta ezt a folyamatot. Az év eleji átárazások szerepét figyelembe véve minden adott volt tehát ahhoz, hogy az infláció a jegybanki cél közelében stabilizálódjon. Az iráni háború azonban gyökeresen átírta a várakozásokat. A márciusi adatban annak hatása még csak korlátozottan jelent meg – az üzemanyagokra bevezetett védett árak miatt is –, viszont a következő hónapokban a globális áremelkedés mindenképpen begyűrűzik. Ha a bejelentett kéthetes tűzszünettel a konfliktus lezárul, és az ener-

giapiac is helyreáll, akkor az inflációs hatás csak átmeneti lesz, ugyanakkor még ezzel együtt is azzal számolunk, hogy az áremelkedési ütem az év második felében kilép a toleranciasávból, és oda csak a jövő év közepén tér vissza. Éves átlagban idén 3,5, jövőre 3,6 százalékos infláció adódhat.

Habár a visszafogott munkaerő-kereslet nyomán a foglalkoztatás csökkent tavaly, annak szintje továbbra is magasnak tekinthető. Változatlanul megfigyelhető általánosságban az a mentalitás, hogy a vállalatok a kedvezőtlen keresleti környezetre nem leépítésekkel reagálnak, sokkal inkább átszervezésekkel, a természetes fluktuációt (felmondások, nyugdíjba vonulás, lejáró határozott idejű szerződések) kihasználva kezelik a helyzetet. A gazdasági növekedés beindulásával a munkaerő iránti kereslet is élénkülhet, azonban ez a folyamat csak lassabban megy majd végbe. Első körben a meglévő kapacitások kihasználása történik meg, és csak hosszabb távon kerülhet előtérbe a létszám bővítés. Emiatt idén még éves szinten kismértékben mérséklődő, jövőre viszont már emelkedő foglalkoztatást várunk. A munkanélküliségi ráta 2026-ban éves átlagban 4,5, jövőre pedig 4,3 százalékot tehet ki. A bruttó átlagkereset tavaly 9,0 százalékkal nőtt, idén 10,3 százalékra gyorsulhat. Ebben szerepet játszik a minimálbér dinamikusabb (11,0 százalékos) emelése, illetve az, hogy a középső körben több területen is jelentős bérrendezés ment végbe az idei év elején. A havi fegyverpénz kifizetése szintén felfelé hajtja a bérstatisztikát. A vállalkozások körében ellenben visszafogottabb bérfolyamatok várhatók, a munkáltatók a bizonytalanság fennmaradása nyomán idén is óvatosabbak lehetnek a bértárgyalások során. Jövőre ez a hatás enyhülhet ugyan, viszont a fegyverpénz bázishatása miatt a béremelkedési ütem 7,9 százalékra lassulhat. A reálbérek idén 6,5, jövőre 4,1 százalékkal nőhetnek.

A jegybank februárban sikeresen kihasználta az év eleji inflációs folyamatok és a külső környezet – átmeneti – kedvező hatását, a közel-keleti események ugyanakkor elejét vették annak, hogy a kamatcsökkentések a következő időszakban folytatódjanak. Az energiapiac tartós rendeződésével, illetve az új Fed-elnök kinevezése révén várt kedvezőbb külső környezetben lehetőség nyílhat még egy, a februárihoz hasonló, egyszeri, 0,25 százalékpontos kamatvágásra, azonban a második féltől az érdemben emelkedő infláció mellett a jegybank mozgásteret leszűkíthet. Jelentős monetáris lazítást csak a jövő évtől várunk. Hosszabb távon is fel kell viszont készülni rá, hogy a kamatszintek nemcsak Magyarországon, hanem globálisan is magasabb szinten ragadnak majd, mint a megelőző évtizedben. Rengeteg tényező (zöldátállás, geopolitikai konfliktusok, előregeredő népesség) hajtja felfelé az inflációt, ez pedig szűkíti a jegybankok mozgásterét.

A költségvetés alakulását érdemben meghatározzák a korábban bejelentett családát támogató, otthonteremtést elősegítő, valamint a kkv-k versenyképességének növelését célzó intézkedések. A kkv-csomag intézkedései és a vendéglátóipari akcióterv mérsékli a vállalati adóbevételeket, ugyanakkor a második félévtől visszatér a reklámadó, ami viszont növeli az államkassza bevételeit. A családok támogatása tovább bővült: a családi adókedvezmény ismét 50,0 százalékkal nőtt, miközben a 40 év alatti kétgyermekes anyák is szja-mentessé váltak. Az idei évben kezdődött el a 14. havi nyugdíj bevezetése, több területen érdemi bérfejlesztés valósult meg (a pedagógusok, önkormányzati tisztviselők körében, a kulturális szférában), a rendvédelmi dolgozók pedig ismét hathavi fegyverpénzben részesültek. Tovább folytatódik az Otthon Start Program, segítve a fiatalok első lakáshoz jutását, ami a közszolgálatban dolgozók otthonteremtési támogatásával is kiegészült. A Start munkaprogramban kissé magasabb kiadást várunk az idei évben a tervezettnél, amit a legkisebb bérek emelése és a kedvezőtlen gazdasági környezet munkaerőpiacra gyakorolt hatása magyaráz. Bár a költségvetési törvényben ezeknek a hatásoknak a jelentős részét figyelembe vették, a közel-keleti események ismét kihívásokat támasztanak. Prognózisunk az idei évre 5,2 százalékos hiánnyal és 74,6 százalékos GDP-arányos államadóssággal számol, ezek jövőre 4,7, valamint 73,9 százalékra csökkenhetnek.

A folyó fizetési mérleg többlete a tavalyi év során kismértékben, a GDP 1,3 százalékára zsugorodott, az export csökkenésével szemben emelkedő importvolumen hatását a cserearány javulása ellensúlyozta, miközben a jövedelmi egyenleg hiánya is nőtt. Előrejelzésünk szerint idén egyensúlyközeli szintre állhat be a folyó fizetési mérleg egyenlege, a folyamathoz az energiaárak megugrása nyomán a cserearány romlása is hozzájárulhat. Jövőre ugyanakkor már visszarendeződés jöhet, a GDP 1 százaléka közelébe emelkedő többlettel kalkulálunk. Hazánk GDP-arányos külső finanszírozási képessége így a tavalyi 2,1 százalékról idén 1,2 százalékra zsugorodhat, majd jövőre 1,9 százalékra nőhet.

### **Az előrejelzést övező kockázatok**

Az előrejelzéseket minden esetben számottevő kockázatok övezik, amelyek bármely irányba elmozdíthatják a várható gazdasági folyamatokat. Ezek eredete lehet belső vagy külső (az elmúlt években inkább a külső tényezők domináltak), illetve hatásukat tekintve negatív vagy pozitív (sajnos a tapasztalat azt mutatja, ez utóbbiból van kevesebb). A teljes képhez mindenképpen érdemes áttekinteni az előrejelzésünket övező legfontosabb kockázatokat, a terjedelmi korlátra tekintettel a teljes-

ség igénye nélkül. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a gazdasági, (geo)politikai környezet az elmúlt években rendkívül kiszámíthatatlanná és bizonytalaná vált, gyakorlatilag napról napra következnek be gyökeres változások, és sokszor a sokkok onnan érkeznek, ahonnan a legkevésbé várnánk.

Donald Trump második elnöki ciklusával alapvetően alakult át a világpolitika és a világgazdaság működése. A geopolitikai konfliktusok kiéleződésének hatásával együtt megkérdőjeleződtek a nemzetközi intézményi rendszer keretei, az országok közötti kapcsolatok alakításában előtérbe kerültek a kétoldalú megállapodások. Jelenleg nem lehet látni, hol van ennek a folyamatnak a vége, és milyen következményekkel járhat a világgazdaság működésére és azon belül is elsősorban a tőkeáramlásra.

Az orosz–ukrán háború sem hozott fordulatot a tavalyi év során, pedig a közvetlen tárgyalások magukban hordozták annak esélyét, hogy a háború lezárása végre megtörténik. Ugyanakkor jelenleg az látható, hogy a felek álláspontjai túlságosan távol állnak egymástól, miközben a harctéren nem mutatkozik megoldás a konfliktus lezárására. Az Oroszország elleni szankciók nem érték el a céljukat, az orosz gazdaság továbbra is képes finanszírozni a háborús erőfeszítéseket, miközben Ukrajna támogatása jelentős terhet ró az Európai Unió gazdaságára.

A német kormányváltás sem hozta el a várt változást, az adósságszabályok lazítása és ezzel párhuzamosan a védelmi kiadások és az infrastruktúra-fejlesztés beindítása nem eredményezett gazdasági fellendülést. A német kutatóintézetek számításai szerint a többletforrásokat a kormányzat nem addicionális beruházásokra fordította, hanem a költségvetési hiányt finanszírozta belőlük, a szövetségi kormányzat beruházásai 2024 óta nem emelkedtek, csak máshol kerültek elszámolásra. A német gazdaság jelentős strukturális problémákkal szembesül, amelyekre nincs gyors megoldás, főleg ha közben a dedikált forrásokat könyveléstechnikai eszközökkel más célokra fordítják. A német gazdaság teljesítménye így továbbra is az egyik legfőbb bizonytalansági tényező – amelyet tovább súlyosbít az iráni háború –, mivel a magyar gazdaság rengeteg szálon kötődik Németországhoz. Ez a kapcsolat évtizedek alatt alakult ki, így az elszakadás sem lehet rövid távú folyamat.

Az iráni háború miatt elterelődött a figyelem a világgazdaságban fennálló további geopolitikai konfliktusokról. Ezek közül is kiemelendő a Kína–USA-szembenállás, amelynek következő fejezetei alapvetően meghatározzák majd a világgazdaság alakulását. Az Európai Unió szerepe ezekben a konfliktusokban minimális, a versenyképesség erodálódásával folyamatosan tovább csökken. Az Európai Bizottság stratégiájában megjelentek a szabadkereskedelmi megállapodások (Mercosur, India, Ausztrália), amelyek célja, hogy ellensúlyozzák az amerikai kereskedelempolitika

hatásait, csakhogy a gyakorlatban sokszor inkább politikai eszközként funkcionálnak, mintsem tényleges gazdasági racionalitás által hajtott lépésekként. A globális gazdasági és intézményi rendszer folytatódó átalakulása pedig jelentős bizonytalansági kockázatot rejt Magyarország számára is.

A hazai kockázatok közül ki kell emelni a mezőgazdaságot, amely az időjárási szélsőségek miatt évek óta gyengélkedik és amelyet idén is jelentős bizonytalanság övez. Habár a januári havazás jót tett a földeknek, a következő hónapok ismét szárazságot hoztak, miközben az elmúlt időszakban kisebb fagyok is megjelentek. Egy jobb termésű év több tizedszázalékpontot adhat a növekedéshez.

Kockázati tényezőként jelenik meg a kamatpálya is. Az iráni háború kitörésével az inflációs kockázatok miatt jelentősen mérséklődött a kamatcsökkentések folytatásának esélye. Még a konfliktus rövid időn belüli lezárása esetén is számolni kell az infláció gyorsulásával, amely a tavalyi év során kiépített jegybanki hitelesség megőrzése mellett sem teszi lehetővé az alapkamat érdemi csökkentését. Másrészt kamatemelésre csak abban az esetben lehet szükség, ha a nagy jegybankok (Fed, EKB) az iráni háború elhúzódása nyomán szigorítanak, még úgy is, hogy ezzel az infláció emelkedésének nem tudják elejét venni.

A beruházások esetében is érdemi kockázatok állnak fenn. Az állami támogatások révén a tavalyi év már kevésbé negatív képet festett, az érdemi fordulathoz azonban elengedhetetlen a vállalati beruházási aktivitás javítása. Ennek feltétele a gazdasági kilátások javulása. Az állami beruházásokat az uniós források teljes körű beérkezése tudná élénkíteni. Nemcsak rövid távon, hanem középtávon is kulcskérdés lesz az FDI-beáramlás. A geopolitikai konfliktusok folytatódó éleződése alapvetően alakíthatja át a tőkeáramlás irányát, amelyből eddig hazánk jelentősen profitált: a magyar piacon egyszerre voltak jelen a nyugat-európai és a távol-keleti (dél-koreai, kínai) cégek, miközben az elmúlt időszakban az amerikai beruházások is számottevően élénkültek.

Fontos hangsúlyozunk, hogy a fenti kockázatok csak a jéghegy csúcsát jelentik. Most már bizonyossággal állíthatjuk, hogy 2020 kezdetével beléptünk egy olyan korszakba, ahol az egyetlen állandóság a bizonytalanság. Rövid távon sem tudjuk biztosan állítani, hogy mi várható a gazdaságban, ami a szereplők számára is kézzelfogható következményekkel jár: fogyasztói döntéseik során a háztartások óvatosabbá válnak, miközben a vállalatok kívárnak a beruházásokkal, fejlesztésekkel. Ez pedig tartósan negatív spirált okozhat. De soha nem szabad elfelejteni, hogy mindig hajnal előtt van a legsötétebb.

## **Magyar Nemzeti Bank: Geopolitikai feszültségek alakítják a magyar makrogazdasági kilátásokat**

KIS KATALIN\*

*A 2020-as évtizedben a geopolitikai környezet feszültebbé vált a korábbi időszak relatív stabilitását követően. Az orosz–ukrán háború, az USA vámrendszerének radikális átalakítása, illetve a 2026-os évben az iráni konfliktus a befektetői kockázati étvágy jelentős kilengéseit, illetve nyersanyagpiaci volatilitást eredményezett világszerte. Ezek a tényezők alapvetően meghatározzák egy, a hazaihoz hasonló kis, nyitott ország makrogazdasági pályáját, növekedési és egyensúlyi mutatóit. A hazai reálgazdasági teljesítményt az elmúlt negyedévekben kettősség jellemezte: a GDP növekedését elsősorban a lakossági fogyasztás bővülése támogatta, miközben a beruházások és a nettó export fékezte azt. Összességben a tavalyi évben a GDP mérsékelte, 0,5 százalékos emelkedése képezi az idei évi reálgazdasági prognózisok bázisát. A visszafogott konjunktúra miatt a foglalkoztatottak száma csökkenni kezdett, a munkanélküliségi ráta azonban historikus és nemzetközi összevetésben egyaránt alacsony maradt. A hazai reálbér-emelkedés ugyanakkor a régiós élmezőnyben alakult, ami a háztartások vásárlóerejének az emelkedését vonta maga után. Ezzel szemben a beruházások és az ipari export továbbra is visszafogottan alakultak.*

*A bizonytalan nemzetközi környezet ellenére 2026-ban várhatóan élénkül a konjunktúra. Az erős fogyasztásdinamika a növekedés fontos támasza marad, amelyet az emelkedő reálbérek és a jövedelemnövelő költségvetési lépések egyaránt támogatnak. A megugró energiaárak felvevőpiacaink növekedését is mérséklék, azonban az elmúlt évek kapacitásbővítő beruházási projektjei segítik az ipari export bővülését.*

*A közelmúltban a világszerte éllemiszerárak tartós mérséklődését figyelhetjük meg, miközben a pénzügyi piacok is stabilak voltak. A 2025. tavaszi hónapjaitól kezdve kibontakozó deflációs trend hatására novemberre a toleranciasávon belülre*

\* Az elemzés az MNB 2026. márciusi Inflációs jelentése alapján készült.

Kis Katalin, a Magyar Nemzeti Bank osztályvezetője. E-mail: kiska@mnbb.hu

A kézirat 2026. április 18-án érkezett a *Külgazdaság* szerkesztőségébe.

<https://doi.org/10.47630/KULG.2026.70.3-4.64>

*mérséklődött a fogyasztóiár-emelkedési ütem, amely idén márciusban 1,8 százalékon alakult. A kedvező év eleji átárazások, illetve az iráni konfliktus következtében megugró energiaárak ellentétes irányú hatást gyakorolnak az infláció alakulására. Az iráni konfliktus okozta magasabb energiaárak begyűrűzését átmenetileg tompítja az üzemanyagokra márciusban bevezetett védett ár hatása. Az áremelkedés üteme 2026 harmadik negyedétől a toleranciasáv fölé emelkedik, majd 2027 második felében tér vissza fenntarthatóan a jegybanki célra.*

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: E00, E30, H30.

*Kulcsszavak:* előrejelzés, infláció, GDP, munkaerőpiac, külső és belső egyensúly.

---

## **Abstract**

### **Magyar Nemzeti Bank: Geopolitical tensions shape Hungary's macroeconomic outlook**

KATALIN KIS

In the 2020s, the geopolitical environment became more tense following the relative stability of the previous period. The Russian-Ukrainian war, the transformation of the US tariff system, and the Iranian conflict in 2026 resulted in significant swings in investor risk appetite and volatility in commodity markets worldwide. These factors fundamentally determine the macroeconomic trajectory, growth and equilibrium indicators of a small open country like ours. Hungary's real economy has been characterized by duality in recent quarters. GDP growth is primarily supported by an expansion in household consumption, while investments and net exports hold it back. Overall, the moderate 0.5 percent increase in GDP last year forms the basis for this year's real economic projections. Due to the subdued economic performance, the number of employed people began to decline, but the unemployment rate remained low both in historical and international comparisons. At the same time, the domestic real wage increase was among the leading in the region, which resulted in an increase in the purchasing power of households. In contrast, investments and industrial exports continued to be subdued.

Despite the uncertain international environment, the economy will continue to strengthen in 2026. Due to rising real wages and the government's income-increasing measures for households, the main driver of growth is expected to be household consumption. Surging energy prices slow down the growth of Hungary's export markets as well. However, the capacity-increasing investment projects of recent years help the expansion of industrial exports.

Recently a sustained decline has been recorded in global food prices, while financial markets have also been stable. As a result of the disinflation trend starting from the spring of 2025, the rate of price increases dropped to within the tolerance band by November, and the consumer price index stood at 1.8 percent this March. Favourable repricing at the start of the year and energy prices surging as a result of the Iranian conflict, have an opposite effect on inflation. The pass-through

of the higher energy prices caused by the Iranian conflict will be temporarily mitigated by the impact of the price caps on fuels introduced in March. Inflation will rise above the tolerance band starting from 2026 Q3, then return to the central bank target on a sustainable basis in the second half of 2027.

Journal of Economic Literature (JEL) codes: E00, E30, H30.

*Keywords:* forecast, inflation, GDP, labour market, external and internal balance.

---

### **Kedvező inflációs folyamatok – milyen helyzetben érte hazánkat a közel-keleti konfliktus**

A korábbi évekhez hasonlóan a globális gazdasági folyamatok alakulásában 2025-ben is jelentős szerepet játszott az általánosan feszült geopolitikai környezet. A közel-keleti és az orosz–ukrán konfliktusok miatti bizonytalanság és az új amerikai adminisztráció kereskedelempolitikai intézkedései jelentős változékonyságot eredményeztek. Az eurózónában 1,4 százalékkal, az EU-ban 1,5 százalékkal nőtt a GDP 2025-ben, míg legfontosabb kereskedelmi partnerünk, Németország gazdasága két év visszaesést követően enyhén, 0,2 százalékkal bővült. Magyarországon 2025-ben 0,5 százalékkal nőtt a gazdaság teljesítménye. A hazai reálgazdaságot továbbra is kettősség jellemezte: a GDP növekedését elsősorban a lakossági fogyasztás bővülése támogatta, miközben a beruházások és a nettó export fékezte azt. A háztartások fogyasztásának 3,1 százalékos bővülését a reálkeresetek emelkedése, a jövedelemnövelő költségvetési lépések és a historikusan magas szinthez képest csökkenő megtakarítási hajlandóság is segítette tavaly. A kiskereskedelmi értékesítések gyorsultak, a fogyasztók bizalma javult.

2025-ben a nemzetgazdaságban foglalkoztatottak száma 31 ezer fővel csökkent az előző évhez képest, ami 0,7 százalékos mérséklődést jelent. A munkanélküliségi ráta azonban historikus és nemzetközi összehasonlításban egyaránt alacsony maradt, 4,4 százalékon alakult. A régiós országok közül hazánkban volt a legmagasabb a nemzetgazdasági bruttó átlagkereset növekedése 2025-ben (9 százalék), a reálbér-emelkedés (4,4 százalék) pedig a régiós élmezőnyben alakult.

Az Európai Unió egészében átlagosan 2,5 százalékkal nőttek az árak tavaly. A 2025-ös infláció a régiós országok többségében megemelkedett az előző évhez képest, Magyarországon 4,4 százalék volt a fogyasztói árak emelkedésének átlagos

üteme. A tavaszi hónapoktól kezdve azonban fokozatosan mérséklődött, és novemberre már a toleranciasávon belül alakult. Az iráni konfliktus kitöréséig az infláció az idei évben tovább csökkent, 2026 februárjában 1,4 százalékon alakult. Az áremelkedési ütem mérséklődésében jelentős szerepe volt az elmúlt évtizedek egyik legkisebb januári és februári átárazásának, amelyet a világpiaci élelmiszerárak csökkenése és az erősebb forint dezinflációs hatása támogatott. Az elmúlt félév során a vállalati árvárakozások összességében mérsékelt dinamikát jeleztek, a lakossági inflációs várakozások pedig csökkentek.

Márciusban az infláció 1,8 százalékra emelkedett. Az árdinamika gyorsulását az üzemanyagok áremelkedése okozta, amelyet az iparcikkek és a piaci szolgáltatások dezinflációja részben ellensúlyozott. Az üzemanyagok áremelkedése az iráni konfliktus miatt megemelkedett olajárakhoz köthető, amelynek hatását azonban átmenetileg tompítja a március 10-étől érvényes védett ár. A maginfláció márciusban 1,9 százalékra csökkent, az iparcikkek és a piaci szolgáltatások esetében is a 2017–2020-as átlagnak megfelelő vagy annál mérsékeltebb egyhavi árváltozást regisztráltak.

### **Az iráni konfliktus nyersanyagpiaci hatásai átmenetileg emelik az inflációs rátát**

Az áremelkedés üteme 2026 harmadik negyedétől a toleranciasáv fölé emelkedik, majd 2027 második felében csökken vissza fenntarthatóan a háromszázalékos jegybanki célra. Az árakat befolyásoló intézkedések (üzemanyagok védett ára, árréskorlátozások) kivezetésének időzítése és az azt követő áralkalmazkodás mértéke bizonytalanságot okoz az idei évi inflációs pálya alakulására vonatkozóan. Az érvényben lévő intézkedéseknél a hatályos jogszabályoknak megfelelően, az üzemanyagok védett ára esetében május közepén, az árréskorlátozásoknál május végén történő kivezetéssel számolunk. A tőzsdei határidős jegyzésárak alapján az olaj- és gázárak 2027 közepére normalizálódhatnak, amelynek hatására a hazai infláció 2027 második felében tér vissza fenntarthatóan a jegybanki célra. Éves átlagban idén 3,8, 2027-ben 3,7 százalékon alakul az infláció.

Az eddig beérkező adatok alapján 2026 első negyedében éves bázison 0,9 százalékos körüli gazdasági növekedésre számítunk. Az év folyamán tovább erősödhet a konjunktúra, azonban az elmúlt időszak geopolitikai eseményei lassítják az élénkülést. Az idei évben 1,7 százalékkal emelkedhet a magyar gazdaság teljesítménye. Az

ágazatokat jellemző kettősség az év nagy részében fennmarad, míg a GDP növekedését az év végétől kezdve az ágazatok szélesebb köre támogatja.

Az erős fogyasztásdinamika a növekedés fontos tényezője marad, amit az emelkedő reálbérek és a jövedelemnövelő költségvetési lépések egyaránt támogatnak. Hozzájárul a háztartási beruházások élénküléséhez, hogy a szektor hitelállománya gyorsan növekszik: az Otthon Start Programban elérhető összeg és a jogosultak széles köre nagymértékű keresletet teremt a lakáshitelek iránt. A bruttó állóeszköz-felhalmozás idei növekedését prognosztizáljuk, amit elsősorban a lakossági szektor investíciói támogatnak. A hazai vállalatokat a geopolitikai, kereskedelmi feszültségek, az alacsony kapacitáskihasználtság és a gyenge kereslet miatt visszafogott beruházási aktivitás jellemezte az elmúlt időszakban. Az iráni konfliktus nyomán növekvő bizonytalanság a beruházások további elhalasztására ösztönözheti a vállalatokat, így az idei évben nem számítunk érdemi bővülésre ebben a szektorban. A hazai kivitel a 2025. évi 1,1 százalékos csökkenés után idén 1,6 százalékkal bővíülhet. A visszafogottabb dinamika mögött elsősorban a vártnál kedvezőtlenebb ipari alapfolyamatok és az iráni konfliktus várható negatív keresleti hatásai állnak. A külkereskedelmi partnereink többsége hazánkhoz hasonlóan energiaimportőr, így az energiaárak megugrása felvevőpiacaink növekedését is mérsékelheti. Ezt támasztja alá az is, hogy az Európai Központ Bank márciusi előrejelzésében 0,3 százalékponttal mérsékelte az eurozóna várható idei növekedését. Az idei év második felétől kezdve a termelésbe álló új feldolgozóipari kapacitások ugyanakkor segíthetik a hazai exportot, és 2027-től kezdve újra nőhet az exportpiaci részesedésünk. Az elektromos és hibrid járművek eladásai az utóbbi időben felülmúlják a hagyományos modellekét Európában, amely keresletet biztosíthat ezen nagyberuházások termelőkapacitásai számára. A hazai GDP bővülése a jövő évtől válhat kiegyensúlyozott szerkezetűvé, 2027-ben 3,0 százalékos GDP-növekedésre számítunk.

A 2026 második felétől élénkülő gazdasági növekedés először stabilizálhatja a foglalkoztatotti létszámot, majd kismértékben emelheti azt. Az idei és a jövő évi bérdinamikát a laza munkaerőpiaci kondíciók, a minimálbér-emelések, valamint az idén kifizetett fegyverpénz alakítja. Az előző évek gyors béркиáramlását követően a cégek várhatóan visszafogottabb bérfeljesztéseket valósítanak meg. A mérsékeltebb bérezési alapfolyamat és az ennél érdemben magasabb minimálbér-emelés átglyűrűző hatásaiból adódóan a versenyszférában a bruttó átlagkereset idén 8,7 százalékkal, 2027-ben 8,3 százalékkal nő.

2026 folyamán az energiaárak emelkedése és a belső kereslet élénkülése miatt bővülő import rontja a külkereskedelmi egyenleget. Ugyanakkor az év második felétől javuló kapacitáskihasználtság az export növekedését eredményezi. A két hatás eredőjeként a külső egyensúlyi pozíció 2026-ban romlik, és átmenetileg enyhe deficitbe fordul. 2028-ra – döntően a külkereskedelmi egyenleg fokozatos emelkedésének köszönhetően – a folyó fizetési mérleg többlete a GDP 1 százaléka körül alakul.

A költségvetési deficit 2026-ban a GDP 5,2–5,7 százalékára emelkedhet. A magasabb hiánypálya főként az újonnan bejelentett költségvetési intézkedésekkel, valamint a kedvezőtlenebb makrogazdasági paraméterekkel magyarázható.

## Makrogazdasági mutatók és előjelezések

| Megnevezés   | 2025  | CIB   | Corvinus | GKI   | Kopint-Tárki | MGFÜ  | MNB             |
|--|-------|-------|----------|-------|--------------|-------|-----------------|
|  | Tény  | 2026  | 2026     | 2026  | 2026         | 2026  | 2026            |
| GDP (előző év = 100)   | 100,5 | 101,8 | 101,5    | 101,0 | 102,0        | 101,7 | 101,7           |
| GDP belöldi felhasználása (előző év = 100)                             | 102,3 | 103,5 | 103,5    | 102,7 | 103,7        | 102,9 | 103,0           |
| Háztartások végső fogyasztása (előző év = 100)                         | 102,9 | 103,4 | 103,4    | 104,0 | 103,5        | 103,2 | 104,1           |
| Bruttó állóeszköz-felhalmozás (előző év = 100)                         | 97,2  | 101,2 | 103,6    | 101,0 | 104,7        | 102,3 | 102,3           |
| Export (áru + szolgáltatás) (előző év = 100)                           | 98,9  | 101,0 | 100,8    | 102,0 | 100,6        | 102,3 | 101,6           |
| Import (áru + szolgáltatás) (előző év = 100)                           | 101,2 | 103,1 | 103,5    | 104,5 | 102,6        | 103,5 | 103,4           |
| Fogyasztóiár-index éves átlaga (előző év = 100)                        | 104,4 | 103,2 | 103,1    | 104,0 | 103-103,5    | 103,5 | 103,8           |
| Fogyasztóiár-index az év végén (előző év december = 100)               | 103,3 | 104,1 | 104,8    | n. a. | 104,5        | 104,6 | nem publikálja  |
| Folyó fizetési mérleg egyenlege (a GDP százalékában)                   | 1,3   | -1,1  | -1,0     | 1,6   | 0,5          | -0,1  | -0,7            |
| Folyó fizetési és a tőkémérleg együttes egyenlege (a GDP százalékában) | 2,1   | 1,0   | 1,2      | 2,5   | 1,5          | 1,2   | 0,7             |
| Külforgalmi áruforgalom egyenlege (milliárd euró)                      | 8,3   | 7,1   | 4,5      | 7,0   | 6,5          | n. a. | nem publikálja  |
| Államháziartás egyenlege a GDP százalékában (ESA-2010)                 | -4,7  | -6    | -5,7     | -5,5  | -6,5         | -5,2  | (-5,7) - (-5,2) |
| Rövid távú kamatok (3 hó), időszak vége (%)                            | 6,04  | 5,73  | 6,0      | n. a. | 6,0          | 6,0   | nem publikálja  |
| Hosszú távú kamatok (10 év), időszak vége (%)                          | 6,79  | 6,2   | 6,5      | n. a. | 6,0          | 6,5   | nem publikálja  |

| Megnevezés   | 2025 | CIB   | Corvinus | GKI   | Kopint-Tárki | MGFÜ | MNB            |
|--|------|-------|----------|-------|--------------|------|----------------|
|  | Tény | 2026  | 2026     | 2026  | 2026         | 2026 | 2026           |
| MNB jegybanki alapkamat az év végén (%)                                    | 6,5  | 5,75  | 5,75     | 6,0   | 6,0          | 6,0  | nem publikálja |
| A forint/euró árfolyama (éves átlag)                                       | 398  | 373,5 | 375      | 385   | 370          | 380  | nem publikálja |
| Bruttó átlagkereset változása <sup>1</sup> (%)                             | 9,0  | 9,8   | 8,8      | 9,0   | 9,2          | 10,3 | 10,9           |
| Reálkereset változása (%)  | 4,8  | 6,9   | 7,6      | 5,0   | 6,0          | 6,5  | 6,8            |
| Foglalkoztatási arány (15–74 éves korosztály) (%), éves átlag <sup>2</sup> | 65,2 | 64,8  | 64,7     | n. a. | 65,3         | 65,1 | 65,1           |
| Alkalmazottak számának változása (%), éves átlag <sup>3</sup>              | -0,7 | -1,2  | n. a.    | 0,5   | 0,5          | 0,1  | nem publikálja |
| Munkanélküliség rátája (%), éves átlag <sup>2</sup>                        | 4,4  | 4,6   | 4,9      | 4,5   | 4,8          | 4,5  | 4,6            |

Megjegyzések a táblázat adataihoz: n. a. = nincs adat

<sup>1</sup> Teljes munkaidős alkalmazottakra vonatkozóan.

<sup>2</sup> A KSH Munkaerő-felmérés szerint.

<sup>3</sup> A KSH Intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint.

## Miért (nem) sikerül? A déli nyitás értékelése magyar vállalkozások afrikai tapasztalatai alapján

BUDA GERGELY\*

*A tanulmány célja a magyar vállalatok afrikai piaci sikerei vagy sikertelensége tényezőinek feltárása, különös tekintettel a külgazdasági stratégiai célok és a vállalati tapasztalatok közötti eltérésre. A kutatás 2025 márciusa és júniusa között készült. 28 magyar vállalkozás képviselőivel, egy afrikai tapasztalatokkal rendelkező exportszakértővel és öt Afrikában tevékenykedő szakdiplomátával készített interjúra épült. Vállalati nézőpontból vizsgálta a piaci belépés motivációit, stratégiáit és tapasztalatait. Az afrikai megjelenést elsősorban az európai piacok telítettsége, a növekedési és diverzifikációs igény, valamint a déli nyitás külpolitikája ösztönözte. A stratégiai szintű várakozások nem minden esetben találkoznak a piaci realitásokkal. A siker négy tényezőre vezethető vissza: a piacismeretre és felkészültségre, az adaptációs képességre, a bizalomépítésre és a hosszú távú elköteleződésre. A magyar vállalatok többsége direkt exporttal vagy helyi disztribútorokon keresztül lépett be az afrikai piacra, ezzel elkerülte a jelentős beruházási és intézményi kockázatokat. A legfőbb akadályok nem a technológia, a humán erőforrások, a finanszírozás, a kulturális különbségek, az infrastruktúra és a politikai kockázatok területén jelentkeztek. Ezzel összhangban a vállalati szintű siker nem kizárólag erőforráskérdés, hanem nagymértékben függ az intézményi környezet kiszámíthatóságától és a támogatási eszközök koordináltságától. Az egyes beavatkozási területek – pénzügyi, intézmé-*

\* Buda Gergely tudományos segédmunkatárs, ELTE-KRTK, Világ gazdasági Intézet.  
E-mail: buda.gergely@krtk.elte.hu, ORCID: 0000-0002-4185-4892

A szerző ezúton fejezi ki köszönetét a KSH Külkereskedelemstatisztikai Főosztály munkatársainak az adatszolgáltatásért, valamint a kutatásban részt vevő válaszadóknak az együttműködésért és az értékes információk megosztásáért.

A kézirat 2025. november 4-én érkezett a *Külgazdaság* szerkesztőségébe.

<https://doi.org/10.47630/KULG.2026.70.3-4.72>

*nyi, kulturális és diplomáciai – közötti szinergiák kiaknázása ezért kulcsfontosságú, mivel ezek együttesen képesek csökkenteni a piacra lépés és a működés kockázatait. A jövőbeni szakpolitikai megközelítéseknek nem elszigetelt programokra, hanem integrált, hosszú távon is fenntartható ökoszisztémák kialakítására célszerű összpontosítaniuk. Jövőbeni kutatási irány a szektorspecifikus vizsgálatok elmélyítése, a longitudinális elemzések, a közép- és kelet-európai országok összehasonlítása, valamint a politikai és diplomáciai háttér vállalati szintű hatásmechanizmusainak részletesebb feltárása.*

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: F13, F23, L26, O19, O55.

*Kulcsszavak:* Afrika, magyar vállalatok, piacra lépés, külkereskedelem, üzleti kultúra, támogatási rendszerek, kis- és középvállalatok.

---

## Abstract

### **Why is it (not) working? An evaluation of the Southern Opening based on the African experiences of Hungarian businesses**

GERGELY BUDA

This paper examines the factors that determine the success or failure of Hungarian firms entering African markets, with particular attention to the gap between foreign economic policy objectives and firm-level experiences under the government's Southern Opening strategy. The study is based on qualitative research conducted between March and June 2025, including interviews with 28 Hungarian companies, expert with extensive African experience, and five economic diplomats serving in Africa. The paper explores market entry motivations, strategies, and operational experiences from a firm-level perspective.

The findings indicate that market entry was primarily driven by the saturation of European markets, the need for growth and diversification, and the strategic orientation of Hungarian foreign economic policy. However, the results also reveal a mismatch between strategic expectations and on-the-ground realities. Success is found to depend on four key factors: market knowledge and preparedness, adaptive capacity, trust-building, and long-term commitment. Most firms entered African markets through direct exports or local distributors, avoiding high investment and institutional risks. The main barriers were not technological but rather human, financial, and institutional in nature, including limitations in human resources, access to finance, cultural differences, infrastructure constraints, and political risks.

The report further highlights that firm-level success is not solely a function of internal resources but is strongly influenced by the predictability of the institutional environment and the coordination of support mechanisms. Synergies across financial, institutional, cultural, and diplomatic interventions are essential to reduce market entry and operational risks. These findings suggest that future policy approaches should move beyond fragmented initiatives toward integrated, long-term support ecosystems. The paper also identifies directions for future research, including sector-specific analyses, longitudinal studies, comparative research across Central and

Eastern European countries, and a deeper examination of the firm-level impacts of political and diplomatic frameworks.

JEL codes: F13, F23, L26, O19, O55.

*Keywords:* Africa; Hungarian firms; market entry; international trade; business culture; support systems; SMEs.

---

## Bevezetés

E tanulmány célja a magyar vállalatok Európán kívüli – különösen az afrikai – piacokon való megjelenési lehetőségeinek és korlátainak a feltérképezése. Azt elemzi, hogy milyen tényezők határozzák meg a magyar cégek afrikai piaci sikerét vagy kudarcát, és milyen támogatási, intézményi és vállalati feltételek szükségesek a fenntartható és versenyképes jelenléthez. Sikernek tekinthető, ha egy magyar vállalat tartós üzleti jelenlétet tud kialakítani az afrikai piacon, például stabil partnerkapcsolatok, folyamatos exporttevékenység, illetve helyi beruházás formájában. Kudarcnak minősül ezzel szemben, ha a piacra lépési kísérlet nem vezet fenntartható üzleti együttműködéshez, illetve a vállalat rövid időn belül felhagy az adott piacon folytatott tevékenységével.

A tanulmány aktualitását az adja, hogy a hazai szakpolitikai diskurzus, a ki-tűzött célok és a vállalati gyakorlat, illetve eredmények között jelentős eltérés figyelhető meg, amelyet a kutatás Magyarországon elsőként kísérrel meg empirikusan, vállalati nézőpontból feltárni. Újszerűsége abban is rejlik, hogy átfogó, kvalitatív képet nyújt a magyar vállalatok Afrikában szerzett gyakorlati tapasztalatairól. Ennek keretében nem csupán a makrogazdasági és diplomáciai kontextust vizsgálja, hanem a tényleges piaci működést, a vállalati döntéshozatalt, valamint a helyi kapcsolat-rendszerek és intézményi feltételek hatását is.

A kutatás 2025 márciusa és júniusa között zajlott le, és 28 magyar vállalat képviselőjével, egy afrikai tapasztalatokkal rendelkező exportszakértővel, valamint öt, Afrikában szolgáltatot teljesítő szakdiplomatával készített interjú alapján. Célja a vállalati tapasztalatok és igények összegyűjtése, rendszerezése, valamint az ezekből levonható következtetések és szakpolitikai ajánlások megfogalmazása volt.

A vizsgálat nem korlátozódott a jelenlegi helyzet leírására, hanem olyan tudásbázis létrehozására törekedett, amely iránymutatást nyújthat a jövőbeli vállalati stratégiák, külgazdasági szakpolitikai döntések és további kutatások számára.

A reálgazdasági szereplők bevonása mellett a szakdiplomaták részvétele is jelentős hozzáadott értéket képvisel, mivel hozzájárul a téma komplexitásának feltárásához, valamint a szakpolitikai, vállalati és kutatói diskurzus erősítéséhez. Ennek megfelelően a tanulmány nagy számban tartalmaz interjúrészleteket és szó szerinti idézeteket, biztosítva a feltárt tapasztalatok hiteles és sokoldalú bemutatását.

Összességében a tanulmány hézagpótló jellege abban rejlik, hogy a magyar–afrikai gazdasági kapcsolatok vizsgálatát a vállalati tapasztalatok szintjére helyezi, és empirikusan azonosítja azokat a gyakorlati akadályokat és lehetőségeket, amelyek meghatározzák a stratégiai célok megvalósítását.

A tanulmány az alábbi módon épül fel. Az első fejezet összegzi a témával foglalkozó hazai és nemzetközi szakirodalom főbb megállapításait. Ezt követően a magyar–afrikai gazdasági adatok kerülnek ismertetésre. A harmadik fejezet bemutatja a módszertant és a válaszadó vállalatok méretbeli és iparági sajátosságait. A negyedik fejezet a kutatási eredményeket tartalmazza a válaszadók afrikai piacra lépés iránti motivációi, jellemző belépési stratégiái, illetve a piacra lépés során tapasztalt kihívásai alapján. Ezt követi a diszkusszió, az eredmények alapján az afrikai piacra lépés sikerét meghatározó tényezők áttekintése. A hatodik rész a válaszadók által meghatározott további támogatási igényeket tekinti át. A tanulmányt az Összefoglalás és következtetések fejezet zárja le, amelyhez a hivatkozások és a Melléklet kapcsolódik.

## 1. Irodalom-összefoglaló

A témáról mind hazai, mind regionális szinten kevés publikáció lelhető fel. Különösen a vállalati tapasztalatokra koncentráló empirikus vizsgálatokból van hiány. Bár a szakirodalom rendszeresen hangsúlyozza az afrikai piacokban rejlő lehetőségeket (Ejalu, 2007; Suha, 2007 és 2011; Lakner, 2012; Tarrósy & Morenth, 2012 és 2013; Tarrósy & Marsai, 2024), eddig nem készült olyan elemzés, amely kifejezetten a magyar reálgazdasági szereplők afrikai tapasztalatait, siker- és kudarctényezőit tárta volna fel. A fejlődő országokkal fennálló gazdasági kapcsolatokban a finanszírozási feltételek is kulcsszerepet játszanak. A szakirodalom szerint a szubszaharai Afrikában tartós megtakarítás-beruházási rés és fejlesztésfinanszírozási hiány figyelhető meg, amely a külső finanszírozási forrásoktól való erős függőséget eredményez (Kiss, 2022, 2023, 2024). Ez a finanszírozási környezet a kisebb tőkeerejű vállalatok, különösen a kkv-k számára további belépési korlát.

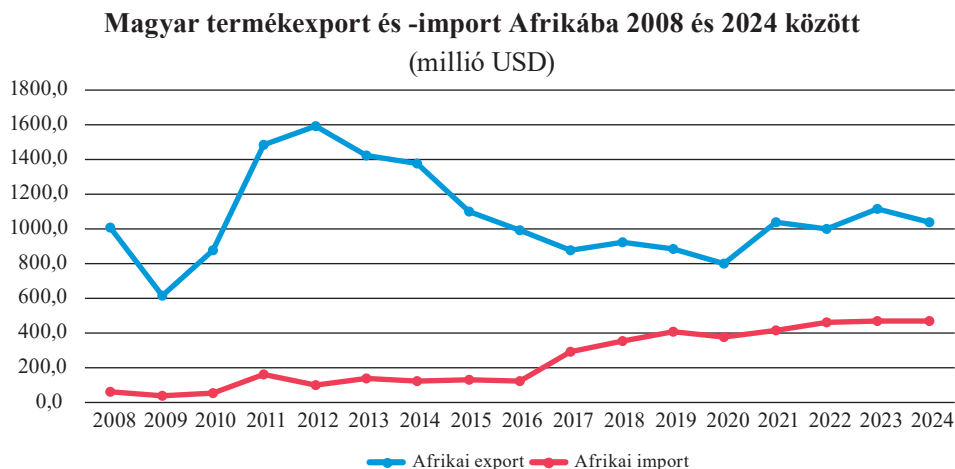
A kontinenssel foglalkozó nemzetközi szakirodalom a hazaihoz hasonló mintázatot mutat. A Közép- és Kelet-Európából kiinduló, Afrikára vonatkozó gazdasági és üzleti elemzések száma még viszonylag korlátozott, de növekvő érdeklődés mutatkozik a kontinens iránt. A legtöbb – e tanulmányhoz hasonló – publikáció Lengyelországban született (Rynarzewski et al., 2016; Rostowska, 2013; Polus, 2016). Ezek az írások a lengyel vállalatok afrikai lehetőségeit és korlátait tekintették át. Kiemelték a kontinens gazdasági potenciálját – az infrastruktúra terén, az energetikai, az információs és kommunikációs technológiai, valamint az agrárszektorban –, ugyanakkor hangsúlyozták az intézményi és strukturális akadályokat (korrupció, bürokrácia és politikai instabilitás). Wąsowska et al. (2024) a lengyel cégek afrikai piacra lépését elemezve bemutatta, hogy sikereik kulcsa az alkalmazkodóképesség, a személyes kapcsolatok és a nem gyarmatosító narratíva. Más tanulmányok (Marinov, 2017; Rudincová, 2019; Chmiel, 2018) regionális szinten vizsgálták a visegrádi négyek (Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia), illetve Bulgária és Románia kapcsolatait Afrikával. Ezek jellemzően alacsony intenzitásúak, ad hoc jellegűek, és hiányzik mögülük a stratégiai koordináció. Közép- és Kelet-Európában kevés átfogó összehasonlító kutatás született arról, miként lehetnek sikeresek a vállalatok Afrikában. A meglévő irodalom inkább esettanulmányokra, gazdaságdiplomáciai hiányosságokra és a vállalati alkalmazkodás mikéntjére koncentrált.

## 2. A magyar–afrikai gazdasági adatok

Az elmúlt másfél évtizedben a magyar külgazdasági stratégia egyik központi eleme az exportpiacok diverzifikálása és egyben az Európai Uniótól való túlzott külkereskedelmi függőség mérséklése volt. Ennek jegyében született meg előbb a globális, majd a keleti és a déli nyitás politikája. Az utóbbi a Közel-Kelet, a Balkán-félsziget és Afrika irányába kívánta erősíteni a gazdasági és diplomáciai kapcsolatokat. A déli nyitás politikáját a magyar kormány 2015-ben hirdette meg a kereskedelmi kapcsolatok bővítése, a befektetési lehetőségek fejlesztése és a politikai együttműködés elmélyítése céljából. A stratégia alap gondolata, hogy Magyarország hosszú távú növekedésének fenntartásához új, dinamikusan fejlődő piacokon való megjelenés szükséges. A kormányzati megközelítés szerint Afrika ebben a vonatkozásban ígéretes célterület: gyorsan növekvő gazdaságai, fiatal népessége és bővülő középosztálya új export- és befektetési lehetőségeket kínál. A külügyminiszter 2015-ben hangsúlyozta, hogy „Magyarország időben lépett abban a globális versenyben,

amely az Afrikával kialakított gazdasági együttműködés vezető pozíciójáért zajlik” (Magyarország Kormánya, 2015). E külpolitikai irány megvalósítása során a kormány számos diplomáciai és gazdasági kezdeményezést indított – üzleti fórumokat, delegációkat, infrastrukturális és oktatási projekteket támogatva –, amelyek célja a magyar cégek piacra jutásának elősegítése volt (Tarrósy & Morenth, 2013).

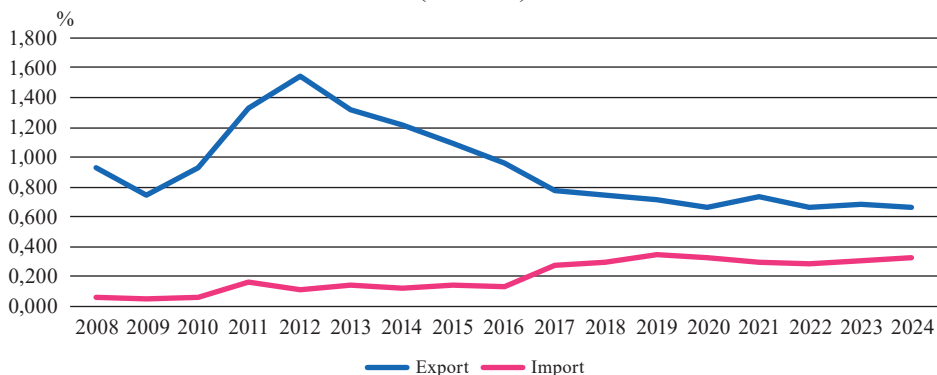
1. ábra



Forrás: Saját számítások a KSH adatai alapján.

2. ábra

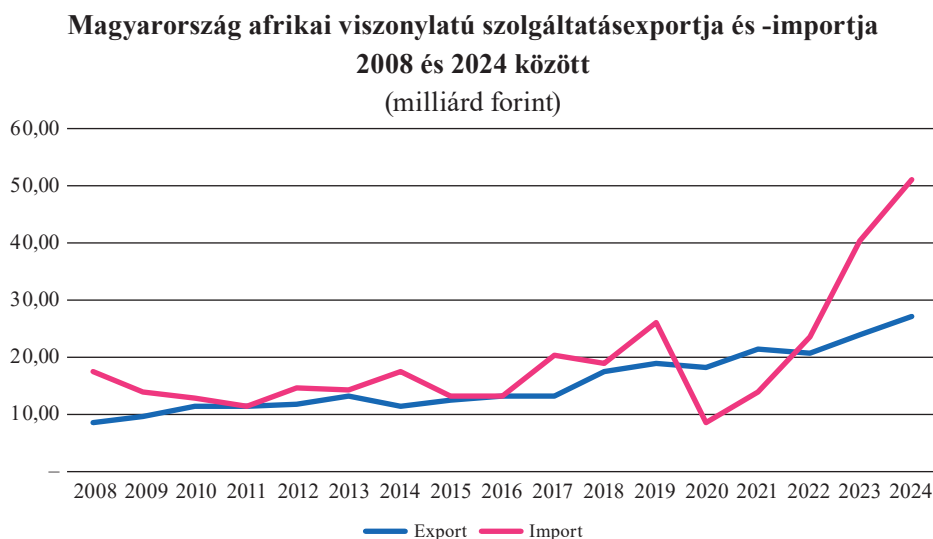
**Afrika részesedése Magyarország termékexportjából és -importjából 2008 és 2024 között**  
(százalék)



Forrás: Saját számítások a KSH adatai alapján.

Az eddigi statisztikai adatok azonban nem mutatnak egyértelmű növekedést a magyar–afrikai külkereskedelmi kapcsolatokban, ami a kutatás egyik kiinduló problémáját jelenti. Ezzel szemben már 2017-ben sor került több, korábban kulcsszerepűnek tekintett kereskedőház bezárására (Baksa, 2017). A külkereskedelmi adatok még markánsabb ellentmondást jeleznek: Magyarország Afrikába irányuló termék-exportja 2012 és 2020 között egyértelmű csökkenő tendenciát mutatott, amelyet követően ugyan mérsékelt növekedés indult meg, azonban 2024-re sem érte el a 2011. évi szintet (1. ábra). Ezzel összhangban Afrika részesedése a teljes magyar exportban folyamatosan csökkent: 2024-ben (0,66 százalék) a 2012-es érték (1,55 százalék) felét sem érte el (2. ábra).

3. ábra



*Forrás:* Saját számítások a KSH adatai alapján.

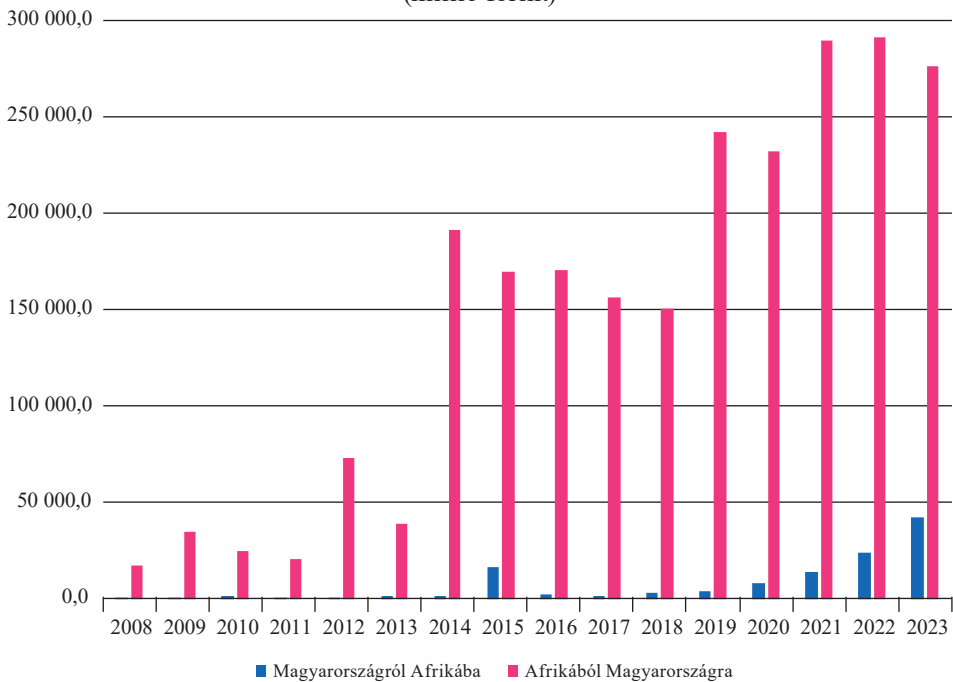
A szolgáltatás-export terén már kedvezőbb a kép, mivel 2017 és 2024 között több mint a duplájára nőtt az Afrikába irányuló magyar szolgáltatáskivitel (3. ábra). Ugyanebben az időszakban szintén növekedtek a közvetlen tőkebefektetések, bár az afrikaiak által Magyarországon végrehajtott befektetések aránya messze meghaladja a magyar adatokat (4. ábra).<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Az MNB adatbázisában számos esetben nem nyilvános az adott évre és/vagy országra vonatkozó összeg, helyette a „c”, azaz confidential (bizalmas) jelzés szerepel. Így nem alkotható teljes kép az Afrikába irányuló magyar működőtőke-kivitelről.

Magyarország Afrikával folytatott kereskedelmének földrajzi szerkezete nagyfokú koncentrátságot mutat. Mind az export, mind az import terén a Dél-afrikai Köztársaság, valamint az észak-afrikai országok a legfontosabb partnerek. Az első tíz partnerországra jut továbbá a teljes áru- és szolgáltatáskereskedelem túlnyomó része: az áruexport 91 százaléka, az áruimport 94 százaléka, a szolgáltatásexport 83 százaléka, a szolgáltatásimport 92 százaléka.

4. ábra

**A Magyarország és Afrika közötti közvetlen befektetések állománya  
2008 és 2023 között  
(millió forint)**



Forrás: Saját számítások az MNB adatai alapján.

### 3. Módszertan és mintavétel

A jelen tanulmányt megalapozó kutatás arra kereste a választ, hogy magyar vállalkozások mitől lesznek sikeresek vagy sikertelenek az afrikai piacra lépés terén. Ehhez egyrészt össze kellett gyűjteni azokat a magyar vállalkozásokat és szakértőket, amelyek, illetve akik rendelkeznek afrikai tapasztalatokkal és nyitottak a kutatásban való részvételre. Másrészt megfelelő kérdőívet kellett összeállítani, amely lefedi a témához tartozó és esetlegesen kapcsolódó aspektusokat. Összesen 28 vállalkozással, egy afrikai tapasztalatokkal rendelkező exportszakértővel és öt Afrikában tevékenykedő vagy korábban ott dolgozó külgazdasági szakdiplomátával<sup>2</sup> készült interjú. A vállalatokra vonatkozó kérdéssor 15, a szakdiplomátákra vonatkozó hét tételből állt. Alább a válaszadók az interjúk időrendjének megfelelően sorszámozva jelennek meg kétféle módon: vagy a mondat rendes részeként „1. válaszadó, 2. válaszadó” formában, vagy pedig az adott információt, állítást követően referenciaként zárójelben, mint V1, V2 és így tovább.

A potenciális válaszadó cégek összegyűjtése internetes kereséssel, a szerző korábbi tapasztalatain és az egyes válaszadók ajánlásán (hólabdamódszer) alapult. Az internetes keresés korábbi Afrika-tematikus rendezvények nyilvános résztvevői és előadói listái (Budapest Afrika Fórum, Afrikaexpó Budapest, Magyar–Afrika Hét), a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) Afrika-tagozatának taglistája és releváns újságcikkek alapján térképezte fel a témát. Így összességében 94 vállalatból álló kezdeti lista állt össze. A honlapok és elérhetőségek vizsgálata után kiderült, hogy számos cég, megközelítőleg 20 százalék, már nem létezik, inaktív vagy irreleváns. A mintában maradt cégekkel a kapcsolatfelvétel e-mailen és telefonon történt, ha szükséges volt, többszöri utánkövetéssel, emlékeztetők küldésével, visszahívásokkal. A szakdiplomátákkal személyes ismeretség, nyilvánosan elérhető e-mail-cím alapján, illetve a Külgazdasági és Külügyminisztérium (KKM) Afrika szakosztályának segítségével történt a kapcsolatfelvétel.

A mintavétel során alkalmazott hólabdamódszer és az intézményi, illetve internetes vállalati listákra épülő megkeresés elsősorban a látható, hálózatokban jelen lévő és jelenleg is működő vállalatok elérését tette lehetővé, ami potenciális túlélési torzításhoz vezethet. Ennek megfelelően az eredmények nem a teljes magyar válla-

<sup>2</sup> A szakdiplomáták kiválasztása, elérhetősége olyan szempontból kimondottan szerencsésnek bizonyult, hogy mind nyelvi-kulturális értelemben (angol, francia, portugál nyelvterületek), mind regionális vetületben majdnem teljes mértékben sikerült lefedni az afrikai kontinenst (Észak-, Nyugat-, Közép- és Dél-Afrika).

lati populációra, hanem elsősorban az afrikai piacra belépni próbáló és erről talán a részleges siker vagy további motiváltság miatt nyilatkozni kívánó vállalatok tapasztalataira vonatkoznak. A teljesen kudarcot vallott, illetve a piacról már kivonult cégek tanulságai a kutatásban csak kis részben származnak ezektől a vállalkozásoktól, javarészt inkább közvetetten, más vállalatok és szakdiplomatak beszámolóí révén jelennek meg.

Az interjúk kisebb része személyesen vagy telefonon, nagyobb része online zajlott le (Microsoft Teams). Az interjú megkezdése előtt a válaszadók tájékoztatást kaptak a kutatás céljáról, a válaszadás önkéntességéről és a válaszadásért cserébe történő pénzügyi kompenzáció kizárásáról. A válaszadóknak nyilatkozniuk kellett, hogy őket személy szerint vagy az általuk képviselt vállalkozásokat a kutatás alapján megjelent tanulmány megnevezheti-e, illetve az interjú hangrögzítését engedélyezik-e. A válaszadók listáját és tevékenységi körét a melléklet tartalmazza. A kérdésekre adott válaszok már az interjú közben vagy esetenként annak visszahallgatásával kerültek lejegyzésre. Ezután az interjúfelvételeket a szerző törölte. A jegyzetek összegzése, tematikus csoportosítása és elemzése részben mesterséges intelligencia (ChatGPT) segítségével történt, amit a szerző a jegyzetekkel összevetve szükség esetén javított, kiegészített, illetve módosított.

*1. táblázat*

**A vállalati válaszadói minta főbb jellemzői**

| Iparág                       | Válaszadók száma | Működési idő (év, min.–max.) | Létszám (fő, min.–max.) | Árbevétel (millió forint, min.–max.) |
|------------------------------|------------------|------------------------------|-------------------------|--------------------------------------|
| Mezőgazdaság, élelmiszeripar | 10               | 17–83                        | 5–500                   | 65–48 750                            |
| Informatika                  | 5                | 10–30                        | 6–60                    | 225–3000                             |
| Egészségipar                 | 3                | 20–33                        | 30–350                  | 1200–8200                            |
| Vízgazdálkodás               | 2                | 20–170                       | 60–200                  | 1500–15 600                          |
| Energiaipar                  | 2                | 25–26                        | 30–325                  | 2000–5000                            |
| Biztonsági nyomdai termékek  | 1                | 100                          | 455                     | 20 000                               |
| Fémfeldolgozás, gázipar      | 1                | 36                           | 400                     | 8000                                 |
| Kutatás-fejlesztés           | 1                | 35                           | 300                     | 2750                                 |

| Iparág                       | Válaszadók száma | Működési idő (év, min.–max.) | Létszám (fő, min.–max.) | Árbevétel (millió forint, min.–max.) |
|------------------------------|------------------|------------------------------|-------------------------|--------------------------------------|
| Repülőgépgyártás, fejlesztés | 1                | 10                           | 80                      | 325                                  |
| Üzleti tanácsadás            | 1                | 17                           | 4                       | 60                                   |

*Forrás:* A mintán alapuló összeállítás.

A válaszadó vállalatok iparági megoszlása heterogén, ugyanakkor néhány domináns szektor kiemelhető. A legnagyobb csoportot a mezőgazdaság és élelmiszeripar alkotja (10 vállalat), ahol jelentős különbségek figyelhetők meg a működési idő (17–83 év), a létszám (5–500 fő) és az árbevétel (65–48 750 millió forint) terén. Az informatikai szektor (5 vállalat) homogénebb, jellemzően kisebb és közepes méretű cégek túlsúlyával. Az egészségipar (3 vállalat), a vízgazdálkodás és az energiaipar (2-2 vállalat) közepes méretű cégeket foglal magába. Az egyes, egyetlen válaszadóval képviselt iparágak mérete eltérő. Az 1. táblázat összegzi a válaszadói minta főbb jellemzőit.

## 4. Kutatási eredmények

Ez a fejezet a magyar vállalatok afrikai piacra lépésének tapasztalatait mutatja be, a döntéshozatali motivációktól kezdve a konkrét stratégiákon és kihívásokon át egészen a siker feltételeiig. Az első alfejezet (*Motivációk*) azt vizsgálja, mi ösztönzi a magyar cégeket az afrikai piacra való belépésben. A *Belépési stratégiák* című rész bemutatja, hogy a vállalatok többnyire óvatos, alacsony kockázatú piacra lépési módokat – például exportot, helyi disztribútorokat vagy állami közvetítést – választanak.

### 4.1. Motivációk

A válaszadó magyar vállalatok afrikai piacra lépésének motivációi sokrétűek, és jól tükrözik a gazdasági racionalitás, a geopolitikai nyitás, valamint a vállalati és egyéni ambíciók együttes hatását. Az interjúk alapján a döntéseket elsősorban piaci telítettség, gazdasági diverzifikáció, technológiai relevancia, kockázatvállalási hajlandóság és személyes elkötelezettség formálta.

Több válaszadó is kiemelte, hogy az európai és a fejlett piacok telítődése volt az egyik legfontosabb ösztönző tényező. A 3. válaszadó például úgy fogalmazott, hogy az „EU-s piacok telítettsége miatt kellett új irányokat keresni, és Afrikában gyengébb volt a verseny egy fiatal, kevés referenciával rendelkező cég” számára. A 28. válaszadó is arra mutatott rá, hogy „az európai piac már nagyon telített”, míg a 33. válaszadó szerint „a többi piacon telítődés van – az európain és az amerikaiin sokkal nehezebb boldogulni. A jövő Afrikában van.” Ez a piaci kényszer tehát a legtöbb esetben stratégiai nyitásként jelent meg, az új területen a magyar cégek új növekedési lehetőséget és kevésbé versengő környezetet kerestek.

A földrajzi és gazdasági diverzifikáció is központi motiváció volt. Többen hangsúlyozták, hogy a vállalatuk nem csupán rövid távú exportcélokat követett, hanem hosszabb távon is törekedett a kockázatok megosztására. A 7. válaszadó „földrajzilag diverzebb jelenléte” kívánt kiépíteni, miután korábbi közel-keleti projektjei (Törökország, Jordánia) után „Marokkó és Egyiptom erős árbevétel-növekedést tett lehetővé”, és ezt a lendületet kívánták fenntartani az afrikai kontinensen is.

Ezzel párhuzamosan több cég tudatosan reagált a magyar külpolitikai irányváltásra, különösen a déli nyitás stratégiájára. A 2. válaszadó szerint a vízipari szektor kiemelt szerepet kapott ebben a politikában. Vállalata „a déli nyitás jegyében a víziparban szerzett tapasztalatokra” építve kezdte meg afrikai terjeszkedését. A KKM közvetett támogatása is előmozdította a piacra lépést, miként azt a 10. válaszadó jelezte: „Hová tudunk kapcsolatot építeni? A Külügyminisztérium sokat segített.” Ez arra utal, hogy az állami diplomácia és gazdaságfejlesztési politika ösztönző környezetet teremtett a cégek számára, különösen a mezőgazdaságban, a vízgazdálkodásban és a technológiai ágazatokban.

A motivációk között hangsúlyos szerepet kapott a technológiaexport és a szakmai relevancia. Több válaszadó kiemelte, hogy a magyar mérnöki tudás és technológiai innováció „versenyképes áron” jeleníthető meg Afrikában, ahol „nagy kereslet” mutatkozik a modern megoldások iránt. (V8) A 6. válaszadó ezt kiegészítve arról beszélt, hogy cégük „nem telített piacon különleges technológiafejlesztést” tudott megvalósítani a helyi termények feldolgozására. Ezzel összhangban nyilatkozott a 7. válaszadó is: „Afrika jelentős potenciált jelent különösen azokban az országokban, ahol nincs helyi fejlett vetőmagipar, ezért a zöldségtermesztésben felvevő piacok, nem kibocsátók.” Más esetekben a termékek helyi adaptálhatósága és adekvát-sága volt a kulcsfontosságú. A 10. válaszadó szerint „a termék nagyon adekvát a helyi piacra, legnagyobb hozzáadott értéket tud adni”.

A gazdasági racionalitás mellett az érzelmi és személyes tényezők is szerepet játszottak. Az 1. válaszadó a „szocialista múltban kialakított kapcsolatok visszaépítését” említette motivációként, míg a 24. válaszadó „tulajdonosi elköteleződést és személyes érdeklődést” nevezett meg fő mozgatórugóként, még akkor is, ha a projekt „nem komoly mennyiségben, de sok fáradtsággal” járt. A személyes elköteleződés mellett a kalandvágy és szakmai kihívás keresése is megjelent: a 3. válaszadó szerint a vállalat „kalandvágyból és kockázatvállalási hajlandóságából” lépett be a kontinensre, ahol a kevés versenytárs „nagyobb mozgásteret” biztosított számukra.

Egyes vállalatok esetében az üzleti környezet vonzereje képezte a legfontosabb motivációt. A 7. válaszadó például Kenyát „jó piacnak” nevezte, ahol a „fizetőképes kereslet”, a „többszöri vetés és aratás lehetősége”, valamint az „olcsóbb élőlátás” kedvező feltételeket teremtett. A 22. válaszadó egyszerűen „üzleti potenciált” említett, míg a 32. válaszadó szerint az afrikai piacok „alacsony fejlettségi szintjük” miatt „nagyobb esélyt adnak a hazai innovációs eredmények értékesítésére”, mert „gyengébb a verseny, de a nagyhatalmi jelenlét miatt nem könnyű érvényesülni”.

A motivációk mögött gyakran identitás- és presztízstényezők is meghúzódtak. A 17. válaszadó szerint: „Az EU-ban lábtörlőnek néznek. Még az arabok is több tiszteletet adnak.” Ez a kijelentés arra utal, hogy a magyar cégek egy része méltányosabb üzleti környezetet érzékel Afrikában, ahol kisebb országként nagyobb megbecsülést tapasztalnak. További gyakorlati szempont a logisztikai és időzónaelőny: több válaszadó kiemelte, hogy Afrika külkereskedelmi szempontból családbarát, nincs nagy időeltolódás, ami megkönnyíti a napi kommunikációt az európai központokkal.

#### *4.2. Belépési stratégiák*

A legtöbb magyar vállalat az afrikai piacra direkt exporttal vagy helyi disztribútorokon keresztül lépett be. Ez a stratégia lehetővé teszi a kockázatmentesebb jelenlétet, mivel a cégek így elkerülik a jelentős tőkebefektetést és a jogi-adminisztratív terheket. Több válaszadó is hangsúlyozta, hogy „magyarként kint lenni és közvetlenül eladni nehéz” (V4), ezért a helyi viszonteladók és ügynökök bevonása elengedhetetlen. Ezek a disztribútorok gyakran már más európai cégekkel is kapcsolatban állnak, és a magyar exportőrök képzéssel és műszaki támogatással segítik őket (V4).

A disztribútorok megtalálása többnyire szakmai rendezvényeken, vállalatközi (B2B) találkozók, kiállítások vagy a külgazdasági attasék (KGA) segítségével történik. A cégek tapasztalatai és a válaszadók szubjektív becslése szerint a legtöbb

partnerkapcsolat 2-3 év alatt épül ki, és akár 3-4 millió forintos partnerkeresési és bizalomépítési befektetést igényel (utazások, üzletfelek fogadása, vásárokon való részvétel), mire az első üzlet ténylegesen elindul, de volt olyan válaszadó is, aki 10 millió forintra becsülte azt az összeget, amelyet a tényleges üzletkötésig *elégettek*. A kapcsolatok kialakításában a digitális jelenlét is növekvő szerepet játszik. Egy vállalat például YouTube-csatornáját használja aktív kapcsolatépítésre, amelyen keresztül több érdeklődő afrikai partner is megkereste őt (V23).

Számos sikeres piacra lépés mögött állami vagy diplomáciai közvetítés állt. Az afrikai magyar nagykövetségek, a KGA-k és a HEPA (Hungarian Export Promotion Agency – Magyar Exportfejlesztési Ügynökség) rendezvényei kulcsszerepet játszottak az első kapcsolatfelvételekben. Egy válaszadó például elmondta, hogy „külügyminisztériumi ajánlásra kezdtünk üzletelni Kenyában”, ahol később egy dél-afrikai partner segítségével sikerült tovább bővíteni a jelenlétet (V5).

Más vállalatok afrikai piacra lépését jelentős mértékben segítette elő a kormányközi megállapodásokhoz vagy kötött segélyhitelekhez történő kapcsolódás. Az egyik interjúalany például a kenyai piacra történő belépést említette: „A kenyai indulásban sokat segített egy kormányközi megállapodás, kötött segélyhitel, amelynek eredményeként 2023-ban tendert nyertünk.” (V18) Ruandában a vállalatok a kenyai nagykövetségen keresztül és a ruandai KGA segítségével tudtak részt venni projekteken (V10, V18). Egyiptomban a projektek indulását kormányzati felkérés tette lehetővé (V5). Ezek az esetek jól érzékeltetik, hogy az állami és nemzetközi háttér, valamint a hivatalos csatornákon történő támogatás kulcsfontosságú lehet a magyar cégek afrikai piacra lépése során.

Az ilyen típusú projektek jellemzően felső szintű tárgyalásokat, helyszíni prezentációkat és konzorciális együttműködések foglalnak magukban. A KGA-k segítséget nyújtanak piaci információk begyűjtésében, tényellenőrzésben és a helyi igények feltérképezésében. Ahogy ezt a 6. válaszadó is kiemelte: „A KGA-n keresztüli fact-checking Nigériában jó tapasztalat volt.”

Több vállalat kísérletezett vegyesvállalat (*joint-venture* – JV) létrehozásával, de ezek a próbálkozások ritkán hoztak tartós eredményt. A legsikeresebb példák közé tartozik egy ghánai partnerrel való együttműködés, ahol „a ghánai cég tulajdonosának erős hitelképessége volt, így az EXIM-en keresztül tudtak vevőhitel-finanszírozást intézni.” (V2)

Más országokban – például Nigériában vagy Kenyában – a vegyesvállalatok jogi, pénzügyi vagy bizalmi okokból elakadtak. Egy válaszadó így fogalmazta meg

a tanulságot: „Azt szoktam javasolni, hogy kezdjék direkt exporttal, a második lépés legyen a joint-venture. A partner helyi ismerete a legfontosabb.” (V33)

A leányvállalat-alapítás sem igazán jellemző. Ahogy a 4. válaszadó fogalmazott, „a leányvállalat nem jött be”. Ennek oka a magas működési költség, a bizonytalan jogi környezet, valamint a fizetési garanciák hiánya volt. Ugyanakkor bizonyos ágazatokban – például az agráriumban és az egészségiparban – egyes cégek licencmegállapodásokat és operációs szerződéseket alkalmaznak, ahol a helyi partner a végtermék egy részét helyben állítja elő („premix – Coca-Cola-modell”, V28).

### 5. Diszkusszió: kihívások, sikertényezők és támogatási igények

Ez a rész a kutatás legfontosabb eredményeit értékeli. A vállalati és diplomáciai tapasztalatok alapján az afrikai piacra való belépés öt, egymással szorosan összefüggő területen ragadható meg: humán erőforrás és menedzsment; kultúra, kommunikáció és bizalomépítés; finanszírozás, versenyképesség, kockázatvállalás; intézményi környezet és biztonság; illetve logisztika, technológia és infrastruktúra. Ezek együttesen határozzák meg a cégek sikerét vagy sikertelenségét, és egyben kirajzolják a szükséges támogatáspolitikai beavatkozások területeit is. Ezeket a tényezőket a 2. táblázat foglalja össze.

2. táblázat

#### Kihívások, sikertényezők és támogatási igények az afrikai piacra lépéshez

| Témakör                        | Kihívások   | Sikerfeltételek   | Támogatási igények   |
|--------------------------------|---|---|--|
| Humán erőforrás és menedzsment | Kevés munkavállaló vállalja a hosszú afrikai kiküldetést<br>Technológiai tudás átadása nehézkes, helyi tudás hiánya<br>Bizalom- és kompetenciaszakadék<br>Képviseltek hiánya, rövid ott-tartózkodások | Hosszú távú személyes jelenlét<br>Vezetői elköteleződés és rendszeres kiutazások<br>Helyi kapacitásépítés | HR- és szakmai képzések<br>Tapasztalatmegosztás a már kint lévő cégektől |

| Témakör  | Kihívások   | Sikerfeltételek  | Támogatási igények  |
|--|---|--|---|
| Kultúra, kommunikáció és bizalom-építés          | Hosszú sales-ciklusok<br>Kulturális távolság, eltérő kommunikációs stílus<br>Bizalmatlanság, félreértések<br>Francia/portugál nyelvtudás hiánya<br>Nehezen érthető akcentusok<br>Kommunikációs félreértések | Kulturális érzékenység<br>Helyi normákhoz való adaptáció<br>Kapcsolatépítésre fordított idő és személyes jelenlét<br>Nyelvi felkészültség<br>Közvetítő partnerek | Kulturális felkészítő programok<br>Vallási, társadalmi, tárgyalási normák oktatása<br>Nyelvi képzések (EN/FR/PT)  |
| Finanszírozás, versenyképesség, kockázatvállalás | Szabad tőke hiánya<br>Alacsony kockázatvállalás<br>Árfolyam- és devizakockázat<br>Gyenge fizetési fegyelem  | Rugalmas pénzügyi modellek<br>Ár-érték arány erősítése<br>Stratégiai hosszú távú gondolkodás   | Exportfinanszírozás fejlesztése (EXIM)<br>Kötött segélyhitelek, fejlesztési források<br>Nemzetközi fejlesztési programokhoz, intézményekhez csatlakozás         |
| Intézményi környezet és biztonság                | Informális döntéshozatal<br>Korrupció és átláthatatlanság<br>Bizonytalan politikai háttér<br>Túlzott bürokrácia<br>Politikai instabilitás<br>Utazási hajlandóság csökken a biztonsági félelmek miatt        | Megbízható helyi partner<br>Hosszú távú kapcsolati háló kiépítése<br>Lokális kockázatkezelési ismeretek<br>Fokozatos piacra lépés                                | Diplomáciai kapcsolatok erősítése<br>Kormányzati jelenlét növelése helyszínen<br>Állami diplomáciai és biztonsági háttér támogatása                             |
| Logisztika, technológia, infrastruktúra          | Lassú és bizonytalan logisztikai folyamatok<br>Infrastrukturális hiányosságok<br>Technológiai kompatibilitási gondok<br>Szervezési nehézségek   | Gyors szerviz- és pótalkatrész-ellátás<br>Adaptált technológiai megoldások és terméktesztelés  | „Magyar mintakonténer” vagy közös logisztikai platform<br>Klaszteres kiviteli rendszerek<br>Termékek helyi tesztelésének, regisztrációjának pénzügyi támogatása |

Forrás: A szerző munkája.

### 5.1. Humán erőforrás és menedzsment

A vállalatok többsége szerint az egyik legnagyobb akadályt a megfelelő szakemberek toborzása, illetve azok hosszabb távú afrikai kiküldése alkotja. Az egyik válaszadó szerint „nehezen találnak arra embert, hogy Afrikában tartósan kívül él-

jen”. (V1) Ez nem csupán a nyelvi és a szakmai, hanem a pszichológiai és a kulturális alkalmazkodás nehézségét is tükrözi. A humán korlátok a technológiatranszfert is akadályozzák. Egy másik vállalat tapasztalata szerint: „A mi technológiánk kint (Ghánában) ismeretlen volt eddig. Ezért nagyon nehéz volt a kezelőszemélyzet be-tanítása. Több hazai külső szakértőt is be kellett vonnunk. Az üzemeltetést ma is magyar kolléga irányítja odakint.” (V2) Ez jól mutatja, hogy az átadott technológia fenntartható működtetéséhez a helyi tudásépítés elengedhetetlen, ám ennek feltételei gyakran hiányoznak. Több válaszadó számolt be arról is, hogy a menedzsment és a helyi munkaerő közötti bizalmi, kompetencia- és kommunikációs szakadék számottevő szervezeti nehézségeket okoz. A 2. válaszadó például azt emelte ki, hogy nemcsak a kapcsolatépítésben, hanem már a tényleges közös munka során is az első egy-másfél év „csak azzal telt, hogy összeszokjon a csapat: szakmailag, kulturálisan, emberileg”. Egy másik interjúalany szerint: „Ha képzetesebb vagy okosabb embert foglalkoztat az ember, az veszélyes is lehet üzletileg. Ha meg nem, akkor annak mindent a szájába kell rágni. Nehéz őket kézben tartani.” (V24) A korlátozott emberi jelenlét további következménye a személyes képviselők hiánya. „Magyar céges jelenlétnek nincs mindig képviselője, HR-kapacitása, mert ennek túl nagy a költségvonzata.” (V30) A hiányos helyi menedzsmentkapacitás tehát nemcsak operatív, hanem stratégiai akadály is. Ezt egy másik interjúalany tömören így összegzi: „Nem vagyunk kint elég hosszú ideig.” (V18) A humán tényezők hiánya tehát az afrikai piacokon való sikeres jelenlét egyik legkritikusabb korlátja.

A siker kulcsa ezért a válaszadók szerint a hosszú távú személyes jelenlét, a rendszeres kiutazás és a helyi kapacitásépítés. A cégek ehhez HR- és szakmai képzéseket, valamint strukturált tapasztalatmegosztási fórumokat tartanak szükségesnek. A válaszadók között erős konszenzus volt abban, hogy a piaci ismeretek, a képzés és a tudásátadás hiánya komoly akadály. Többen javasolták, hogy jöjjön létre átfogó oktatási és tájékoztatósi program a HEPA, az EXIM és a KKM együttműködésével, amely segíti a cégeket a piacra lépés előkészítésében, az adózási és jogi szabályok megértésében, valamint a piacutatás megvalósításában (V3, V10, V16, V32).

## *5.2. Kultúra, kommunikáció és bizalomépítés*

A kulturális eltérésekből fakadó bizalmatlanság és kommunikációs nehézségek szinte minden interjúban visszaköszöttek. Több válaszadó is hangsúlyozta, hogy az üzleti folyamatok időigénye, a tárgyalási dinamika és a döntéshozatal tempója lényegesen eltér az európai gyakorlattól. Ahogy egy válaszadó megfogalmazta: „Jóval

hosszabb a sales-ciklus, mint itthon. Afrikában 1-1,5 év legalább. Az tehát jelentős kihívás, hogy hogyan tartsam fenn a vevő motivációját.” (V4) A bizalom kiépítése és a kulturális távolság leküzdése azonban hosszú folyamat, amelyhez nem elég a formális szerződéses viszony. Egy válaszadó érzékletesen fogalmazott: „Fehér ember fehérrel tud együtt dolgozni. Ezt egy kontinenssel arrébb csak évek munkájával lehet elérni.” (V9) E tapasztalat a kulturális közvetítés és a társadalmi beágyazódás fontosságát emeli ki, amelyet nem lehet gyorsan pótolni. A kulturális különbségekhez gyakran biztonsági és pszichológiai félelmek is társulnak. A 17. válaszadó például így fogalmazott: „Kedvesek voltak, de azt éreztem, hogy pénzt láttak bennem... Más a mentalitásuk, másképp üzletelnek. De nem biztos, hogy rossz, ahogy ők állnak hozzá.” Ezekon felül több válaszadó szerint a nyelvi sokféleség nemcsak a tárgyalásokat, hanem a mindennapi munkát is megnehezíti. „A francia nyelv nagy kihívás” (V17) – jegyezte meg egyikük, míg mások az afrikai angol akcentus okozta megértési nehézségekre utaltak (V26). A portugál nyelvterületeken a helyzet tovább bonyolódik: „A portugál nyelvi korlát, helyben gyér az angol.” (V32) A kommunikáció azonban nem csupán nyelvi, hanem kulturális probléma is: a magyar cégek gyakran direkt európai stílusban tárgyalnak, amely az afrikai kontextusban udvariatlanságnak vagy türelmetlenségnek hathat. Ahogy a 19. válaszadó kifejezte: „Amíg a Balkánon a *direkt kommunikáció* jellemző, addig Afrikában a *rétegzett kommunikáció*<sup>3</sup> a célravezető.” (V19) Ez a kulturális finomhangoltság az üzleti kapcsolatok hosszabb kifizetési idejét és a személyes bizalom szerepét hangsúlyozza.

A siker feltételeként a cégek a kulturális érzékenységet, a helyi normákhoz való tudatos adaptációt, a kapcsolatépítésre fordított időt és a nyelvi felkészültséget nevezték meg. A piacismeret fontosságát szinte minden interjúalany hangsúlyozta. A válaszok szerint a magyar cégek gyakran alábecsülik a helyi környezet komplexitását, és emiatt már a kezdeti fázisban hibás döntéseket hoznak. „A legtöbben azt hiszik, hogy Afrikában minden olcsó és egyszerű – pedig ez pont fordítva van.” (V16) A piacismeret azonban nem pusztán az árak, szabályozások vagy fogyasztói szokások megértését jelenti, hanem a társadalmi normák, az üzleti kultúra és a döntéshozatali mechanizmusok alapos feltérképezését is. Egy másik válaszadó szerint „a piacra lépés előtt érdemes legalább fél évet rászanni a terepfelmérésre, kapcsolatépítésre és partnerellenőrzésre”. (V27) Emellett a vezetői elkötelezettség és a személyes jelenlét a legtöbb esetben döntő tényezőnek bizonyult. Az interjúalanyok szerint a türelmes, hosszú távra építő szemlélet elengedhetetlen: „Ha az első évben nem látod a pénzt, az

<sup>3</sup> *Layered communication.*

nem azt jelenti, hogy rosszul csinálod – csak azt, hogy Afrikában vagy.” (V14) Ez a mentalitásbeli alkalmazkodás a kontinens üzleti környezetében a siker egyik legfontosabb feltétele. E tapasztalatok arra utalnak, hogy a helyi jelenlét és a személyes kapcsolatok az afrikai piacokon sokkal nagyobb súllyal bírnak, mint más régiókban. Az afrikai üzleti gyakorlat jóval informálisabb és személyesebb, mint az európai: a partnerek számára a kapcsolat emberi minősége gyakran fontosabb, mint a szerződés jogi részletei, és a vezetői szintű részvétel a bizalomépítés legfontosabb eszköze. „A vezetői szándék a döntő. Hogy hajlandó-e a magyar cégvezető repülőre ülni és kimenni, akár többször is.” (V19) Emellett „nagyra értékelik, ha nem nagy mellénnyel adjuk elő magunkat, hanem mutatjuk, hogy nekünk kell alkalmazkodni”. (V18) A kulturális félreértések azonban számottevő kockázatot hordoznak. „Meg tudnak sértődni magyar üzletemberek olyan arcátlanok tűnő áránlatokon, amelyek csak a helyi bazárkultúrából jönnek.” (V29) Érdekes módon azonban a magyar cégek megítélése nem minden esetben hátrányos. Egy válaszadó szerint: „Fehér az arcunk, az már jó – a kínaiakat már nem szeretik.” (V22) A semleges, nem gyarmattartó történelmi háttér tehát egyes piacokon előny is lehet. Ennek hangsúlyozása szintén hozzájárulhat a sikerhez, ahogy ezt lengyel cégek tapasztalatai is igazolják (Wąsowska et al., 2024). A felsővezetői személyes bizalomépítés ezen aspektusai kimondottan fontosak ebben a régióban. „Ázsiában az egyéni felelősségvállalás nem jellemző, nehezebben döntenek, mert a teljes céges vezetést össze kell hívni. Ezzel szemben Afrikában a vezető mer dönteni, ezért egy megállapodás erősebb, mint Ázsiában.” (V10)

A vállalatok jelentős igényt jeleztek kulturális tréningekre, valamint vallási, társadalmi és tárgyalási normákat bemutató felkészítésre. „Például a halállal kapcsolatos témák. Mit illik és mit nem? Hogyan mutassuk ki a tiszteletünket?” (V4) Mások a helyi szokások és viselkedési minták megértését emelték ki: „Megesik, hogy meghívja az egész családját az üzleti vacsorára, és te fizetheted a cechet. Azt hiszed, hogy pofátlan, pedig ez csak helyi szokás.” (V9) E példák jól mutatják, hogy a kulturális felkészítés nem csupán udvariassági kérdés, hanem az üzleti siker alapfeltétele is. Többen javasolták, hogy a már kint dolgozó magyar szakemberek tapasztalatait gyűjtsék össze és rendszerezék<sup>4</sup> (V9), és a vállalkozásoknak kínált képzési programok részét képezze az üzleti kultúra és tárgyalási stílus megismertetése is (V10, V17). Emellett több válaszadó is fontosnak tartotta a nyelvi képzések támogatását, különösen az angol, a francia és a portugál nyelv ismeretét, amely az afrikai üzleti környezetben elengedhetetlen (V32).

<sup>4</sup> Részben ez a jelen tanulmány célja is.

5.3. *Finanszírozás, versenyképesség, kockázatvállalás*

A pénzügyi háttér hiánya az afrikai piacra lépés egyik leglényegesebb korlátja. A válaszadók többsége a „szabad tőke hiányát” és az „alacsony kockázatvállalási hajlandóságot” nevezte meg elsődleges akadályként (V1). Ez azt jelzi, hogy a magyar vállalatok finanszírozási struktúrája nem alkalmas hosszú távú, magas kockázatú piacok kiszolgálására. A devizakitettség és az árfolyam-ingadozás szintén súlyos probléma. „Az árfolyamkockázat jelentős kihívás. A vevői oldalon kellene tudni ezt kezelni, de ez (Afrika) nem egy szofisztikált piac. Ezért a magyar eladónak kell megoldást találni.” (V23) Ez azért is fontos tényező, mert Afrika más piacokkal szemben kevésbé tőkeerős, „a fizetőképesség épphogy a finanszírozhatóság határán mozog”. (V2) Hasonlóan fogalmazott egy másik válaszadó: más piacokkal szemben Afrikában „teljesen mindegy, hogy mi a termék, először az árról kell beszélni. Van-e rá pénz, vagy sem.” (V4) Ehhez kapcsolódóan „nehezebb bejutni Afrikába, mint például Délkelet-Ázsiába, valószínűleg a fizetőképesség miatt”, továbbá „Fekete-Afrikában nagyon komoly az ázsiai konkurencia, a politikai-gazdasági függőség Kínától. Ez begyűri minden iparágba.” (V15) „Az afrikai piacoknál a legkényesebb a pénzügyi garancia kérdése.” (V15)

A fizetési fegyelem hiánya további bizonytalanságot okoz: „Leszállítják a terméket, és a partner nem fizet.” (V30) Az ilyen tapasztalatok a magyar vállalatok körében gyakran tartós bizalmatlansághoz és a piacról való kivonuláshoz vezetnek. Például a 6. válaszadó megjegyezte, hogy több magyar vállalkozás IP-cím alapján eleve letiltja az afrikai érdeklődőket. Emellett az afrikai partnerek sok esetben előfinanszírozást vagy halasztott fizetést igényelnek, amelynek a tőkeszegény kis- és középvállalatok nehezen tudnak eleget tenni. „Ha nincs pénzed elindulni, akkor felejtsd el.” (V33) Az állami finanszírozási eszközök, mint az EXIM vagy a HEPA programjai, ugyan fontos segítséget nyújtanak, de a válaszadók szerint ezek sokszor túl lassan reagálnak a piaci igényekre: „Az állami támogatás jó, de túl bürokratikus és lassú. Mire reagál, addigra a piac már elment.” (V15)

Sikeres működéshez a válaszadók szerint rugalmasabb pénzügyi modellek, jobb ár-érték pozicionálás és ezek biztosításával hosszú távú, kockázatvállaló stratégiai szemlélet szükséges. A termék-versenyképesség a siker egyik alapfeltétele, azonban a magyar vállalatok számára az afrikai piacokon nem az árverseny, hanem az ár-érték arány és a megbízhatóság az előny legfőbb forrása. „A sikerünk részben termékspecifikus, mert egy globális értelemben oligopol piacon mozgunk... És ebben mi jók vagyunk.” (V1) A kutatás több interjúalánya szerint a hosszú távú piaci

siker kulcsa az, hogy a vállalatok ne csupán versenyképes árat, hanem valódi hozzáadott értéket is kínáljanak. „A fő kérdés az, hogy mi az a plusz, amitől sajátossá válik a termék.” (V28) A kitarítás és a kockázatvállalás mértéke a hosszú távú siker szempontjából döntő. Több interjúalany kiemelte, hogy az afrikai piacokon a gyors eredmény elvárása szinte mindig kudarchoz vezet. „Afrikában az idő fogalma más: ami nálunk fél év, az ott két év.” (V13) Azok a vállalatok maradnak fenn nagyobb eséllyel, amelyek képesek hosszabb távon gondolkodni, fokozatosan építkezni és a kezdeti veszteségeket stratégiai befektetésként kezelni. „Sok embernek ez (az afrikai piaci körülmények) nem komfortos: ezért verhető a konkurencia kockázatvállalással, kalandvággyal.” (V22) Az afrikai piacnak sok cég neki se áll... messze van.” (V28) Ez jelzi a földrajzi és pszichológiai távolságot, de egyúttal a verseny alacsonyabb szintjét is. A válaszadók egy része szerint Afrikában ezért könnyebb „specializálódni, egyedül lenni vagy first-comernek<sup>5</sup> lenni egy üzletágban.” (V24) Bár „az afrikai piacon való szerepvállalás a legnehezebb” (V25), a bizonyos szektorokban és niche-területeken tapasztalható gyengébb verseny előny lehet a hosszú távra tervező vállalatok, azon belül a kkv-k számára.

A támogatási igények között kiemelten jelent meg az exportfinanszírozási struktúra módosítása, a kötött segélyhitelek hatékonyabb használata, valamint a nemzetközi fejlesztési pénzüzetetekhez való csatlakozás. Mindez stabilabb finanszírozási hátteret teremthetne. Többen javasolták, hogy a magyar exporthitel-konstrukciókat a nemzetközi versenytársak gyakorlatához kellene igazítani, jellemzően 2-3 százalékos kamatláb mellett (V1). A finanszírozási források bővítését és az EXIM szerepének megerősítését többen hangsúlyozták. Egy válaszadó például kiemelte: „Az EXIM szerepe fontos a faktorálás terén, azaz nem kell a vevőnek egyből kifizetni minket, hanem az EXIM-nek kell majd fizetnie egy éven belül.” (V23) Mások szerint a kisvállalatok jelenleg nehezen férnek hozzá az EXIM-forrásokhoz (V9). A konstrukciók „nem afrikai piacra szabottak”. (V31) A válaszadók szerint a magyar kormányzatnak követnie kellene a nyugati országok gyakorlatát, ahol a cégek „fejlesztési támogatásokkal mennek együtt Afrikába” és „kötött segélyhitelek” révén tudják előmozdítani exportjukat (V15). Többen jelezték, hogy Magyarország jelenleg nem tagja regionális nemzetközi fejlesztési bankoknak (African Development Bank, Asian Development Bank). A hozzájuk csatlakozás „minden szektornak nagy segítség lenne”. (V26)

<sup>5</sup> Magyarul: első, elsőként érkező.

#### 5.4. Intézményi környezet és biztonság

Az afrikai piacokon tapasztalható korrupció és az intézményi átláthatatlanság a piacra lépés és a tartós üzleti jelenlét gátja. Több interjúalany hangsúlyozta, hogy a formális eljárások mögött gyakran informális döntési mechanizmusok húzódnak meg: „Hiába beszéltem releváns vezetővel, kollégával, azt éreztem, mintha meg sem hallgatnának rendesen. Végül azok a cégek kapták a megbízást, amelyek magas szinten kapcsolódtak a döntéshozókhoz.” (V12) A politikai bizonytalanság és a hatalmi váltások kiszámíthatatlansága további kockázati tényező. „Teljesen más a megközelítés, publickal nem érdemes nagyon együttműködni, mert bizonytalan, meddig lesznek hatalmon.” (V18) A döntéshozatali átláthatatlanságot egy másik válaszadó így írta le: „A kapcsolatok nem tiszták, és nem átláthatók a viszonyok az üzlet, a bürokrácia és a kormányzat összefonódásában.” (V24) A túlzott bürokrácia és a szabályozási nehézségek szintén gyakran visszatérő panaszok. „A túlbürokrácia és túlszabályozás költséges és időigényes. A termékregisztráció nem transzparens.” (V31) Egy másik interjúalany összegzése szerint „úgy tűnik, mintha nem akarnák, hogy ezek a (külföldi – *a szerző*) cégek idejőjjenek.” (V33) Mindez arra utal, hogy a formális intézményi környezet sok esetben inkább akadályozza, mintsem támogatja a külföldi, különösen kis- és középvállalkozások belépését. A politikai instabilitás és a személyes biztonság szintén meghatározó kockázati tényező. Több projekt megghiúsulása is a politikai környezet változékonyságára vezethető vissza: „Egy projekt megghiúsult a politikai instabilitás miatt.” (V8) A személyes biztonság pedig sok esetben a döntéshozók utazási hajlandóságát is korlátozza: „Nem mertem elmenni a biztonsági tényezők miatt.” (V17)

E területen a siker feltétele a lokális kockázatkezelési ismeret, a megbízható helyi partner, az évek alatt felépített személyes kapcsolati háló és a fokozatos piacra lépés. A helyi partnerek szerepe különösen hangsúlyos az afrikai üzleti környezetben. A legtöbb magyar vállalat nem rendelkezik közvetlen piaci jelenléttel, ezért a helyi közvetítők, disztribútorok és tanácsadók képezik az elsődleges kapcsolódási pontot a piac felé. „Kell valaki helyben, aki érti a rendszert, ismeri az embereket és el tudja magyarázni, hogy mi miért történik.” (V6) A partnerkapcsolatok ugyanakkor kettős természetűek: ha a bizalom és a kommunikáció hiányzik, a kapcsolat gyorsan kiüresedhet: „Ha nem találkozol velük rendszeresen, egyszerűen elfelejtnek.” (V9) Többben kiemelték a politikai kapcsolatok jelentőségét is: „Politikai kapcsolatok keltenek permanensen – ez megkerülhetetlen.” (V11)

A cégek erősebb diplomáciai jelenlétet és biztonságpolitikai háttértámogatást tartanak szükségesnek. Több válaszadó szerint az afrikai piacra lépéshez elengedhetetlen az állami szintű politikai hátszél és a diplomáciai jelenlét. A magyar cégeknek „be kell épülniük a helyi politikába – állam, NGO, EU”. (V11) „Vissza kellene találni a nagy nemzetközi segélyszervezetekhez.” (V18) A piaci jelenlét és a politikai kapcsolatépítés összefügg egymással: „Egy-egy adott országba Magyarországnak be kellene dolgoznia magát. Egy közepes vagy kis cég ezt nem tudja összehozni egyedül.” (V24) Ezekon túlmenően többen szorgalmazták a kormányzati garanciaprogramokat, szövetségi elköteleződést, vagy a nemzetközi állat- és növény-egészségügyi egyezményekben való állami belépést, mert politikai támogatás nélkül a cégek nehezen tudnak tartós kapcsolatokat kiépíteni (V20, V28, V31). Egy válaszadó azt is kiemelte, hogy „nem ártana, ha egy picit jobb színben tűnnénk fel a világpolitikában”, mivel az afrikai partnerek sokszor bizalmatlanok Magyarországgal szemben (V18). Mások tapasztalata szerint „Magyarország nem számít jó ajánlólevélnek” (V22), ami tovább nyomatékosítja a nemzeti imázs és a diplomáciai kapcsolatok fejlesztésének szükségességét. „Ha azt nézném, hogy Magyarországról mi jelenik meg a nemzetközi sajtóban, én se fektetnék be itthon. De nemcsak a CNN-t kell nézni.” (V23)

### *5.5. Logisztika, technológia és infrastruktúra*

A fizikai szállítás, a technológiai kompatibilitás és az infrastruktúrális hiányosságok szintén jelentős akadályok a magyar cégek számára. „A logisztika jelentős kihívás: a gépeket eljuttatni nehézkes.” (V32) Egy másik válaszadó a fent már tárgyalt korrupció és a logisztikai nehézségek kapcsolatát így érzékeltette: „Sok esetben tapasztaltam, hogy érdemes lenne az olajozása a rendszernek, máskülönben a hagyományos menetrend meg tud hosszabbodni.” (V7) A helyi infrastruktúra sajátos használatát a 20. válaszadó példája illusztrálja: „A helyiek másra használják az infrastruktúrát, eszközöket (például az aggregátorról töltik a mobiltelefont).” Ez a megfigyelés jól mutatja, hogy a technológiai rendszerek sokszor nem a tervezett módon működnek, és a helyi felhasználási szokásokhoz való adaptáció elengedhetetlen.

A sikeres cégek jellemzően gyors szervizhátteret és a helyi környezethez igazított technológiai megoldásokat kínálnak: „Meg kell győzni a vevőt, hogy a folyamatos támogatással kifizetődőbb a mi szolgáltatásunk. Ha kell, 24 órán belül pótalkatrészt küldünk.” (V23) Az ilyen típusú szolgáltatásalapú üzleti modellt segíthet a bizalom erősítésében, de csak megfelelő logisztikai háttérrel valósítható meg. Ezzel kapcsolatban a 23. válaszadó arra is felhívta a figyelmet, hogy „az afrikai vevő nem annyira

szofisztikált, mint egy európai vagy távol-keleti, ezért nagyobb a mi felelőségünk is, hogy olyan technológiát javasoljunk, amely tényleg jó nekik”. Ez a viszony egyfajta „mentorszerepet” feltételez, amely ritkán jellemző a nyugati piacokra.

A fentieknek megfelelően a támogatási igények között kiemelendő a technológiai alkalmazkodás elősegítése, a közös logisztikai platformok, klaszteres exportmegoldások és akár egy „magyar mintakonténer” bevezetése. Mivel az afrikai piac sajátos környezeti és technológiai feltételeket teremt, a magyar vállalatoknak helyspecifikus fejlesztésekhez és tesztelési projektekhez kellene támogatást kapniuk. Egy élelmiszer-feldolgozó technológiával foglalkozó válaszadó szerint „például kaktuszfüggőre vagy kesudióra itthon nem lehet a gépet kifejleszteni – ezért piacspezifikus technológia kifejlesztésében támogatásra lenne szükség”. (V6) Mások a helyi infrastruktúráis adottságokra való reagálást hangsúlyozták, például a dízelüzemű berendezések fejlesztését instabil elektromos hálózat esetén. A helyi tesztelés, demonstráció és regisztráció szintén kulcsfontosságú (VA11), miként a „folyamatos fizikai jelenlét” finanszírozása is, amely „a siker kulcsa” lehet (V25). A válaszokban továbbá gyakran megjelent az együttműködés és a kollektív exportstratégia fontossága. A magyar cégek számára különösen előnyös lenne az exportklaszteresedés, amely közös működést, közös konferencia- és kiállítási jelenlétet, valamint a külpiacra lépés és a projekt-előkészítés támogatását tenné lehetővé (V2, V5). Többen javasolták, hogy a magyar állam országfókuszú klasztereket hozzon létre, például 10-15 vállalat együttműködésével egy-egy kiválasztott afrikai országban. „Ki kellene választani 2-3 országot, és arra koncentrálni, az adott országra koncentráló klasztereket létrehozni.” (V24) Ezt a gondolatot erősíti az az elképzelés is, hogy „az afrikai piac elképesztően nagy. Kis kرافttal akkora projektet tudnánk elhozni, amiből mindenkinek jutna bőven.” (V10) A klaszteresedéshez kapcsolódóan több válaszadó konkrét operatív javaslatokat is tett, például a „magyar mintakonténer” koncepcióját, amely lehetőséget adna arra, hogy a magyar termékek közös gyűjtőszállítmányban jelenjenek meg a célpiacokon, referenciát és bemutatkozási lehetőséget teremtve (V28). Ehhez hasonlóan sokan szorgalmazták a kiutazások, kiállítási részvétel és közös standok anyagi támogatását is (V21, V30, V31, V33).

## 6. Összefoglalás és következtetések

Jelen tanulmány célja azoknak a tényezőknek az empirikus feltárása volt, amelyek befolyásolják a magyar vállalatok afrikai piacokon való megjelenésének sikerét vagy kudarcát. Ehhez kapcsolódott a tartós és versenyképes jelenléthez szükséges vállalati, intézményi és szakpolitikai feltételek azonosítása. A kutatás közvetlenül reagált arra az ellentmondásra, amely a magyar külgazdasági stratégiában kiemelt szerepet elfoglalt déli nyitás politikája és a magyar–afrikai gazdasági kapcsolatok mérsékelt, sok esetben stagnáló eredményei között feszül.

A 2025 márciusa és júniusa között végzett kvalitatív vizsgálat 28 magyar vállalat képviselőjével, egy afrikai tapasztalattal rendelkező exportszakértővel, valamint öt Afrikában szolgálatot teljesítő szakdiplomátával készített interjúra épült. Az elemzés a makroszintű stratégiák és statisztikai adatok mögé tekintve a vállalati döntéshozatal, a mindennapi piaci működés és a helyi környezethez való alkalmazkodás szintjén tárta fel az afrikai jelenléte meghatározó tényezőket.

Az eredmények megerősítik, hogy a magyar vállalatok afrikai piacra lépését elsősorban az európai piacok telítettsége, a növekedési és diverzifikációs kényszer, valamint a déli nyitás politikája ösztönözte. Ezt kiegészítette a technológiaexport lehetősége, a relatíve gyengébb verseny, valamint a vállalatvezetők személyes motivációs rendszere és kapcsolati tőkéje. A piacra lépés jellemzően alacsony kockázatú formákban – közvetlen export, helyi disztribútorokon keresztül történő értékesítés – valósult meg, ezekben az állami intézmények, a külgazdasági attasék és a kormányközi kapcsolatok sok esetben kulcsszerepet játszottak.

A tanulmány egyik legfontosabb megállapítása, hogy a magyar vállalatok afrikai sikerét elsősorban nem technológiai vagy termékoldali tényezők határozzák meg, hanem humán, intézményi és kulturális dimenziók. A megfelelő piacismeret hiánya, a képzett helyi munkaerő és menedzsment megtalálásának nehézségei, a kulturális különbségekből fakadó bizalmi és kommunikációs problémák, valamint a személyes jelenlét hiánya képezi a legnagyobb akadályokat. Ezeket nyomatékosítja a sok finanszírozási korlát, a fizetési bizonytalanság, a korrupció, az átláthatatlan bürokrácia, a gyenge infrastruktúra és a politikai instabilitás. Mindez együtt nagyobb kockázatú környezetet teremt, mint amilyen az európai vagy más fejlődő piacokon jellemző.

Ugyanakkor az afrikai piacok nem kizárólag korlátokat tartalmaznak, hanem hosszú távon egyedi lehetőségeket is kínálnak. A jelentős idő- és munkaráfordítással kiépített személyes üzleti kapcsolatok, a gyorsabb – bár kevésbé formalizált – vezetői döntéshozatal, valamint az egyes szektorokban és technológiai területeken jelent-

kező gyengébb verseny együttese megfelelő felkészültség és alkalmazkodás mellett versenyelőny alapja lehet a magyar vállalatok számára. A siker négy kulcstényező köré rendezhető: piacismeret és felkészültség, rugalmasság és adaptációs képesség, tudatos bizalomépítés és hosszú távú elköteleződés. Ezzel szemben a gyors megtérülés elvárása és az alkalmi jelenlét jellemzően kudarchoz vezet.

A válaszok alapján a magyar vállalatok afrikai piacokon való megjelenését és hosszú távú sikerét több, egymással összefüggő területen szükséges célzott beavatkozásokkal támogatni. A „komplex, integrált támogatási rendszer” nem csupán általános elv, hanem konkrét intézményi eszközökkel operatívva tehető. A pénzügyi és exportfinanszírozási háttér erősítése kulcsfontosságú: az EXIM szerepének megerősítése, Afrika-specifikus hitelkonstrukciók kialakítása, valamint a nemzetközi fejlesztési bankokhoz, például az African Development Bankhoz való csatlakozás közvetlenül a „szabad tőke hiánya” problémájának megoldását segíti. Mindez azért is különösen fontos, mert a szakirodalom szerint a szubszaharai Afrikában tartós finanszírozási rés van, amely a külső tőkeforrások szerepét felértékeli a gazdasági együttműködésekben.

A klaszteresedés és a közös külpiaci fellépés szintén lényeges eleme a támogatási rendszernek. Az országfókuszú klaszterek kialakítása, a közös standok, mintakonténerek alkalmazása és a kiállítási részvétel finanszírozása elősegíti a partnerkeresést, a projektek előkészítését és a piacra jutás akadályainak leküzdését. Ebben a már létező hazai klaszterek (Magyar Vízügyi Klaszter), érdekképviselői szervezetek, kamarák (MKIK, BKIK) szerepe kulcsfontosságú, és a velük való aktív, célorientált együttműködés jelentős hasznokkal járhat. A kulturális és üzleti felkészítés, valamint a nyelvi képzés (angol, francia, portugál) szintén elengedhetetlen, mert a helyi szokások, vallási és társadalmi normák ismerete nélkülözhetetlen a bizalomépítéshez és a helyi feltételekhez történő integrálódáshoz. A gyarmattartói múlttal nem rendelkező országok esetében jelentkező versenyelőny a hitelesen és következetesen képviselt, egyenrangú partnerségen és szolgáltatói szemléleten alapuló együttműködési attitűd. Ennek jegyében érdemes átfogó képzési programokat működtetni a HEPA, az EXIM és a KKM együttműködésével, valamint megszerezni a már Afrikában dolgozó magyar szakemberek tapasztalatait, a külképviseletek bevonásával. Ugyanezek az állami szervezetek támogatást nyújthatnak piacspezifikus technológiák fejlesztésére, helyi tesztelésére, bemutatására, valamint a folyamatos fizikai jelenlét finanszírozására is. Végül a politikai és diplomáciai háttértámogatás erősítése (például kormányzati garanciaprogramok, szövetségi elköteleződés, nem-

zetközi egyezményekhez való hozzáférés) a vállalati hálózatépítés és a hosszú távú piaci jelenlét kulcsfontosságú intézményi feltételei.

A vizsgált vállalatok és célpiacok heterogenitása jelentős mind szektorális, mind regionális szempontból. Ennek megfelelően a tanulmányban azonosított mintázatok, például a bizalomépítés vagy a vezetői döntéshozatal szerepe elsősorban általános tendenciákat jeleznek, amelyek konkrét megjelenése a szektor, az üzleti modell (B2B vagy B2G),<sup>6</sup> illetve az adott regionális-nyelvi környezet függvényében eltérhet. A kutatás eredményeit ezért inkább orientáló jellegű, kvalitatív tapasztalatként értelmezzük, amelyek részletesebb szektorális és regionális bontásban további, célszerűen nagyobb mintára alapuló vizsgálatot igényelnek.

Ennek megfelelően a tanulmányból több jövőbeni kutatási irány is adódik. Indokolt a szektorspecifikus elemzések elmélyítése, különösen az agrárium, az energetika és az információs és kommunikációs technológiák terén, valamint longitudinális vizsgálatok indítása a hosszú távú piaci jelenlét tényezőinek feltárására. Célszerű továbbá összehasonlító kutatásokat végezni a közép- és kelet-európai országok vállalatai afrikai tapasztalatainak feltérképezéséről, különös tekintettel az állami és intézményi támogatások hatékonyságára. A politikai és diplomáciai háttér, valamint a kulturális adaptáció és a helyi partnerkapcsolatok szerepének további elemzése szintén hozzájárulhat a sikermechanizmusok mélyebb megértéséhez. Az olyan tényezők, mint a bizalom vagy az alkalmazkodóképesség önmagukban általános érvényű sikerkritériumok a nemzetközi üzleti kapcsolatokban. Kvalitatív jellegéből következően ez a tanulmány ezek jelentőségét tárta fel, míg a mögöttük álló konkrét döntési pontok és folyamatok – például a partnerkapcsolatok megszakadásához vezető kritikus helyzetek vagy az eltérő piacra lépési modellek különböző kockázati mintázatai – részletesebb, esetalapú folyamatkövetési (process tracing) vizsgálatot igényelnek.

Összességében a tanulmány fő következtetése az, hogy a magyar vállalatok afrikai piacra lépése önmagában nem tekinthető sem irreálisnak, sem eleve kudarcra ítéltnek, azonban csak tudatos felkészülés, hosszú távú elköteleződés és integrált szakpolitikai támogatás mellett lehet sikeres. A tanulmány újdonsága abban áll, hogy a stratégiai célok és makroszintű narratívák mögött a vállalati tapasztalatok szintjén mutatja meg azokat a gyakorlati akadályokat és lehetőségeket, amelyek végső soron meghatározzák a magyar–afrikai gazdasági kapcsolatok alakulását.

<sup>6</sup> B2B: *business-to-business*, azaz vállalatok közötti, B2G: *business-to-government*, azaz az üzleti szféra és a kormányzat közötti kapcsolat.

Hivatkozások

- Baksa, R. (2017). Eddig tartott a déli nyitás: zárnak a kereskedőházak. *24.hu*, 2017. november 28. <https://24.hu/belfold/2017/11/28/eddig-tartott-a-deli-nyitas-zarnak-a-kereskedohazak/>
- Chmiel, J. (2018). *The engagement of Visegrad countries in EU-Africa relations* (Discussion Paper 24/2018). German Institute of Development and Sustainability (IDOS). <https://doi.org/10.23661/dp24.2018>
- Ejalu, W. (2007). Kelet-Afrika és Magyarország: esély egy új partnerkapcsolatra. *Afrika Tanulmányok / Hungarian Journal of African Studies*, 1(3), 27–35. <https://journals.lib.pte.hu/index.php/afrikatanulmanyok/article/view/4710>
- HVG. (2017. november 28.). *Nem jött be a „déli nyitás”, tényleg bezárnak az afrikai és latin-amerikai kereskedőházak*. [https://hvg.hu/gazdasag/20171128\\_Nem\\_jott\\_be\\_a\\_deli\\_nyitas\\_bezarnak\\_az\\_afrikai\\_es\\_latinamerikai\\_kereskedohazak](https://hvg.hu/gazdasag/20171128_Nem_jott_be_a_deli_nyitas_bezarnak_az_afrikai_es_latinamerikai_kereskedohazak)
- Kiss, J. (2022). Who finances whom? The controversial role of external financial resources in Africa. *Afrika Tanulmányok (Hungarian Journal of African Studies)*, 16(1), 38–56. <https://doi.org/10.15170/AT.2022.16.1.3>
- Kiss, J. (2023). Miért finanszírozható nehezen Afrika fejlődése? In *Változó világ*. Akadémiai Kiadó, Budapest. ISBN:9789634548829; 9789634548812 (pp. 143–154).
- Kiss, J. (2024). A nemzetközi fejlesztésfinanszírozás kérdőjelei. *Máltai Tanulmányok*, 6(2), 6–23. <https://doi.org/10.56699/MT.2024.2.1>
- Lakner, Z. (2012). A magyar agrobiznisz lehetőségei Afrikában. *Afrika Tanulmányok / Hungarian Journal of African Studies*, 6(4), 5–24. <https://journals.lib.pte.hu/index.php/afrikatanulmanyok/article/view/4258/3960>
- Magyarország Kormánya (2015). *Magyarország időben lépett a Déli nyitással*. 2015. november 2. <https://2015-2019.kormany.hu/hu/kulgzdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/magyarorszag-idoben-lepett-a-deli-nyitással>
- Marinov, E. (2017). *Bulgaria and Romania Trade with Sub-Saharan Africa: A Comparison*. <https://eprints.nbu.bg/id/eprint/4674/>
- Polus, A. (2016). Polish Sub-Saharan African economic and political relations after 1989. *Politeja – Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego*, 13(42), 93–110. <https://doi.org/10.12797/Politeja.13.2016.42.07>
- Rostowska, M. (2013). *№ 31: Investment in Sub-Saharan Africa: Opportunities for Polish Companies*. <https://www.cceol.com/search/gray-literature-detail?id=845409>
- Rudincova, Z. K. (2019). Sub-Saharan Africa in the Czech Foreign Policy 2017: Approaching Africa as a Partner. In *Czech Foreign Policy in 2017: Analysis* (pp. 204–220). Institute of International Relations. [https://www.researchgate.net/publication/331314705\\_Sub-Saharan\\_Africa\\_in\\_the\\_Czech\\_Foreign\\_Policy\\_2017\\_APPROACHING\\_AFRICA\\_AS\\_A\\_PARTNER](https://www.researchgate.net/publication/331314705_Sub-Saharan_Africa_in_the_Czech_Foreign_Policy_2017_APPROACHING_AFRICA_AS_A_PARTNER)
- Rynarzewski, T., Cieślík, E., & Nawrot, K. (2016). The use of the African continent by Polish entrepreneurs: selected aspects of mutual cooperation on the example of regions of West and East Africa. In T. Rynarzewski & M. Szymczak (Eds.), *Changes and Challenges in the Modern World Economy: Recent Advances in Research on International Economics & Business*. Poznań University of Economics and Business. <https://wydawnictwo.ue.poznan.pl/book.html?isbn=978-83-7417-918-8>
- Suha, Gy. (2007). Lehetőség és esély: a magyar–szubszaharai gazdasági együttműködés. *Afrika Tanulmányok / Hungarian Journal of African Studies*, 1(2), 7–11. <https://journals.lib.pte.hu/index.php/afrikatanulmanyok/article/view/4720/4505>
- Suha, Gy. (2011). Nemzetközi fejlesztés – hogyan tovább? *Polgári Szemle*, 7(2). [http://www.gambia.hu/download/press/Polgari\\_Szemle\\_Nemzetkozi\\_fejlesztes\\_20110407.pdf](http://www.gambia.hu/download/press/Polgari_Szemle_Nemzetkozi_fejlesztes_20110407.pdf)

- Tarrósy, I., & Marsai, V. (2024). Szubszaharai Afrika és az új világrend: Perspektívák, kihívások és feladatok. In *Átalakuló világrend – Az unipoláris pillanat vége?* (pp. 281–303). Ludovika Egyetemi Kiadó. [https://doi.org/10.36250/01222\\_12](https://doi.org/10.36250/01222_12)
- Tarrósy, I., & Morenth, P. (2012). *Strategic Recommendations for Hungary's Prospective African Development Strategy – A policy paper. Tradecraft Review*, 24–54. [https://www.researchgate.net/profile/Istvan-Tarrosy/publication/268434651\\_Strategic\\_Recommendations\\_for\\_Hungary's\\_Prospective\\_African\\_Development\\_Strategy\\_-\\_a\\_Policy\\_Paper/links/54b8f2a20cf269d8cbf7270c/Strategic-Recommendations-for-Hungarys-Prospective-African-Development-Strategy-a-Policy-Paper.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Istvan-Tarrosy/publication/268434651_Strategic_Recommendations_for_Hungary's_Prospective_African_Development_Strategy_-_a_Policy_Paper/links/54b8f2a20cf269d8cbf7270c/Strategic-Recommendations-for-Hungarys-Prospective-African-Development-Strategy-a-Policy-Paper.pdf)
- Tarrósy, I., & Morenth, P. (2013). Global Opening for Hungary – New Beginning for Hungarian African Policy? *African Studies Quarterly*, 14(1–2), 77–96. <http://www.africa.ufl.edu/asq/v14/v14i1-2a5.pdf>
- Wąsowska, A., Oblój, K., & Kopiński, D. (2024). Motives, challenges, and strategies of CEE companies in (very) distant markets: The case of Polish firms in Sub-Saharan Africa. *JEEMS – Journal of East European Management Studies*, 29(4), 723–737. <https://doi.org/10.5771/0949-6181-2024-4-723>

**A válaszadók listája és tevékenységi köre**

| A válaszadó megnevezése            | Tevékenységi területe                                       |
|------------------------------------|---|
| AAM Zrt.                           | Informatikai tanácsadás és szolgáltatás                     |
| ACPM IT Zrt.                       | Informatikai tanácsadás és szolgáltatás                     |
| Agrofeed Kft.                      | Állattakarmány-gyártás                                      |
| Anonim válaszadó                   | Exportszakértő  |
| Anonim válaszadó                   | Élelmiszeripari gépgyártás                                  |
| Anonim válaszadó                   | Élőállat-kereskedelem                                       |
| Anonim válaszadó                   | Állategészségügy  |
| Anonim válaszadó                   | Mezőgazdasági gépek forgalmazása                            |
| Anonim válaszadó                   | Informatikai szolgáltatások, szoftverfejlesztés             |
| Anonim válaszadó                   | Mezőgazdasági technológiagyártás                            |
| Anonim válaszadó                   | Élelmiszeripari gépgyártás                                  |
| Anonim válaszadó                   | Biztonsági nyomtatás, nyomdaipar                            |
| Anonim válaszadó                   | Mezőgazdasági technológiák és agrárinputgyártás             |
| Anonim válaszadó                   | Üzleti tanácsadás   |
| Anonim válaszadó                   | Zöltségfélék fajtainnovációja és nemesítése; vetőmaggyártás |
| Bábolna TETRA Kft.                 | Baromfitenyésztés   |
| Bay Zoltán A.K.K.N. Kft.           | Kutatás, innováció  |
| Care All Kft. / Itiner             | Informatika, szoftver- és rendszerszolgáltatás              |
| Carinex Kft.                       | Védelmi és biztonságipar, kiberbiztonság                    |
| Celitron Medical Technologies Kft. | Hulladékkezelés, környezettechnológia                       |
| Control - X Medical Kft.           | Orvostechnikai gyártás                                      |
| Greentech Hungary Kft.             | Megújuló energia, napelemrendszer-tervezés és -kivitelezés  |
| LogSol Kft.                        | Energiaellátó rendszerek, aggregátorok gyártása             |
| Magnus Aircraft Zrt.               | Légjármű- és repülőgépgyártás                               |
| Pureco Kft.                        | Víztisztítás, vízgazdálkodási technológiák                  |
| RÉV Group Holding Zrt.             | Ipari gyártás, kereskedelem                                 |

|                              |                                      |
|------------------------------|--------------------------------------|
| A válaszadó megnevezése      | Tevékenységi területe                |
| Sanatmetal Kft.              | Orvostechнікаieszköz-gyártás         |
| Szakdiplomata 1              | Észak-Afrika                         |
| Szakdiplomata 2              | Frankofón- és Észak-Afrika           |
| Szakdiplomata 3              | Közép-Afrika                         |
| Szakdiplomata 4              | Nyugat-Afrika                        |
| Szakdiplomata 5              | Dél-Afrika                           |
| VIKUV Vízkutató és Fűró Zrt. | Vízfűrás, vízkutatás                 |
| Vitafort Agro Ázsia Zrt.     | Agrár- és élelmiszeripari fejlesztés |

# ÚJ KÖNYVEK

## **Kánon, tudomány és intézményi hatalom: a közgazdasági Nobel-émlékdíj képe a *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024***

című kötetben

FERTŐ IMRE\*

*A recenzió a Temesi József szerkesztésében megjelent Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024 című kötetet elemzi. A könyvet nem pusztán díjazotti portrégyűjteményként, hanem a közgazdaságtan intézményesen megerősített önképének dokumentumaként olvassa. Az elemzés három kérdésre összpontosít: a Nobel-émlékdíj kánonképző szerepére, a 2005–2024-es díjaktól kirajzolódó módszertani és tematikus áttrendeződésre, valamint a díj társadalmi szerkezetére, különös tekintettel az intézményi centrumokra és a hálózati reprodukcióra. A recenzió amellet érvel, hogy a kötet legnagyobb erénye a magyar nyelvű tudományközvetítés, a világos szerkesztés és a díjazottak munkásságához vezető megbízható belépési pont biztosítása. Korlátja ugyanakkor, hogy erősen igazodik a Nobel által kijelölt kánonhoz, és kevésbé vállalkozik annak kritikai újrendezésére. A kötet így jelentős és sikeres vállalkozás, amely hozzáférhetővé teszi a Nobel által kanonizált közgazdasági tudást.*

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: A11, A14, B20, B31, D72, I23.

*Kulcsszavak:* közgazdasági Nobel-émlékdíj; tudományos kánonképzés; közgazdaságtan története; tudományszociológia; intézményi reprodukció; módszertani for-  
dulat.

\* Fertő Imre főigazgató, ELTE Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, egyetemi tanár, Budapesti Corvinus Egyetem, Fenntartható Fejlődés Intézet. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3742-5964> E-mail: [ferto.imre@krtk.elte.hu](mailto:ferto.imre@krtk.elte.hu)

A kézirat 2026. április 7-én érkezett a *Külgazdaság* szerkesztőségébe.

<https://doi.org/10.47630/KULG.2026.70.3-4.103>

**Abstract**

**Canon, Science, and Institutional Power: The Image of the Nobel Memorial Prize in Economics in the Volume *Economic Nobel Laureates, 2005–2024***

IMRE FERTŐ

The review analyses the book *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024 (Economic Nobel Laureates, 2005–2024)*, edited by József Temesi. It reads the volume not merely as a collection of laureate portraits, but as a document of the institutionally reinforced self-image of economics. The analysis focuses on three issues: the canon-forming role of the Nobel Memorial Prize, the methodological and thematic reconfiguration reflected in the 2005–2024 awards, and the social structure of the prize, with particular attention to institutional centres and network reproduction. The review argues that the volume's greatest strengths lie in its contribution to the communication of scholarship in Hungarian, its clear structure, and the reliable point of entry it offers into the work of the laureates. At the same time, its main limitation is that it adheres closely to the canon defined by the Nobel Prize and is less inclined to critically rearrange or challenge that canon. The volume is therefore a significant and successful undertaking that makes the Nobel-canonized body of economic knowledge accessible to Hungarian readers.

Journal of Economic Literature (JEL) codes: A11, A14, B20, B31, D72, I23.

*Keywords:* Nobel Memorial Prize in Economic Sciences; scientific canon formation; history of economics; sociology of science; institutional reproduction; methodological shift.

---

**Bevezetés**

A *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024* a Bekker Zsuzsa szerkesztésében 2005-ben megjelent kötet folytatásaként a közgazdasági Nobel-émlékdíj újabb húsz évének díjazottjait mutatja be magyar nyelven. A tanulmányban a pontosság kedvéért a „közgazdasági Nobel-émlékdíj” megnevezést használom, ugyanakkor – ahol a szövegkörnyezet ezt egyértelművé teszi – stílárís okból röviden „Nobel-díjként” is hivatkozom rá. A vállalkozás jelentősége önmagában is nyilvánvaló: a kötet 41 díjazott munkásságát rendezi egymás mellé rövid, egységes szerkezetű tanulmányokban, olyan formában, amely egyszerre lehet hasznos a szűkebb szakmai közönség és

a tájékozódni kívánó olvasó számára. A könyv nem a Nobel-emlékdíj történetének átfogó feldolgozására vállalkozik, hanem megbízható eligazítást kíván nyújtani az egyes életművekhez.

E recenzió célja nem a kötet fejezetről fejezetre történő ismertetése. Inkább azt vizsgálja, milyen összkép rajzolódik ki a portrék együtteséből. Milyen közgazdasági tudásformák kerülnek előtérbe? Milyen kutatói szerepek és módszertani preferenciák válnak hangsúlyossá? És milyen diszciplináris önkép tükröződik a 2005 és 2024 közötti díjazásokból? A kérdés tehát nem pusztán az, mennyire informatív a kötet, hanem az is, mennyiben képes érzékeltetni azt a tudományos világot, amelyet a Nobel-emlékdíj az elmúlt két évtizedben kanonizált.

Ebben az összefüggésben a kötet jelentősége túlmutat önmagán. A Nobel-emlékdíj ugyanis nem semleges tükör: nem a közgazdaságtan teljes sokféleségét jeleníti meg, hanem annak szelektált, presztízs által megerősített változatát. A recenzió téje ezért kettős. Egyrészt értékelni kell, milyen tudományközvetítő munkát végez a kötet. Másrészt azt is meg kell vizsgálni, milyen közgazdaságtankép bontakozik ki abból a kánonból, amelyet a Nobel-emlékdíj láthatóvá tesz.

### **A kötet mint tudományközvetítő vállalkozás**

A kötet elsődleges erénye nem abban áll, hogy új elméleti keretet ad a közgazdasági Nobel-emlékdíj történetéhez. Érdeme inkább az, hogy a 2005 utáni díjazottak pályaképeit jól szerkesztett, áttekinthető és magyar nyelven is használható formában teszi hozzáférhetővé. A szerkesztői koncepció tudatosan követi a korábbi kötet mintáját: rövid tanulmányok, egységes felépítés, időrendi elrendezés, valamint a díjazottak életútjára, fő eredményeire és tudományos hatására összpontosító bemutatás jellemzi. A könyv ebből következően nem teljességre törekszik, hanem tájékozási pontot kínál. Ez a vállalás műfajilag indokolt és szakmailag is meggyőző.

A kötet használhatósága éppen ebből a mértéktartásból fakad. A Nobel-díjasokról sok információ hozzáférhető, de ezek többnyire szétszórtak, eltérő mélységűek, és ritkán alkotnak összefüggő képet. A könyv ezzel szemben válogat, sűrít és kontextusba helyez. Nem helyettesíti az eredeti művek olvasását, de megbízható belépést kínál hozzájuk. Oktatási segédanyagként, tájékozdó olvasásra vagy első eligazításként egyaránt jól használható.

A portréforma ugyanakkor magában hordozza a korlátait is. Az egyes tanulmányok jól bevezetik az olvasót a díjazottak munkásságába, de kevés teret hagynak

annak feltárására, milyen nagyobb összefüggések rajzolódnak ki a díjazások egészéből. Ez azonban inkább műfaji adottság, semmint szerkesztői hiányosság. A kötet anyaga sokat megmutat, de a szélesebb összehasonlító értelmezés jelentős részét az olvasónak – illetve a recenzensnek – kell elvégeznie.

### **A Nobel-díj mint kánonképző intézmény**

A közgazdasági Nobel-émlékdíjat félreértjük, ha pusztán kiemelkedő egyéni teljesítmények sorozataként tekintünk rá. A díj ennél többet tesz: kánont épít. Nem csupán azt mondja meg, ki számít fontos közgazdásznak, hanem azt is, mely hozzájárulásokat tekinti a diszciplína maradandónak, taníthatónak és reprezentatívnak. A Nobel-émlékdíj tehát nem a közgazdaságtan teljes történetét tükrözi, hanem annak hivatalossá tett, intézményesen megerősített változatát. Ezt korábban is többen hangsúlyozták: a közgazdasági Nobel-émlékdíj kezdettől fogva nem csupán szakmai díj volt, hanem a közgazdaságtan nyilvános presztízsének egyik legfontosabb hordozója (Chowdhury, 2010; Coats, 1997).

A díj működésének egyik legfontosabb sajátossága az időbeliség. A közgazdaságtanban a nagy művek és a Nobel-díj között rendszerint hosszú idő telik el. A díj ezért többnyire nem a tudományos újdonság pillanatát jutalmazza, hanem a már megszilárdult jelentőséget. A Nobel-díj ebben az értelemben utólagos szentesítés. Nem egyszerűen elismeri a teljesítményt, hanem kijelöli, mi válik a diszciplína hivatalos emlékezetének részévé. Weinberg & Galenson (2019) az életpályák oldaláról mutatják meg ugyanezt: a közgazdasági Nobel-díjasok kreatív csúcspontjai különböző ritmusban követik egymást, és a díjazás gyakran jóval később érkezik, mint a tudományos áttörés. A Nobel-díj ezért kevésbé a jelen, inkább a már megszilárdult múlt díja.

Ehhez társul a Nobel-díj utóhatása. Az idézetségi és a figyelmi vizsgálatok egyaránt azt mutatják, hogy a Nobel-díj nem egyszerűen elismeri a már meglévő jelentőséget, hanem tovább növeli is azt. A díjazás után mérhetően nő a tudományos és nyilvános figyelem, ami megerősíti a díjazottak kanonikus státuszát (Babutsidze & McCabe, 2024; Bjork et al., 2014; Brogaard et al., 2023). A Nobel-díj nemcsak jutalmazza a reputációt, hanem újratermeli is azt.

Innen nézve a kimaradók kérdése nem mellékszál, hanem a díj működésének része. A Nobel-díjazottak köre soha nem azonos a tudományterület teljesítményeinek teljes körével. Mindig maradnak kívül jelentős életművek. Reddy (2018) találóan ír a

díj aurájáról: arról a hajlamról, hogy a Nobel-díj a tudományos nagyság végső mércéjének lássék, miközben valójában szelekciós mechanizmus. A Nobel-díj nemcsak elismer, hanem ki is zár. Határt húz aközött, mi válik hivatalos örökséggé, és mi marad a háttérben.

A közgazdasági Nobel-díj körüli normatív viták különös élességgel mutatják meg, hogy e kitüntetés státusza korántsem tekinthető magától értetődőnek. A The International Economy 2022-es szimpóziumának felütésében Adam Posen nyomán éppen az a kérdés fogalmazódik meg, vajon a díjat nem kellene-e legalább ideiglenesen felfüggeszteni addig, amíg a közgazdaságtan meggyőzőbb szakmai öngazdálkodást nem tud felmutatni. A megszólalók egy része ennél is tovább megy: James K. Galbraith nem pusztán a felfüggesztést, hanem magának a Nobel-díjnak az eltörlését sürgeti; Thomas Mayer szerint a díj hamis módon közelíti a közgazdaságtant a természettudományok presztízséhez; Anders Åslund pedig legalább a díj felfüggesztését, de inkább megszüntetését tartaná indokoltnak. Még a mérsékelt álláspont képviselő Brigitte Granville is úgy véli, hogy az éves díjazás helyett legfeljebb alkalmi, életműjellegű elismerés volna indokolt. Mindez nem azért fontos, mert e kritikák szükségképpen meggyőzőek, hanem azért, mert feltárják: a díj presztízse nem kizárólag a tudományos kiválóság semleges elismeréséből ered, hanem abból is, hogy a közgazdaságtant a nyilvánosság előtt privilegizált, a „valódi” Nobel-kategóriákkal szimbolikusan rokonított tudásformaként jeleníti meg. A díj kritikája ezért nem a kiválóság tagadása, hanem annak belátása, hogy az intézményes elismerés mindig történetileg képződő és hatalmi viszonyok által is strukturált forma (Galbraith et al., 2022).

A *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024* ereje ezen a ponton nem abban áll, hogy önálló Nobel-elméletet adna. Nem ezt teszi. Erénye inkább az, hogy a portrékon keresztül hozzáférhetővé teszi azt a kanonizált tudást, amelynek szelekciós logikáját a recenzensnek kell explicitté tennie. Innen lehet továbblépni ahhoz a kérdéshez, hogy milyen közgazdaságtankép rajzolódik ki ebből a kanonizált világból.

### **Milyen közgazdaságtan képe rajzolódik ki a 2005–2024-es díjából?**

A 2005 és 2024 közötti Nobel-díjából nem a formalizált elemzés visszaszorulása, hanem annak átalakulása rajzolódik ki. A matematikai modellezés, a játékelméleti gondolkodás, az ökonometriai szigor és az oksági azonosítás továbbra is a szakmai elismerés alapfeltételei közé tartoznak. A változás nem ebben áll. Hanem

abban, hogy e módszerek értéke ma egyre kevésbé önmagukban, hanem egyre inkább konkrét intézmények, viselkedések és szakpolitikai problémák elemzésében mutatkozik meg. A Nobel-díj által kiemelt közgazdaságtan egyszerűen marad formalizált és válik alkalmazottabbá.

A formalizmus folytonossága mindenekelőtt abban látható, hogy a díjazottak között továbbra is központi helyet foglalnak el azok a szerzők, akik stratégiai interakciók, ösztönzők, szerződéses viszonyok, piacok és szabályrendszerek szigorúan formalizált elemzésével járultak hozzá a diszciplínához. A játékelmélet, a mechanizmustervezés, a szerződéselmélet vagy az árveréselmélet nem periférikus ágazatokként jelennek meg, hanem a Nobel-díj által elismert közgazdasági tudás magjaként. Ez azért fontos, mert jól mutatja: a diszciplína továbbra is nagy értéket tulajdonít annak, hogy összetett társadalmi és gazdasági viszonyokat absztrakt, belsőleg következetes modellekben tegyen elemezhetővé. A formalizmus tehát nem tűnt el. Inkább elvesztette öncélú jellegét, és egyre gyakrabban intézményi, szervezeti vagy szabályozási kérdésekhez kapcsolódik.

Ez a pont különösen lényeges. A Nobel-díj ma már nem elsősorban a „tiszta elméletet” jutalmazza, hanem azt az elméletet, amelyből intézményi forma, tervezési logika vagy működő szabályrendszer lesz. Az absztrakt modell és a gyakorlati alkalmazás közötti távolság csökkent. Backhouse & Cherrier (2017) ezt az „alkalmazott közgazdász korának” nevezik, és a megfogalmazás találó. Nem arról van szó, hogy az elmélet háttérbe szorult volna, hanem arról, hogy az elméleti szigor új legitimitása egyre inkább abból fakad, képes-e konkrét problémák megoldásához hozzájárulni. A formalizmus folytonossága tehát egyben a formalizmus funkcióváltása is.

A második nagy vonulat az empirikus és oksági fordulat megerősödése. A 2005–2024 közötti díjazások alapján egy olyan közgazdaságtan képe rajzolódik ki, amely kiemelkedő értéket tulajdonít a hiteles oksági azonosításnak, a természetes kísérleteknek, a mikroökonómiai adatok kifinomult elemzésének és az ökonometriai megalapozottságnak. Itt sem egyszerű technikai részletkérdésről van szó. A tudományos tekintély alapjának átrendeződését látjuk. Cole et al. (2020) joggal beszélnek empirikus fordulatról: az elmúlt évtizedekben a közgazdaságtan presztízst mindinkább azok a kutatások határozták meg, amelyek valós társadalmi folyamatokról tudnak megbízható oksági következtetéseket mondani.

Ez a fordulat nem egyszerűen új módszerek megjelenését jelenti, hanem azt is, hogy megváltozik a „jó kutatás” normája. A hangsúly egyre inkább azon van, hogy a közgazdász ne pusztán elegáns modellt alkosson, hanem ellenőrizhető módon mutassa meg, mi miért történik. Az ökonometriai és empirikus eszköztár így nem a

formalizmus alternatívája lett, hanem annak új, megerősített változata. A modell, az adat és az oksági azonosítás ma már ugyanannak az elismerési logikának a részei. A Nobel-díj ezt a logikát nemcsak visszatükrözi, hanem szentesíti is.

A harmadik nagy változás az alkalmazott fordulat. A díjazásokból egyre világosabban kirajzolódik, hogy a Nobel-díj által elismert közgazdaságtan közvetlenebb kapcsolatba kerül konkrét társadalmi problémákkal: fejlődéssel, szegénységgel, klímaváltozással, munkaerőpiaccal, nemi egyenlőtlenségekkel, intézményi fejlődéssel. A közgazdász tekintélye ebben a világban már kevésbé abból ered, hogy átfogó modellt kínál a gazdaság egészére, és inkább abból, hogy meghatározott problémákra formálisan és empirikusan megalapozott választ ad. Ez nem kisebb ambíció, hanem másfajta ambíció.

Ezzel együtt a „jó közgazdász” alakja is megváltozik. A nagy elméletalkotó mellé odalép a problémamegoldó, alkalmazott kutató, aki intézményi részletekkel, mérési kérdésekkel, implementációs problémákkal és konkrét beavatkozásokkal foglalkozik. Backhouse & Cherrier (2017) ezt nem mellékes fejleménynek, hanem korszakos változásnak tekintik. A Nobel-díj alapján nézve ez az állítás meggyőző. A díjazások nemcsak arra utalnak, hogy a közgazdaságtan nem adta fel technikai igényességét, hanem arra is, hogy ezt az igényességet ma már sokkal közvetlenebbül köti társadalmi relevanciához. Ezen a ponton azonban korrekcióra is szükség van. Az alkalmazott és empirikus fordulat könnyen keltheti azt a benyomást, hogy a közgazdaságtan ezzel pluralistábbá is vált. Kvangraven (2020) kritikája éppen ezt a túl gyors következtetést kérdőjelezi meg. A randomista fejlesztési közgazdaságtan kétségkívül megerősítette az oksági bizonyítás és a terepközeli kutatás presztízsét, de közben a figyelmet sokszor a kisebb, könnyebben mérhető beavatkozások felé terelte, miközben a nagyobb strukturális kérdések háttérbe szorultak. Ez nem a fordulat cáfolata, hanem annak korrekciója: az alkalmazott és oksági fordulat önmagában nem garantál módszertani pluralizmust.

A 2005–2024-es Nobel-díjakból kirajzolódó közgazdaságtankép ezért egyszerre mutat folytonosságot és változást. Folytonosságot, mert a matematikai és analitikus szigor továbbra is a diszciplína legitimációs alapja. Változást, mert e szigor ma már többnyire nem önmagáért, hanem empirikus és intézményi hasznosíthatóságán keresztül válik értékké. A Nobel-díj nem a formalizmus végét, hanem annak új alakját szentesíti.

A kötet akkor olvasható a legeredményesebben, ha a díjazottakat nem különálló portréként, hanem egy alkalmazottabbá, de nem kevésbé technikaivá váló főáramú közgazdaságtan reprezentánsaiként látjuk. Ebből a szempontból a könyv erénye nem

az, hogy módszertörténetet ír, hanem az, hogy a portrék egymás mellé rendezésével lehetővé teszi ennek az átrendeződésnek a felismerését.

### **A Nobel-díj társadalmi szerkezete: intézményi centrumok, hálózatok, reprezentáció**

A Nobel-díj nemcsak azt mutatja meg, milyen tudás válik legitim módon elismerhetővé, hanem azt is, milyen társadalmi és intézményi közegekből emelkedik ki ez a tudás. A díjazottak pályái nem magányos zsenik történetei. Erősen koncentrált intézményi világba ágyazódnak: vezető egyetemekhez, doktori iskolákhoz, top folyóiratokhoz, szakmai hálózatokhoz és nagy presztízsű csatornákhöz kapcsolódnak. A Nobel-díj ebben az értelemben nemcsak intellektuális, hanem társadalmi intézmény is.

Korom (2021) ezt „intézményesített utaknak” nevezi. A közgazdasági Nobel-díjhoz vezető karrierök nem véletlenszerűen szerveződnek, hanem meghatározott egyetemi és professzionális környezetekből rajzolódnak ki. A díjazottak rendszerint olyan intézményekhez kötődnek, amelyek egyszerre adnak láthatóságot, publikációs előnyt, doktori képzési erőt és sűrű szakmai kapcsolatokat. A kiválóság nem választható el attól a szerkezettől, amely láthatóvá teszi. Chan et al. (2018) ehhez fontos empirikus kiegészítést adnak: a későbbi Nobel-díjasok már pályájuk korai szakaszában is erősebb teljesítmény- és elismerésmintázatokat mutatnak, mint nem díjazott kortársaik. A Nobel-díjhoz vezető út tehát nem a pálya végén kezdődik, hanem jóval korábban, a reputáció fokozatos felépülésével.

Ez a reputációs felhalmozás nem spontán történik. Intézményi környezetek, doktori iskolák, szakmai kapcsolatok és korai láthatósági előnyök alakítják. A Nobel-díj így nem egyszerűen utólag ismeri fel a kiválóságot, hanem hosszabb, intézményileg strukturált karrierpályák végpontján jelenik meg. A díj ezért nemcsak az érett életművek elismerése, hanem egy korán induló szelekciós folyamat lezárása is. Ez különösen fontos felismerés, mert megmutatja: a Nobel-díj története nem kizárólag kész teljesítmények története, hanem pályáké, amelyek már korán eltérő feltételek között válnak láthatóvá.

A top folyóiratok világa ehhez adja a következő láncszemet. Rossier (2021) azt mutatja ki, hogy a publikációs mezőhöz való hozzáférést nem pusztán a kutatás minősége, hanem a hálózati pozíció és az intézményi háttér is befolyásolja. A top folyóiratok rendszere így nem egyszerűen a legjobb munkák semleges szűrője, hanem

a szakmai láthatóság egyik legfontosabb újraelosztó mechanizmusa. Ha ez igaz a közgazdaságtan mindennapi működésére, akkor aligha meglepő, hogy a Nobel-díjjal elismert életművek is ugyanebből a koncentrált világból kerülnek ki. A Nobel-díj a tudományos hierarchia végpontja: nem független a reputáció és láthatóság hétköznapi mechanizmusaitól, hanem azok felnagyított eredménye.

Az intézményi és publikációs koncentráció mellett a kapcsolati szerkezet legalább ennyire fontos. Tol (2022) hálózatelemzése szerint a Nobel-díjas közgazdászok többsége mentor-tanítvány, társszerzői és intézményi kapcsolatok sűrű hálózatában helyezhető el. Molina et al. (2021) ugyanezt a centralitás oldaláról mutatják meg: a díjazottak között jól azonosíthatók központi figurák és összekötő pozíciók. A hálózat itt nem pusztá kapcsolati előnyt, hanem tudományos szocializációs közeget is jelent: azt a környezetet, amelyben problémák, módszerek, stílusok és szakmai normák öröklődnek tovább. A Nobel-díj története ezért nemcsak nagy egyének, hanem tudományos családfák és újratermelő központok története is.

Tol (2023) ezt a logikát a lehető legtömörebben foglalja össze: a közgazdaságtanban a Nobel részben „Nobelt nemz”. A díjazottak környezete, intézménye, tanítványi és társszerzői hálózata maga is növeli a későbbi Nobel-esélyeket. A Nobel-díj meritokratikusnak mutatkozik, de működésében részben reprodukív intézmény. A teljesítmény számít, de nem légüres térben számít. E felismerés nem gyengíti a díjazottak eredményeit, csak pontosabban mutatja meg, hogyan válik a tudományos teljesítményből intézményesen elismert kiválóság.

A kép azonban nem teljes, ha nem vesszük észre a kizárás szerkezetét is. Stewart (2023) a heterodox közgazdaságtan perspektívájából mutatja meg, hogy a szakma intézményi és kulturális rendje erősen kizáró lehet. A top publikációk, az elismerés és a szakmai tekintély rendszere olyan normákat rögzít, amelyek marginalizálják az alternatív megközelítéseket. Ha a Nobel-díj e rendszer csúcspontja, akkor a heterodox vagy periférikus irányok alulreprezentáltsága nem véletlen, hanem szerkezeti következmény. A reprezentáció kérdése tehát nemcsak földrajzi vagy személyi, hanem episztemológiai probléma is: bizonyos tudásformák eleve könnyebben válnak Nobel-kompatibilissá, mint mások.

A földrajzi dimenzió ezt tovább erősíti. A Nobel-díj története erősen centrumorientált: nemcsak intézményi, hanem földrajzi értelemben is néhány akadémiai központra koncentrálódik. Ez azt jelenti, hogy a diszciplína globális sokfélesége csak korlátozottan jelenik meg a díjazottak körében. A Nobel-díj által kanonizált közgazdaságtan többnyire a legerősebb centrumok nyelvén szólal meg. Más régiók, más intézményi környezetek, más hagyományok jóval kisebb eséllyel válnak a hi-

vatalos kánon részévé. A Nobel-díj ebben az értelemben nemcsak a közgazdaságtan csúcsát, hanem annak egyenlőtlen világát is tükrözi.

A *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024* nem a tudományos mező szociológiáját akarja megírni. Nem is ez a feladata. De anyaga világosan mutatja, hogy a Nobel-díj által elismert közgazdaságtan erősen centrumorientált és intézményileg reprodukált világ. A könyv legérdekesebb olvasata ezért az, amely a portrékat nemcsak életrajzi egységekként, hanem egy hierarchizált tudományos mező reprezentatív csomópontjaiként látja. A Nobel-díj társadalmi szerkezetének felismerése nem relativizálja a díjazottak kiválóságát. Inkább megmutatja, milyen feltételek között válik a tudományos teljesítményből hivatalosan elismert nagyság.

### **Mérleg: mit ad a kötet, és miért nem marad bennünk mégis hiányérzet?**

A *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024* legnagyobb erénye, hogy hiánypótló magyar nyelvű vállalkozásként teszi hozzáférhetővé a közgazdasági Nobel-émlékdíj legutóbbi két évtizedének díjazottjait. Olyan tudományos anyagot közvetít, amely a hazai olvasó számára többnyire idegen nyelven, töredékesen vagy szétszórt forrásokból érhető el. A kötet nem egyszerűen információt közöl, hanem rendez, sűrít és értelmezhető formába hoz egy nemzetközileg nagy presztízsű tudományos kánont.

Ehhez társul a szerkesztés erénye. Az egységes felépítés, a rövid és áttekinthető tanulmányforma, valamint az időrend jól használható könyvet eredményez. Oktatási segédanyagként, tájékozdó olvasásra vagy első belépési pontként egyaránt erős. Nem ígér többet annál, mint amire vállalkozik, és éppen ez teszi megbízhatóvá. A könyv szakmailag megbízható belépési pont.

A kötet korlátai nagyrészt ugyanebből fakadnak. A portréforma világos és olvasható, de szükségképpen széttartóvá is teszi az anyagot. Az egyes tanulmányok jól eligazítanak a díjazottak életművében, ugyanakkor kevesebb teret hagynak annak feltárására, milyen nagyobb mintázatok rajzolódnak ki a díjazások egészéből. A módszertani átrendeződések, az intézményi koncentráció vagy a szakmai reprodukció logikája csak közvetve válik láthatóvá.

A könyv nem alakít ki önálló metanarratívát a 2005–2024 közötti időszakról. Nem fogalmazza meg nyíltan, milyen közgazdaságtankép emelkedik ki ebből a két évtizedből, milyen folytonosságok és törések figyelhetők meg, és hogyan változott a díj által elismert tudás karaktere. Ez részben tudatos szerkesztői döntés, részben műfaji adottság. De hiányérzetet hagy maga után.

Végül a kötet erősen igazodik a Nobel-díj által kijelölt kánonhoz. Ez önmagában nem kifogásolható, hiszen éppen ez a tárgy. De ebből az is következik, hogy kevésbé problematizálja a Nobel-díj szelekciós logikáját, a kimaradók kérdését, a reprezentációs egyenlőtlenségeket vagy az alternatív hagyományok háttérbe szorulását. A könyv inkább közvetítő, mint kritikai munka.

Összességében a *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024* sikeres és fontos vállalkozás. Legnagyobb erénye, hogy hozzáférhetővé teszi a Nobel-díj által kanonizált közgazdasági tudást; legnagyobb korlátja pedig éppen ebből fakad: inkább közvetíti, mintsem kritikailag újrendezi ezt a kánont.

### Hivatkozások

- Babutsidze, Z., & McCabe, M. (2024). *Scientific prizes and post-award attention: Evidence from the Nobel Prize in Economics*. Boston University Questrom School of Business Research Paper, (3534922). SSRN. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3534922>
- Backhouse, R. E., & Cherrier, B. (2017). The age of the applied economist. *History of Political Economy*, 49(Suppl. 1), 1–33. <https://doi.org/10.1215/00182702-4166239>
- Bekker, Zs. (szerk.) (2005). *Közgazdasági Nobel-díjasok 1969–2004*. KJK–KERSZÖV, Budapest.
- Bjork, S., Offer, A., & Söderberg, G. (2014). Time series citation data: The Nobel Prize in economics. *Scientometrics*, 98(1), 185–196. <https://doi.org/10.1007/s11192-013-0989-5>
- Brogaard, J., Engelberg, J. E., Eswar, S. K., & Van Wesep, E. D. (2024). On the causal effect of fame on citations. *Management Science*, 70(10), 7187–7214. <https://doi.org/10.1287/mnsc.2022.00840>
- Chan, H. F., Mixon, F. G., Jr., & Torgler, B. (2018). Relation of early career performance and recognition to the probability of winning the Nobel Prize in economics. *Scientometrics*, 114(3), 1069–1086. <https://doi.org/10.1007/s11192-017-2614-5>
- Chowdury, A. (2012). The Nobel Prize in Economics: A reflection of the first 41 years, 1969-2009. *The Jahangirnagar Journal of Business Studies*, 1–20. [https://www.academia.edu/download/31662425/Nobel\\_Article-Final\\_Draft.pdf](https://www.academia.edu/download/31662425/Nobel_Article-Final_Draft.pdf)
- Coats, A. W. B. (1997). The Nobel Prize in economics. In P. Arestis, G. Palma, & M. Sawyer (Eds.), *Capital controversy, post Keynesian economics and the history of economic thought: Essays in honour of Geoff Harcourt* (pp. 310–322). Routledge.
- Cole, S., Pariente, W., & Sautmann, A. (2020). A revolution in economics? It's just getting started... *World Development*, 127, 104849. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2019.104849>
- Galbraith, J. K., Bhagwati, J., Frankel, J. A., Cutter, W. B., Granville, B., Connolly, B., Chechetti, S.G., Schoenholtz, K.L., Bailly, M.N., Mayer, T., Aslund, A., Hufbauer, G.C. Issing, O., & O'Neill, J. I. M. (2022). Should the Nobel Prize In Economic Sciences Be Put on Hold? *International Economy*, 36(1), 14–23. [http://international-economy.com/TIE\\_W22\\_NobelSymp.pdf](http://international-economy.com/TIE_W22_NobelSymp.pdf)
- Korom, P. (2021). Are there institutionalized pathways to the Nobel prize in economics? In J. Maesse, S., Pühringer, T. Rossier, & P. Benz (Eds.), *Power and influence of economists: Contributions to the social studies of economics* (pp. 209–226). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780367817084-16>
- Kvangraven, I. H. (2020). Nobel rebels in disguise—Assessing the rise and rule of the randomistas. *Review of Political Economy*, 32(3), 305–341. <https://doi.org/10.1080/09538259.2020.1810886>

- Molina, J. A., Iñiguez, D., Ruiz, G., & Tarancón, A. (2021). Leaders among the leaders in economics: A network analysis of the Nobel Prize laureates. *Applied Economics Letters*, 28(7), 584–589. <https://doi.org/10.1080/13504851.2020.1764478>
- Reddy, S. G. (2018). Behind the aura of the Nobel Prize in economics (Review essay). *Development and Change*, 50(1), 224–234. <https://doi.org/10.1111/dech.12463>
- Rossier, T. (2025). The network determinants of publishing in Top five journals: Evidence from the Swiss field of economics professors (1991–2020). In J. Maesse, S. Pühringer, T. Rossier, & P. Benz (Eds.), *The Power of Rankings in Economics and Research Organizations* (pp. 56–77). Routledge.
- Stewart, A. (2023). Academic snobbery and the prospects for heterodox economics. *Journal of Economic Issues*, 57(4), 1142–1161. <https://doi.org/10.1080/00213624.2023.2273134>
- Temesi, J. (Ed.) (2025). *Közgazdasági Nobel-díjasok 2005–2024*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Tol, R. S. J. (2022). Rise of the Kniesians: The professor-student network of Nobel laureates in economics. *The European Journal of the History of Economic Thought*, 29(4), 680–703. <https://doi.org/10.1080/09672567.2022.2074494>
- Tol, R. S. J. (2023). Nobel begets Nobel in economics. *Journal of Informetrics*, 17(4), 101457. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2023.101457>
- Weinberg, B. A., & Galenson, D. W. (2019). Creative careers: The life cycles of Nobel laureates in economics. *De Economist*, 167(3), 221–239. <https://doi.org/10.1007/s10645-019-09339-9>

## Szerzői útmutató

A *Külgazdaság* magyar nyelvű cikkeket publikál nyomtatva és online, illetve angol nyelvűeket közöl online formában.

Kérjük szerzőinket, hogy kézírataikat a következőket szem előtt tartva nyújtsák be.

Folyóiratunkban a tanulmányok átlagos hossza 1 szerzői ív (40 000 leütés szóközzel), ettől  $\pm 50$  százaléknál nagyobb mértékben lehetőleg ne térjenek el. (A cikk méretét a Word for Windows programokban a Fájl/Adatlap/Statistika mezőben lehet ellenőrizni.) A könyvismertetések, konferenciabezámolóék és a körkérdésekre adott válaszok, illetve a véleménycikkek ennél rövidebbek lehetnek. A szerző(k) nevéhez tartozó csillagos lábjegyzet tartalmazza a tanulmány elkészítésével kapcsolatos információkat (a szerző[k] foglalkozását, beosztását, munkahelyét és e-mail-címét.) Itt szerepeltetjük a köszönetnyilvánításokat, azt, hogy a cikk első változata mikor érkezett be a szerkesztőségbe és a cikk DOI- és a szerző ORCID-azonosítóját.

A cikkek elé 10-15 soros, mintegy 1000 karakter terjedelmű, egyes szám harmadik személyben megfogalmazott absztraktot kérünk magyarul és angolul, az utóbbihoz a cikk címét is angolul. Az absztrakt célja az olvasó figyelmének felhívása az írásra. Az internetes keresők ennek alapján pozicionálják a tanulmányt, ami kiemelkedő fontosságú a hazai és nemzetközi láthatóság, illetve a jövőbeli hivatkozások szempontjából. Ennek fényében célszerű röviden összefoglalni a cikk témáját és célját, elhelyezni az írást a hazai és a nemzetközi szakirodalomban és felvillantani egy vagy két következtetést, utalva azok újdonság jellegére. Az absztrakt után kérjük megjelölni a tanulmányhoz kapcsolódó, a láthatóság szempontjából szintén fontos kulcsszavakat és JEL-kódokat; az utóbbiakat az alábbi internetcímről kell kikeresni: <https://www.aeaweb.org/jel/guide/jel.php>

Javasoljuk, hogy a bevezetésben határozzák meg a tanulmány témáját, aktualitását (milyen problémát vizsgál és az miért időszerű), célját, vezérfonalát, műfaját, elméleti hátterét és adott esetben a kutatási kérdéseket, illetve hipotéziseket. Célszerű elhelyezni a témát a hazai és a nemzetközi szakirodalomban, kitérve arra, hogy az írás milyen kutatási részt – ha van ilyen – kíván betölteni. Utaljanak arra, hogy milyen újdonságértéke van a cikknek az eddigi hazai és nemzetközi szakirodalmi megközelítésekhez képest, és hogyan illeszkedik az írás a *Külgazdaság* profiljába. A nemzetközi publikációs követelményekkel összhangban részletesen mutassák be a tanulmányban alkalmazott módszertant. Az összefoglalás kevésbé tartalmi, inkább szintetizáló jellegű legyen, amelyben kiemelik a tanulmány új és újszerű megállapításait és következtetéseit, és megemlítik az elemzés korlátait és a lehetséges további kutatási irányokat. A melléklet (táblázatok, ábrák stb.) terjedelme ne haladja meg a főszöveg hosszának 10 százalékát.

A tanulmány végén 'Hivatkozások' alcim alatt alfabetikus sorrendben, sorszámozás nélkül szerepel az irodalomjegyzék, amely csak olyan forrásokat tartalmazhat, amelyekre a szerző hivatkozott a tanulmányban. A hivatkozásokat a szerkesztőség által mérvadónak tekintett és a közgazdasági publikációk körében is elterjedt American Psychological Association (APA) legfrissebb, hetedik kiadású hivatkozási stílusa alapján kell elkészíteni az alábbi táblázatban foglaltak szerint. További részletek ezen a linken találhatóak: <https://pitt.libguides.com/citationhelp/apa7>

### Példák hivatkozásokra az APA 7. kiadása alapján

| A publikáció típusa                      | A hivatkozás formája a szövegben | A hivatkozás formája a bibliográfiában (a 'Hivatkozások' alcim alatti részben)   |
|--|----------------------------------|--|
| Könyv                                    | (Sapolsky, 2017)                 | Sapolsky, R. M. (2017). <i>Behave: The biology of humans at our best and worst</i> . Penguin Books, New York.  |
| Könyvféjezet szerkesztett könyvben       | (Dillard, 2020)                  | Dillard, J. P. (2020). Currents in the study of persuasion. In M. B. Oliver, A. A. Raney, & J. Bryant (Eds.), <i>Media effects: Advances in theory and research</i> (4th ed., pp. 115–129). Routledge.   |
| Nyomtatott folyóiratban megjelent cikk   | (Weinstein, 2009)                | Weinstein, J. (2009). "The market in Plato's Republic." <i>Classical Philology</i> , 104(4), 439–458.  |
| Elektronikus folyóiratban megjelent cikk | (Grady et al., 2019)             | Grady, J. S., Her, M., Moreno, G., Perez, C., & Yelinek, J. (2019). Emotions in storybooks: A comparison of storybooks that represent ethnic and racial groups in the United States. <i>Psychology of Popular Media Culture</i> , 8(3), 207–217. <a href="https://doi.org/10.1037/ppm0000185">https://doi.org/10.1037/ppm0000185</a> |
| Webes felület                            | (Bologna, 2019)                  | Bologna, C. (2019). <i>Why some people with anxiety love watching horror movies</i> . HuffPost, October 31. <a href="https://www.huffpost.com/entry/anxiety-love-watching-horror-movies_1_5d277587e4b02a5a5d57b59e">https://www.huffpost.com/entry/anxiety-love-watching-horror-movies_1_5d277587e4b02a5a5d57b59e</a>                |

Forrás: <https://pitt.libguides.com/citationhelp/apa7>

A láthatóság szempontjából fontos a hivatkozott források minősége. Lehetőség szerint tudományos igényű, színvonalas forrásmunkákra hivatkozzanak. Ahol van ilyen, ott az egyes szakirodalmi források után közöljék a hivatkozott mű CrossRefnél regisztrált DOI-azonosítóját, ami javítja a cikk láthatóságát, hozzájárul a nagyobb idézettséghez és megkönnyíti az adott és kapott hivatkozások összeszámlálását. A DOI-számot többek között a <https://search.crossref.org/> honlapon lehet megkeresni.

Szó szerinti, idézőjeles hivatkozás esetén, illetve akkor, ha konkrét, pontosan azonosítható gondolatot emel át a szerző nem szó szerint, a szövegközi hivatkozásban az évszámot ki kell egészíteni a vonatkozó oldal, oldalak vagy intervallum megjelölésével, például (Weinstein, 2009:442). Szövegközi hivatkozásban két szerző esetén használjon & jelet a két név között (Fiebigler & Lavoie, 2020), kettőnél több szerző esetén az első szerző neve után et al. jelölés irandó (Colciago et al., 2018). A bibliográfiában több szerző esetén az utolsó név előtt & használandó [Ábel, I., Lóga, M., Nagy, Gy., & Vadkerti, Á. (2019)]. Ha egy hivatkozott szerzőnek több bibliográfiai tétele van ugyanabban az évben, akkor ezeket 2018a, 2018b stb. módon kell megkülönböztetni. A hivatkozások szerkesztéséhez használható a Mendeley ([https://www.mendeley.com/?interaction\\_required=true](https://www.mendeley.com/?interaction_required=true)), illetve a Zotero (<https://www.zotero.org/>) hivatkozáskezelő rendszer. Az APA-hivatkozások elkészítéséhez használható: <https://www.scribbr.com/apa-citation-generator/>. A lábjegyzetek a főszöveget egészítik ki, kérjük számukat lehetőség szerint minimálisra csökkenteni.

A cikkeket Word for Windows formátumban kérjük Times New Roman betűtípussal, 12 pontos betűmérettel, 2,5-ös margóval és 1,5-ös sortávolsággal. Szavak vagy szövegrészek kiemeléséhez dőlt szedés használható, aláhúzás és félkövér betű nem. A megjegyzéseket kérjük lábjegyzetbe tenni. A bekezdések első sorában ne alkalmazzanak behúzást. A többszerzős kéziratok esetében kérjük a szerzőnket, hogy ügyeljenek a szöveg gondolati és stiláris egységességére.

A táblázatok és az ábrák tartalma legyen a főszöveg ismerete nélkül is értelmezhető. Minden ábrához és táblázathoz címet kérünk, amit az ábra, illetve a táblázat felett kérünk elhelyezni. A megjegyzéseket és az adatok forrását közvetlenül a táblázatok, illetve az ábrák alatt, de az ábrakon/grafikákon kívül tüntessék fel. Az ábrák és a táblázatok sorszáma a címek fölött jelenjen meg. Kérjük, hogy az ábrákat és a táblázatokat folyamatosan számozzák, azaz a sorszámozás az új alfejezetekben és alpontokban ne kezdődjön újra. Az ábrák és táblázatok a szövegközbe, a szándékozott helyükre kerüljenek a kéziratokban. Tüntessék fel a táblázatokban szereplő mennyiségi értékek mértékegységét. Az ábrákhoz háttérfájl (lehetőleg Excelben) kérünk mellékelni. A képfarmátumban (jpg, gif, png) leadott ábrák nem szerkeszthetők. Az ábrák jó minősége érdekelné a képek felbontása legalább 300 dpi legyen. A képleteket a jobb oldalon, zárójelben, folyamatosan kérjük számozni, elkerülve az egyes alfejezetekben történő újraszámozást.

Szerzőnket arra kérjük, hogy csak olyan kéziratot küldjenek, amelyet más szerkesztőségnek nem nyújtottak be, illetve az elbírálás idején nem nyújtanak be publikálásra. A *Külgazdaság* szerkesztői csak szakmai és nyelvi szempontból igényes kéziratokat küldenek bírálatra. A cikktervezet anonim lektorok értékelik. További részletek a [kulgazdasag.eu](http://kulgazdasag.eu) honlapon 'A lap bemutatása' menüpontban.

A *Külgazdaság* angol nyelven csak eredeti kutatási eredményeket tartalmazó írásokat közöl. Az angol nyelvű cikkek anyanyelvi lektoráltatása a szerző feladata.

A cikkeket a [losoncz.miklos@uni-bge.hu](mailto:losoncz.miklos@uni-bge.hu), illetve a [kulgazdasag@kulgazdasag.eu](mailto:kulgazdasag@kulgazdasag.eu) e-mail-címen kérjük eljuttatni a szerkesztőségbe. A *Külgazdaság* szerkesztősége nem kér és nem fogad el pénzt a benyújtott kéziratok feldolgozásáért és szerkesztéséért.

Köszönettel:

A Külgazdaság szerkesztősége

1024 Budapest, Margit krt. 47–49., 5. em. 4.

Tel.: +36 1 309-2642, +36 1 309-2695.

E-mail: [losoncz.miklos@uni-bge.hu](mailto:losoncz.miklos@uni-bge.hu), [kulgazdasag@kulgazdasag.eu](mailto:kulgazdasag@kulgazdasag.eu)

Frissítve: 2025. május 12.